

TUUSULAN RANTATIEN MAISEMAN HOITO

TUUSULAN KUNTA, KAAVOITUSOSASTO
MA-ARKKITEHDIT
2000

*Tuusulan kunta
Kaavoitusosasto*

*Taitto: MA-arkkitehdit, Marja Mikkola
Paino: Painojussit Oy, Kerava
Kannen kuvat:*

*Uusi ja vanha haltiamänty Rantatien varrella.
Ylempänä mänty Krapin pohjoispuolella.
Alempana kuva Tuomaalan kylän vanhasta haltiamännystä.*

Tuusula 2000

Tuusulan rantatien maiseman hoito

Kittelän talo Tuomalan kylässä.

Esipuhe

Rantatien alueen kaavojen muutostarpeiden arviointi lähti liikkeelle osana sisäasiainministeriön osallisuushanketta. Rantatien alueen asemakaavoissa on toteutumaton rakennusoikeutta paikoitellen varsin paljon; miten Rantatien alueen arvot pystytään säilyttämään alueen lisärakentamisesta huolimatta? Tätä kysymystä olemme pohtineet alueella järjestetyissä yleisötilaisuuksissa yhdessä asukkaiden kanssa. Yksi vastaus on tämä kädessänne oleva maisemanhoitosuunnitelma. Rantatien alue omaa sekä kulttuurihistoriallista että maisemallista arvoa; kunta haluaa mahdollisuuksiensa mukaan ohjata alueen rakentamista ja ympäristön kehitystä alueen ominaisluonnetta vaalien.

Rantatien alueen nykyisillä kaavamerkinnoillä on vaadittu puuston suojelua. Ympäristön jatkuvuuden turvaamiseksi tulisi kuitenkin ohjata myös hoitotoimenpiteitä ja puuston uusimista vähitellen. Käsittelemällä alueen historiaa on haluttu herättää asukkaiden kiinnostus ympäristöönsä, sen säilyttämiseen tai arvojen palauttamiseen. Alueen asukkaat ovat pääosassa tämän maisemanhoitosuunnitelman toteuttajina. Alueella tapahtuvien pienten parantavien toimenpiteiden yhteisvaikutus on suuri. Lisäksi tulee muistaa, että lähitulevaisuus muodostaa vain pienen ajallisen kerrostuman Rantatien alueen historiaan.

Luonnontekijöiden osuus on Rantatien alueella merkittävä. Kasvillisuuden avulla on mahdollista luoda elämyksellinen kokemus tiellä kulkijallekin, mahdollisuus rajata, korostaa, peittää ja ohjata. Luonnon tapahtumat eivät toistu sellaisinaan; luonto muuttuu ja elää. Seuratessamme tämän suunnitelmaraportin kehitystä maisema-arkkitehti Marja Mikkola on antanut elämyksellisiä iltapäiviä myös meille kaavoittajille kuvailemalla aidolla antaumuksella ja asiantuntemuksella ihmeellisiä luonnonilmiöitä niin Rantatien alueella kuin luonnossa ylipäänsä.

Tuusulan rantatien alueen nykyisille ja tuleville asukkaille sekä Rantatien ystäville.

Tuusulan kunta
Kaavoitus

Lea Varpanen

Anita Pihala

Ulla-Maija Upola

Sisältö

Esipuhe	3	Rantatie 35	33
Sisältö	4	Syvärinta ja Ruotsin maja	34
Johdanto	5	Pikku-Toivola	36
		Toivolankuja I	36
Rantatien historiaa	6	Norra Udden	37
Rantatien maiseman historiaa	7	Näkymä Halosenniemestä	37
Kuninkaankartta	7	Pelto Rantatien ja Järvenpääntien välissä	38
Senaatinkartta	7	Suvilahti	39
1920-luvun topografigartta	10	Vanhan talon ympäristö	39
1920-luvun topografigartta	11	Tiilikanoja	41
Vuoden 1943 ilmakekuva	11	Rantatie 65	42
Nykymaisema	14	Rantatie 67	42
Rantatien maisemarakenne	14	Rantatie 69	42
Kulttuurimaiseman arvokkaat alueet ja kohteet	17	Puolustusvoimien koulutuksen kehittämiskeskus	46
Viljelymaisema	17	Halosenniemen pellot	47
Puutarhat	17	Puhelinkeskus	48
Kuusiaidat	17	Rantatie 91	48
Kujanteet	17	Einola	49
Vanhat aidat ja portit	17	Kuusiniemi, Rantatie 86	50
Tie	17	Tuomalan eteläpuolen pellot	51
		Muuntamo	51
Maisemanhoitosuunnitelma	18	Rantatie 113	54
Rantatie tien näkökulmasta	18	Kuninkaala	54
Pihan ja tien raja	18	Saarelan peltoaukea	55
Tasaus	18	Kittelä	57
Tien varren rakenteet ja kalusteet	18	Rantatien pohjoispää	57
Liittymät Järvenpääntiehen	20	Ilioniemi/Kirkkotie	58
Levähdyspaikat	20		
Meluaidat	21	Kasvillisuuslistat	60
		Rinnevyöhyke	60
Osa-alueet ja kohteet	22	Laaksovyöhyke (savikot)	61
		Varjoon soveltuvia perennoja	62
Krappi	22	Kuivan ja aurinkoisen kasvupaikan perennoja	62
Rantatie 6	23	Kostean paikan perennoja	62
Krapinpolun tilat	24	Kuusiaidan hoito	62
Krapin peltoaukea	25	Kujanteiden hoito	62
Rantatie 19, Tynnelä	25	Yksittäispuiden hoito	62
Fjällbo	28		
Uusi pysäköintialue	28	Kirjallisuutta	63
Aleksis Kiven mökin ympäristö	29	Karttalähteet	63
Syvälahti (Kukkola)	29	Valokuvat	63
Onnela	31	Yhteystiedot	63

Johdanto

Tuusulanjärven itärannan kulttuurimaisema on yksi valtakunnallisesti arvokkaista rakennetuista kulttuuriympäristöistä. Maiseman ytimenä on vanha Rantatie, sen varren asutus ja viime vuosisadan alkupuolella syntynyt taiteilijasiirtokunta, joihin kuuluu useita kulttuurihistoriallisesti arvokkaita rakennuksia. Rantatie on tiemuseon museotienä 3 kilometrin matkalla Krapilta Järvenpään rajalle. Maisema-alue jatkuu yhtenäisenä pohjoiseen Järvenpään puolelle.

Tuusulan kunnan kaavoitusosasto tilasi keväällä 1999 Tuusulan rantatien varren maisemanhoitosuunnitelman MA-arkkitehdeilta, jossa työstä on vastannut maisema-arkkitehti Marja Mikkola. Kaavoitusosastolla työtä ovat ohjanneet kaavoituspäällikkö Lea Varpanen, kavasuunnittelija Anita Pihala ja kaava-arkkitehti Ulla-Maija Upola.

Maisemanhoidon neuvonta on tullut ajankohtaiseksi, kun näymät järvelle ovat vuosien mittaan kasvaneet umpeen, ja suuri osa Rantatien varren aikaisemmin hyvin kauniisti hoidetuista puutarhoista on rappeutumassa. Eräs kimmoke koko alueen maisemanhoidolle on myös ollut entisen Taistelukoulun eli Puolustusvoimain koulutuksen kehittämiskeskuksen alueella tehdyt hoitotyöt, jotka ovat perustuneet sille vuonna 1998-99 tehtyyn maiseman yleissuunnitelmaan.

Koska itse tietä lukuunottamatta koko alue on yksityisten omistuksessa, ovat omistajat ratkaisevassa asemassa maisemanhoidon toteuttamisessa. Työhön onkin kuulunut tiivis yhteistyö tien varren asukkaiden kanssa. Käytännössä

yhteistyömuotoja ovat olleet asukastilaisuudet ja asukkaiden pyynnöstä tehdyt käynnit Rantatien pihapiireissä. Työn aikana on tehty yhteensä 29 käyntiä Rantatien varren pihalla ja lisäksi on tavattu Rantatien haltijan, tielaitoksen edustajat. Asukastilaisuuksia on pidetty kaksi, ja työn loppuksi järjestettiin yhteiset maisemanhoitotalkoot. Työn alkuvaiheessa toukokuussa 1999 pidettiin tiedotustilaisuus Puolustusvoimien koulutuksen kehittämiskeskuksen tiloissa. Toinen yhteinen kokoontuminen järjestettiin helmikuun 2000 alussa Onnelassa. Tämän lisäksi on järjestetty työkokouksia Tuusulan kunnan kaavoitusosastolla.

Työ on edennyt miellyttävissä merkeissä. Asukkaat ovat kokeneet maisemanhoitohankkeen tärkeäksi, ja he ovat ryhtyneet innolla hoitotöihin jo kesän ja syksyn 1999 aikana. Koska tieto hankkeen olemassaolosta ja siihen sisältyvästä mahdollisuudesta kutsua asiantuntija pohtimaan oman lähiympäristön asioita on lisääntynyt hankkeen loppua kohti, on yhteydenottoja tullut enemmän vuoden 2000 puolella. Tämän raportin tarkoituksena on antaa perustietoa myös myöhemmin hoitotöihin ryhtyville ja innostaa muitakin vastaavilla alueilla asuvia kulttuuriympäristönsä hoitoon. Ohjeet ja neuvot ovat sovellettavissa Rantatietä paljon laajemminkin.

Helsingissä 10.5.2000

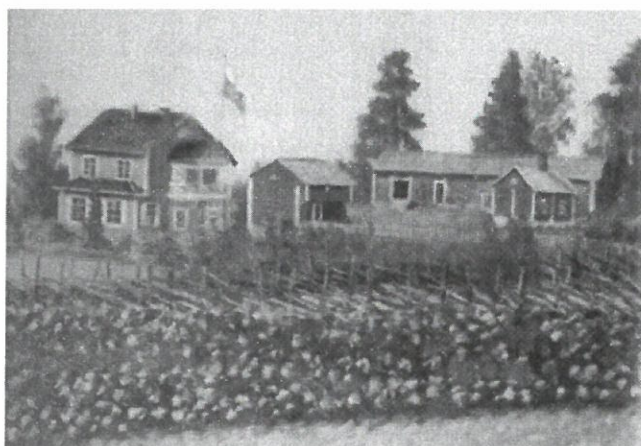
Marja Mikkola
maisema-arkkitehti

Rantatien historiaa

Tuusulanjärven itärantaa seuraileva rantatie on osa keskiaikaisia Hämeentietä ja Vanhaa Porvoontietä yhdistävää tielinjaa, jonka tarkkaa ikää ei tunneta. Vuoden 1780 mittaukseen perustuvassa Kuninkaankartassa se on merkitty päätieksi. Rantatiehen on liittynyt Tuusulan kirkonkylän vanhan keskustan pohjoispuolella itään Sipoon ja edelleen Porvoon suuntaan jatkuva yhteys. Järven eteläpuolitse on kulkenut Hämeentien linja, joka on seurannut Hyrylän kautta Hyvinkäälle jatkuvaa harjujaksoa.

Kuninkaalan talo. Kuva Museovirasto.

Toivolan huvilasta v. 1874 maalatussa taulussa näkyy etualalla kukkiva pensasaidanne, joka on ehkä ollut juhannusruusua. Kuvassa oikealla näkyy Pikku-Toivolan pihapiiri.

Tuusulan rantatietä viime vuosisadan alkupuolella. R. Kuusjärven kuvakokoelmat.

Rantatien maiseman historiaa

Kuninkaankartta

1780-luvulla mitatun Kuninkaankartan mukaan Tuusulan kirkonkylän kylätontti on sijainnut nykyisen Krapin talon eteläpuolella peltokumpareella. Tuomalan kylä on nykyisellä paikallaan mäen harjanteella. Krapin talon kohdalla on tien toisella puolella talo. Tuusulan kartano on rannan tuntumassa ja kirkko mäenharjanteen päässä järven rannalla. Muuta asutusta Rantatien varrella ei ole. Nykyisen Kirkkotien kohdalla on pieni polkumainen yhteys.

Laajimmat peltoalueet ovat Tuusulan kirkonkylän ympäristössä ja Tuomalan mäen ympärillä hieman korkeammilla alueilla. Peltoja on myös Kuusiniemessä, Halosenniemen tyvessä sekä taistelukoulun ja Toivolan alueilla. Alavat purolaaksot ovat niittyä. Metsäisiä alueita on kirkon eteläpuolella, laajempi alue Pekkolanmäeltä Toivo Kuulan tien tienoilta Syvärantaan asti ja lisäksi pieninä saarekkeina kallioiden niemiä kärjissä Norra Uddenissa, Koivikonniemessä ja Halosenniemessä.

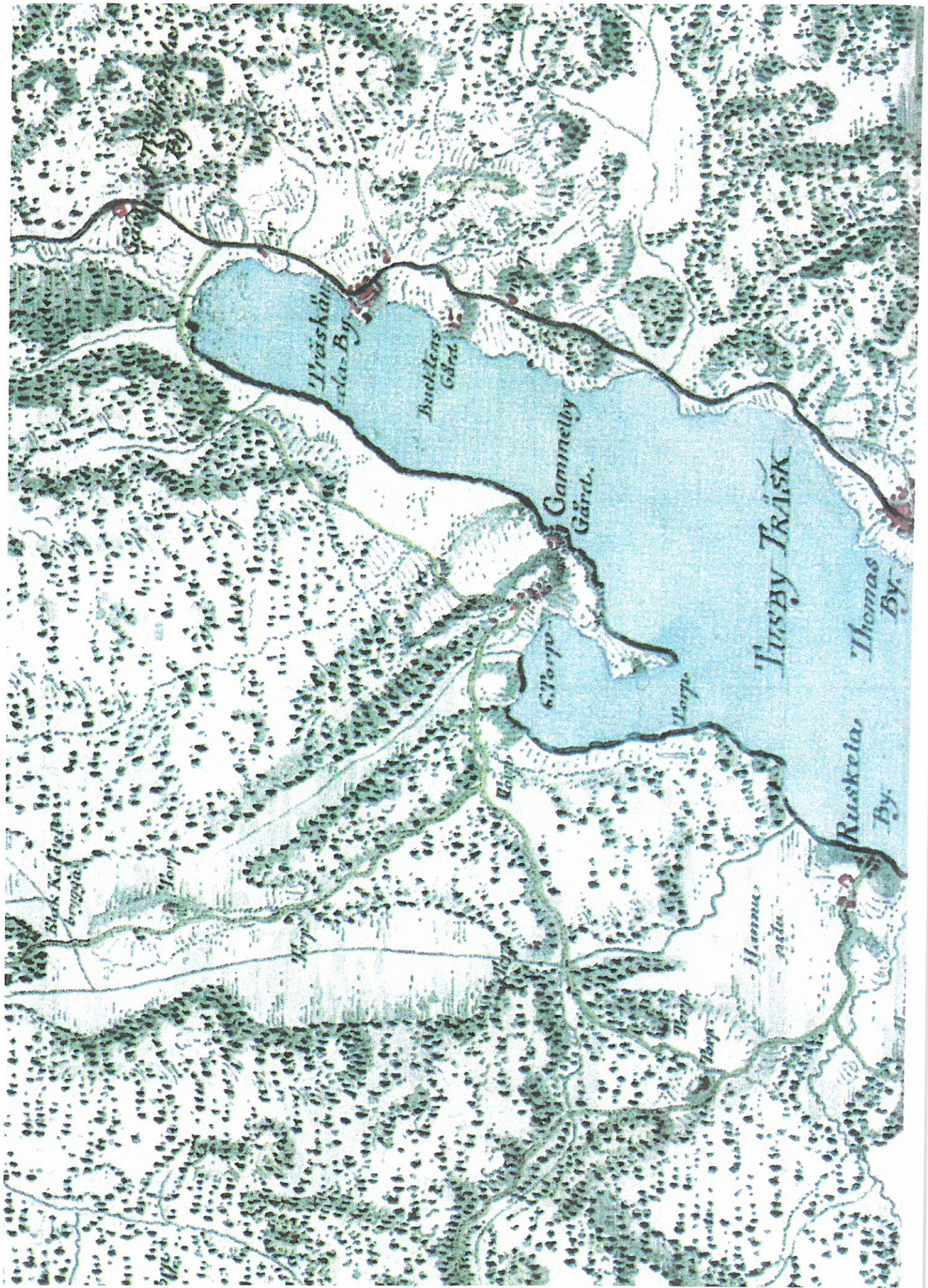
Senaatinkartta

Sata vuotta nuorempi 1/2-virstan kartta eli Senaatin kartta (mittaus v. 1898) osoittaa huvila-asutuksen lisääntyneen. Rantatien varrella on Krapin eli Gustafveberg, sen pohjoispuolella nykyisen Krapinkujan kohdalla on Elsas ja tien toisella puolella Pekkola ja sen lähistöllä muutamia rakennuksia, rannassa Fjällbo, Sivulahti (nyk. Syvälahti) ja Annila (nyk. Onnela). Pohjoisempina näkyvät Syväranta, Toivola, Suvilahti, Koivikko ja tien itäpuolella Halosenniemen kohdalla ollut tilakeskus. Halosenniemen ja Tuomalan välillä ei ole ollut muuta asutusta.

Rantatien maisemakuva on peltokuvioiden paljoudesta päätellen ollut hyvin avoin. Metsiä on Pekkolanmäellä ja Syvärannan itäpuolella ja pieninä saarekkeina Toivolanniemessä ja tien itäpuolella. Fjällbossa, Syvälahdessa, Onnelassa, Syvärannassa ja Koivikossa on puutarhat.

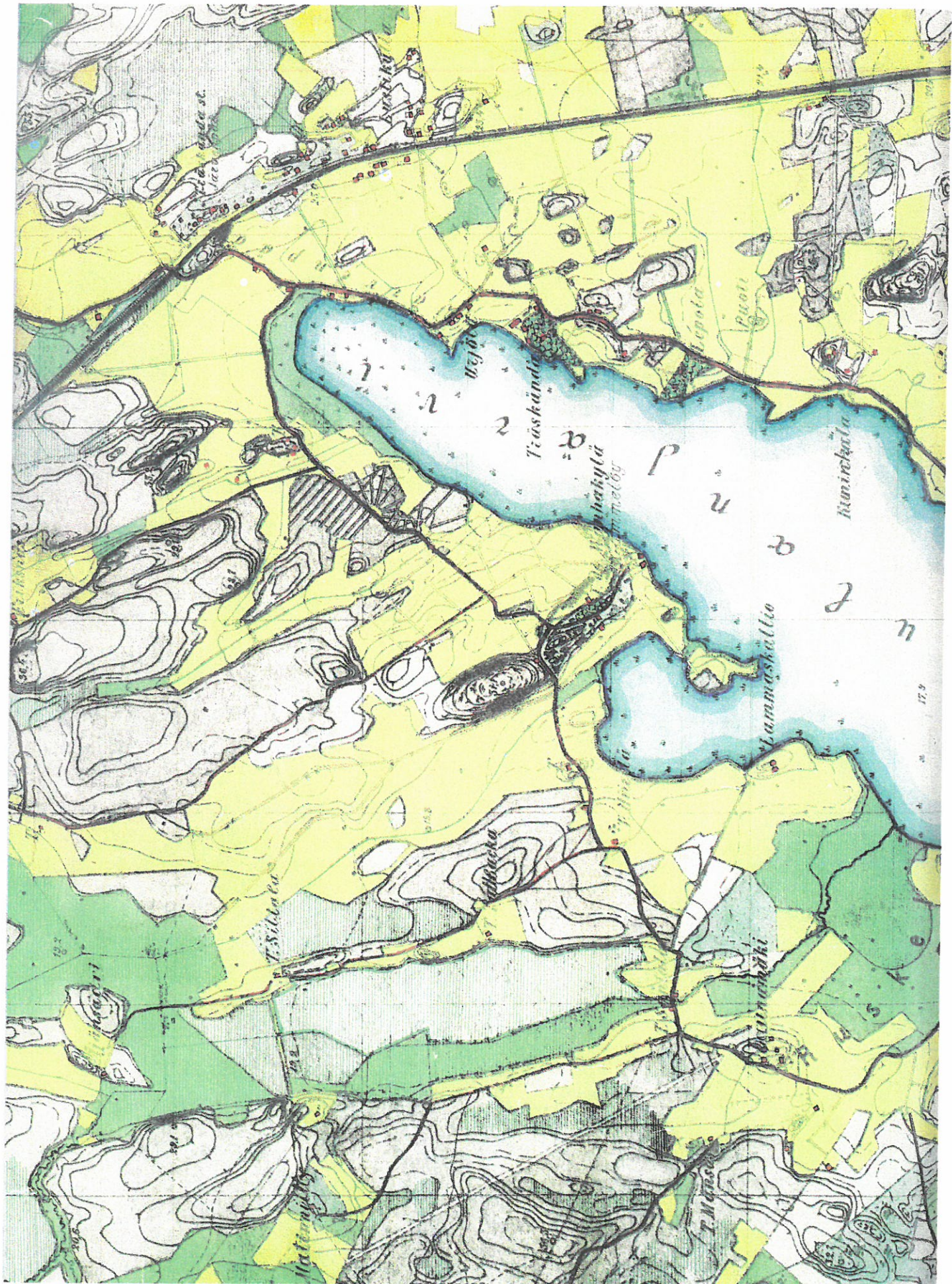

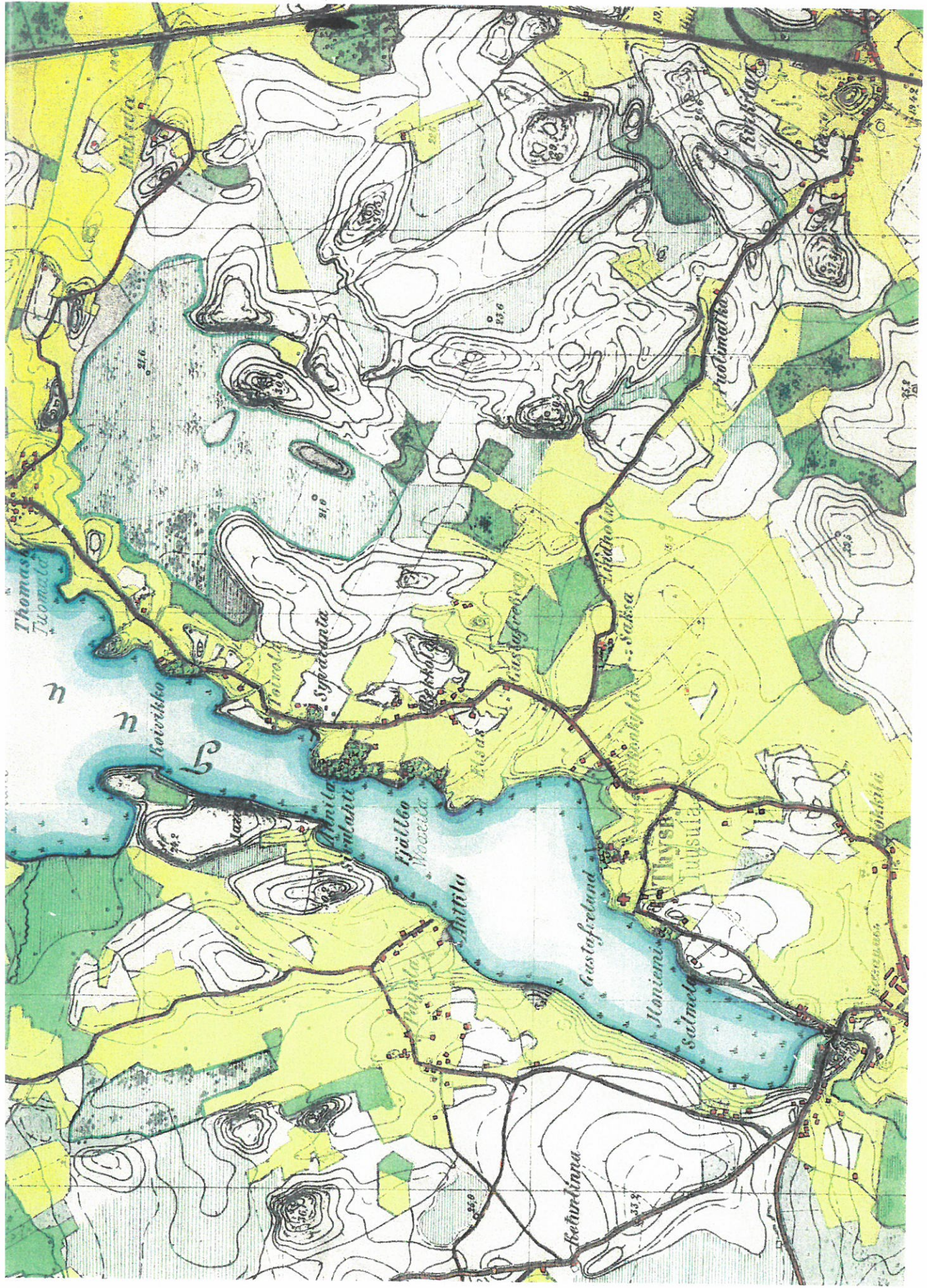
Tie Halosenniemeen 1920-luvulla. Kuvassa olevat rakennukset näkyvät 1920-luvun kartassa, joka on sivulla 10. Kuva Museovirasto.

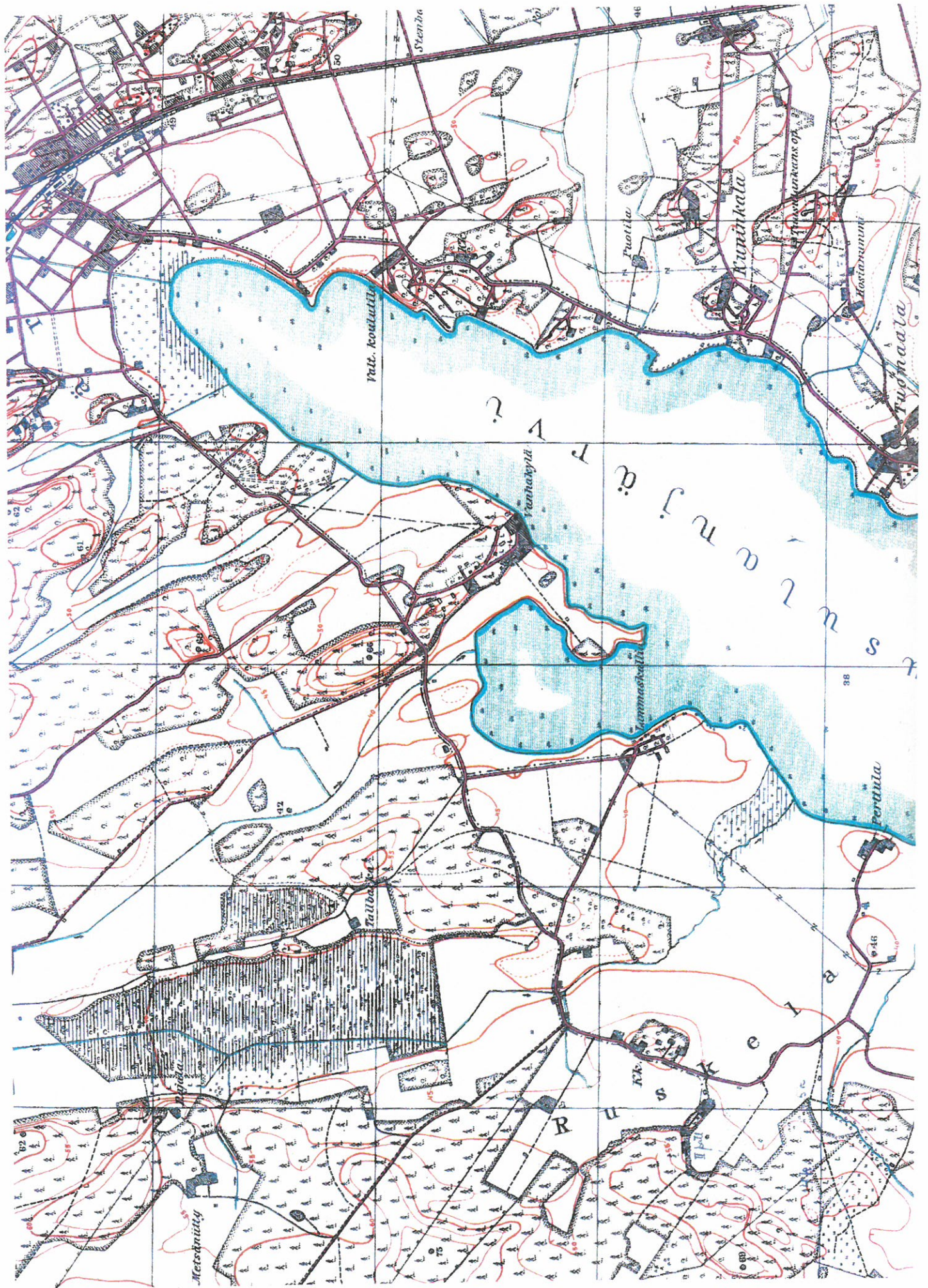

Kuninkaankartta vuoden 1780 mittauksen mukaan

Senaatin kartta vuoden 1898 mittauksen mukaan. Lähde Sota-arkisto.

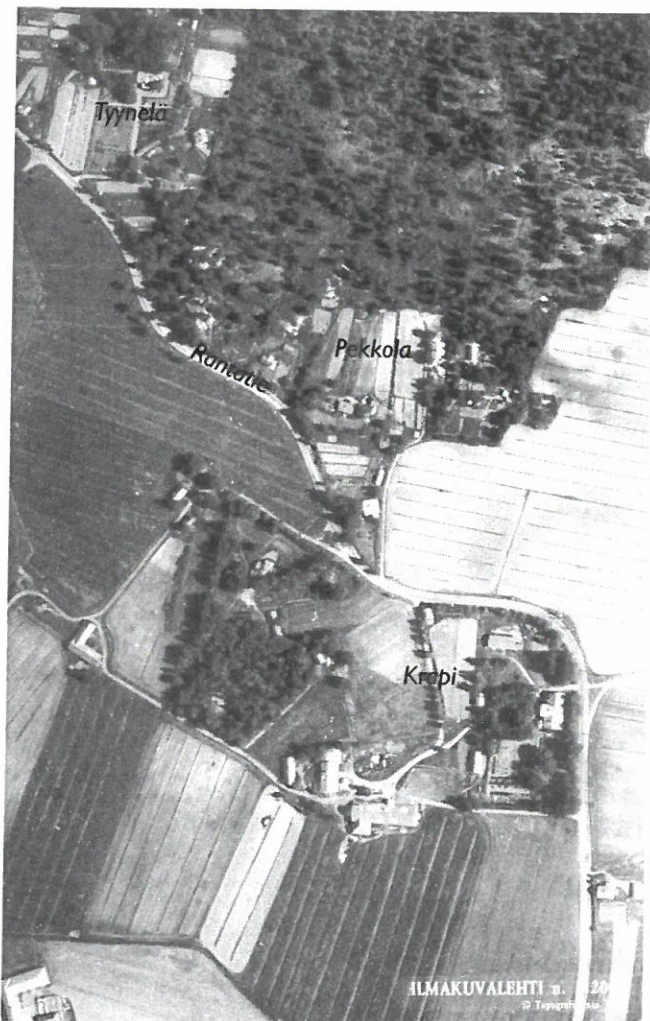

Topografikartta vuodelta 1920, täydennetty v. 1927

1920-luvun topografikartta

Vuoden 1920 ilmakuvauksen pohjalta tehdyn topografikartan mukaan asutus on lisääntynyt eniten Pekkolassa. Fjällbon lähellä on useita pieniä rakennuksia, joista voi tunnistaa Aleksis Kiven kuolinmökkin ja Syvälahteen kuuluvia vanhoja rakennuksia. Toivolan pohjoispuolella näkyy Pikku-Toivolan pihapiiri. Tiilikanojan kohdalla on rakennus, samoin Pvk:n alueella olevan ns. savenvalajan talo on paikallaan. Päälystökoulu on muuttanut Koivikon tilalle, ja pihapiiriin on rakennettu siinä nykyisinkin olevat puurakennukset. Tien itäpuolella näkyy Turkin sotilaan mökki ja mäellä vielä nykyisinkin olevan tilakeskuksen rakennuksia. Halosenniemen ateljee näkyy kartalla, samoin sinne johtavan tien varrella olleet kaksi ulkorakennusta. Halosenniemeä vastapäätä on useita rakennuksia, mm Myyrinmäellä. Kuusiniemeen on kartalle merkitty komea, symmetrinen puutarha, ja sitä vastapäätä on Öljymäen rakennuksia. Tuomalan kylän rakenne on keskittynyt mäelle.

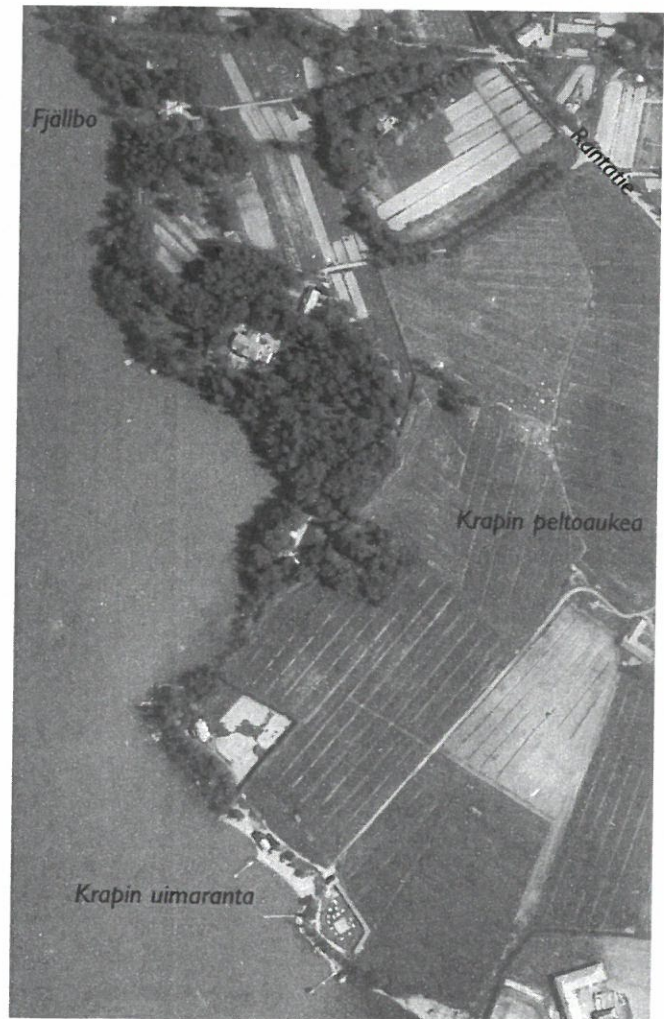
Krapin lähiympäristö vuoden 1943 ilmakuvan mukaan.

Vuoden 1943 ilmakuva

Tuusulan rantatien kulttuurimaisema on ollut kukkeimmillaan viime vuosisadan alkupuolelle, kun vanhaan viljelymaisemaan on yhdistynyt 1800-luvun lopun huvilat, taiteilijayhdyskunnan rakennukset ja funktionalismin aikana rakennetut huvilat. Puutarhakulttuuri on tuolloin ollut voimakkeimmillaan. Ilmakuvan perusteella komeat puutarhat ovat aikaisempien. Senaatin kartan yhteydessä mainittujen lisäksi olleet myös mm. Krapissa, Tyynelässä, Toivolassa, Tiilikanojalla, Halosenniemellä, Einolassa, Kuusiniemessä ja Suopellossa (Öljymäellä).

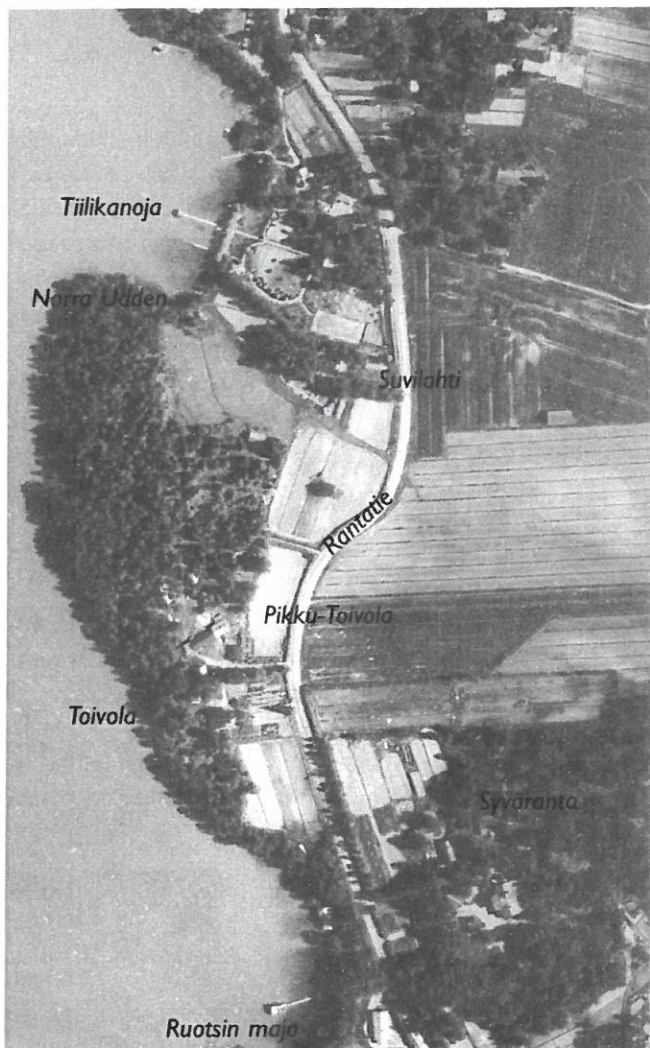
Tuusulan rantatielle hyvin tyypillinen piirre on ollut pihoja reunustavat leikatut kuusiaidat. Niitä on ollut Rantatien eteläpäässä miltei yhtenäisesti Erkkolan eteläpuolelta Tiilikanojan pohjoispuolelle asti ja taas uudelleen Kuusiniemen kohdalla. Aidat ovat vuorotelleet tien molemmin puolin, paikoin niitä on ollut kummallakin puolella.

Tyynelän ja Pekkolan ympärillä oleva metsikkö näyttää hakamaalta. Maisema on ollut kauttaaltaan todellista perinmaisemaa.

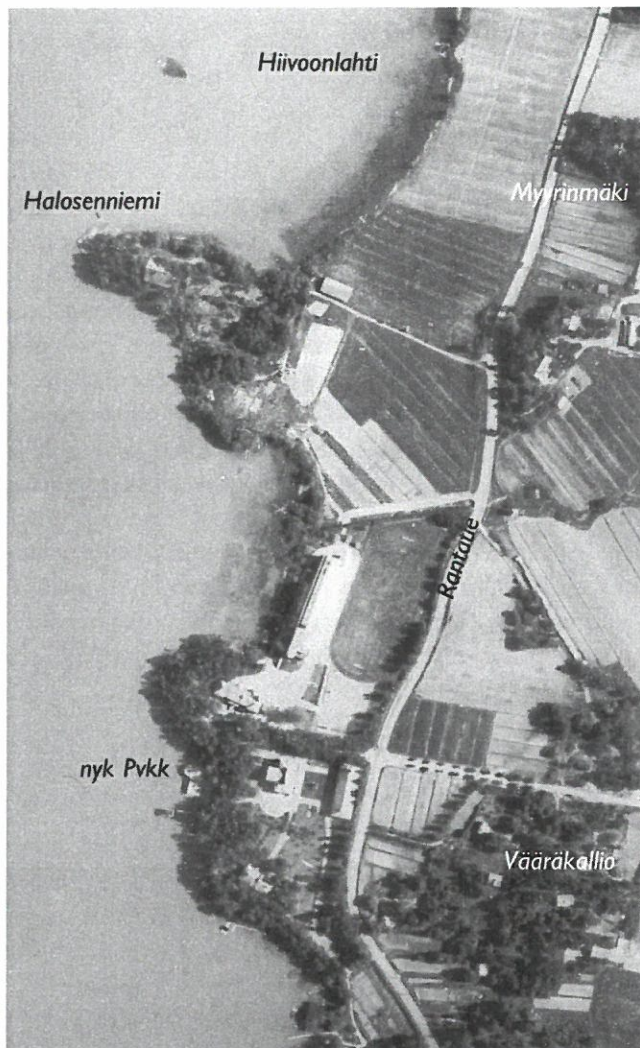

Krapin uimaranta alhaalla, Rantatie ylhäällä oikealla, v. 1943.

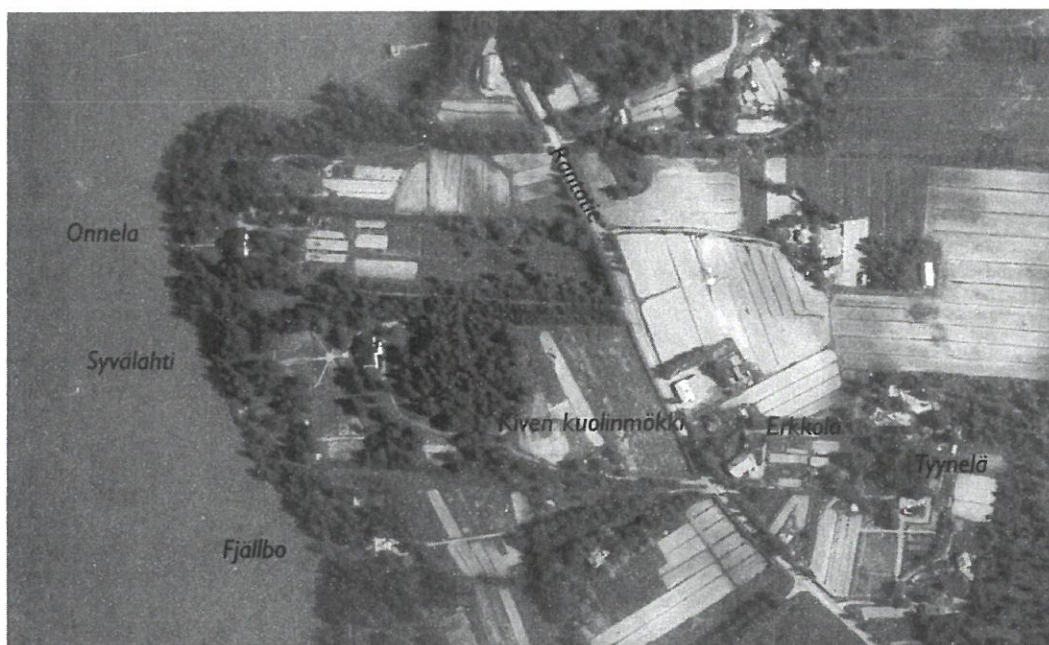

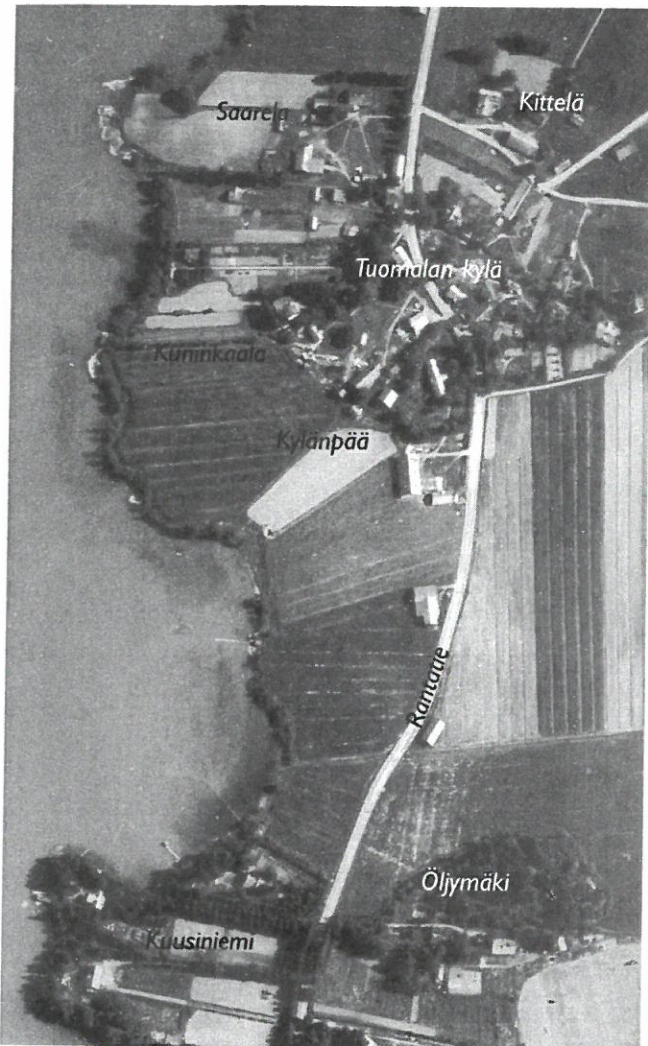
Alhaalla Syväranta, ylhäällä Tiilikanoja vuonna 1943.

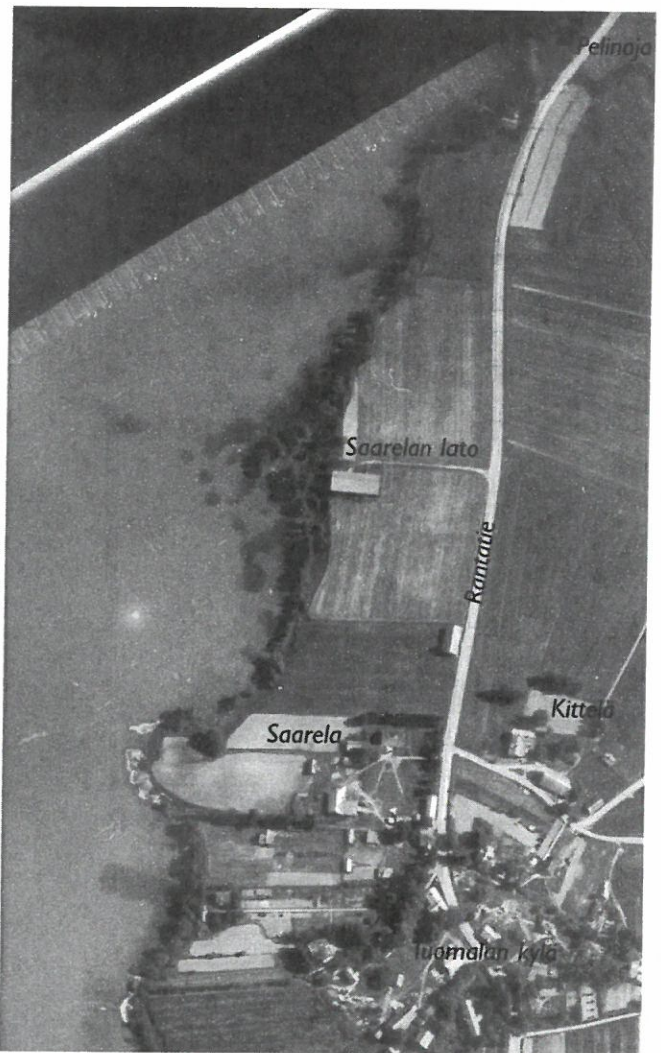
Alaosassa nykyinen Pvk, ylempänä Halosenniemi ja sen oikealla puolella Myyrinmäki vuonna 1943.

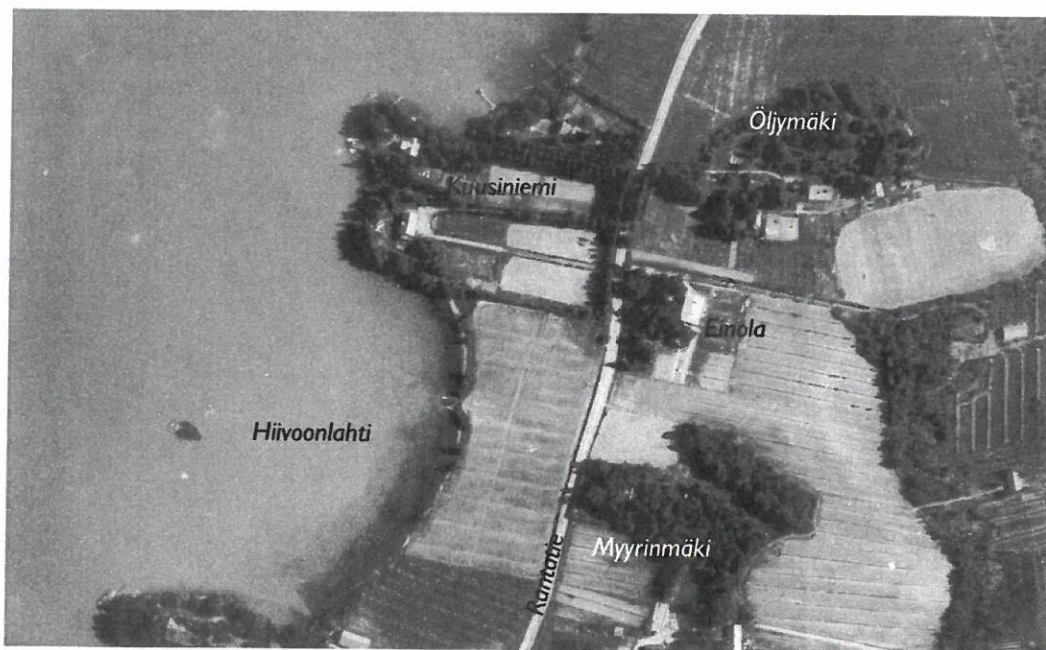
Kuvan keskivaiheilla Erkkola ja Aleksis Kiven kuolinmökki. Niemessä näkyvät etelämpänä Suvilahti ja pohjoisempänä Onnela. Kuva vuodelta 1943.

Alhaalla Kuusiniemi ja Öljymäki, ylhäällä Tuomalan kylä vuonna 1943.

Alhaalla Tuomala, ylhäällä Pelinojan suu vuonna 1943.

Hiivonlahti ja Kuusiniemi vuonna 1943. Kaikki ilmakuvaukset topografikunnan arkisto.

Nykymaisema

Viime vuosikymmenien aikana Tuusulan rantatiellä on nähtävissä se sama kehitys, johon kulttuurimaisema on Suomessa laajemminkin joutunut, umpeenkasvu. Se johtuu monesta syystä. Laiduneläimet, jotka aiemmin hoitivat suurta osaa maisemasta, ovat harvinaistuneet ja kaupunkien läheltä miltei kadonneet. Lämmitys on aikaisemmasta puulämmityksestä muuttunut miltei kokonaan hoidon kannalta helpompiin tapoihin, ja siksi aiemmin polttopuiksi pilkotut ns. roskapuut jäävät kasvamaan. Hyötypuutarhatkaan eivät nykymaailmassa ole enää tärkeitä, kun elintarvikkeita saa tuontitavarana edullisemmin. Nykyihmisellä ei useinkaan riitä aikaa puutarhan hoitamiseen, ja siksi myös koristepuutarhat ovat vähentyneet. Tuusulanjärven kulttuurimaisemaan kuuluneet pellot ovat muuttuneet rakennuspaikoiksi, sillä pääkaupunkiseudulla oleva kulttuurimaisema ja järvimaisema kiinnostavat uusia asukkaita. Vanhojen asuinalueiden lähiympäristö on vähitellen tiivistynyt mm. Pekkolanmäellä, Erkkolan ympäristössä, Syvärannan eteläpuolella ja Halosenniemeä vastapäätä. Laajimpia kaavoitettuja omakotialueita on Rantatien eteläosassa Toivo Kuulan tien ja Einari Vuorelan kujan ympäristössä.

Tuusulan rantatiellä on herätty vaalimaan jäljellä olevaa kulttuuriympäristöä. Sen pohjaksi kunta on pari vuottasitten aloittanut Rantatien varren kaavojen tarkistamisen. Tarkistustyön tavoitteena ovat jäljellä olevien viljelymaiden, arvokkaan rakennuskannan ja rakennetun kulttuuriympäristön säilyttäminen.

Rantatien maisemarakenne

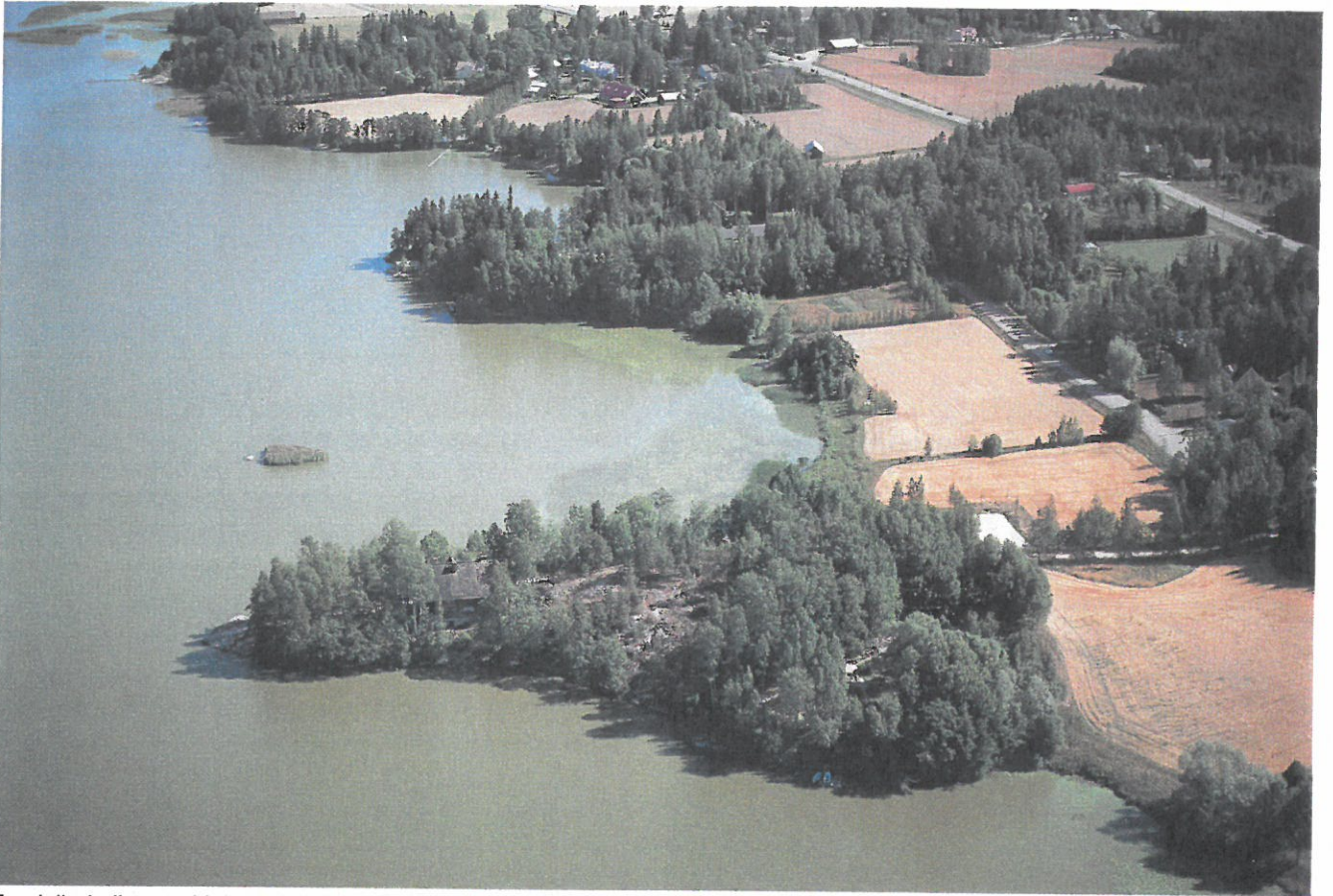
Tuusulanjärven ympäristö on Uudellemaalle tyypillistä moreenimäkien kuvioimaa savikkoa. Mäet ovat huuhtoutuneet paljaksi jääkauden jälkeisten vesivaiheiden aikana. Niiden lakialueilla ja jyrkänteillä on avokallioita. Alarinteillä maaperä on moreenia. Mäkien väliset tasanteet ovat muinaisiin meriin kerrostuneita savikoita.

Kalliot puristavat järven dramaattiseksi kapeikoksi Syvärannan ja Sarvikallion kohdalla. Maisemassa on jylhää erämaaseudunkin tunnelmaa, joka on innoittanut viime vuosisadan alun taiteilijoita. Etelä- ja pohjoispäässään järvi on levollinen, laakeiden savikoiden keskellä oleva vesipinta.

Tuomalan kylän eteläpuolella, nykyisen Järvenpääntien itäpuolella on savikkotasangon alankoon syntynyt, moreenimäkien patoama laaja metsäinen suoalue, joka purkaa vetensä Halosenniemen eteläpuolelta ja Kuusiniemen pohjoispuolelta Tuusulanjärveen.

Näkymä Halosenniemeen Pvk:n suunnasta.

Etualalla kalliainen Halosenniemi. Rantatien pellot ovat alavilla savikoilla, ja rakentaminen on pääasiassa sijoittunut kumpareille ja mäkien rinteille. Lentokuva Vallas Oy /Tuusulan kunta 1999.

Tuomalan kylä etelästä. Kylä on matalalla, hiekkaisella harjanteella. Se on säilynyt ryhmäkylänä. Lentokuva Vallas Oy /Tuusulan kunta 1999.

Kittelän talo ja pellot ovat vanhaa kulttuurimaisemaa.

Saarelan lato Tuusulanjärven rannalla.

Avoimet näkymät järvelle ovat harvinaistuneet. Näkymä Halosenniemen eteläpuolelta.

Vanhat rakennukset ovat arvo. Rantatien varrelta torpat ovat jo miltei hävinneet. Vanha torppa Tyynelän tilalla.

Leikatut kuusiaidat ovat perinne Tuusulan Rantatien varrella.

Vanhoissa huviloissa on ollut kauniit, hyvinhoidetut puutarhat. Tyynelä.

Avoimet peltomaisematkin alkavat harvinaistua Rantatiellä. Peltö Suvilahden ja Järvenpääntien välillä.

Kulttuurimaiseman arvokkaat alueet ja kohteet

Viljelymaisema

Kulttuurimaiseman arvokkaimpia osia ovat vielä jäljellä olevat pellot Krapin pohjoispuolella, Pikku-Toivolan ja Tiilikanojan välissä Rantatien itäpuolella, Pvk:n ja Haloseniemen kohdalla sekä Tuomalan kylän ympärillä. Ne ovat viimeisiä maatalousmaiseman jäänteitä, jotka tulisi säilyttää viljelyksessä.

Rakennettu kulttuuriympäristö

Vanhat talonpoikaiskulttuuriin kuuluvat rakennukset ja niiden ympäristöt ovat arvokkaita. Sellaisia ovat Krapin, Pikku-Toivola, Tuomalan kirkonkylän jäljellä olevat vanhat rakennukset sekä erillisinä kohteina hajallaan olevat muut rakennukset. Esimerkiksi Tyynelän talon takana olevalla mäellä on vielä jäljellä punamullattu torppa, joka taitaa olla Kiven kuolinmökkin ohella tyyppinsä viimeinen edustaja tällä alueella.

Rantatiellä on lisäksi edustava kokoelma 1800-luvun ja 1900-luvun alun huvila-arkkitehtuuria aina funktionalismiin asti.

Puutarhat

Rantatien puutarhat ovat aikanaan olleet harvinaisen edustava puutarhakulttuurin ilmentymä. Nykyisin monet niistä ovat ränsistyneet, mutta kulttuurimuoto on osittain siirtynyt alueen omakotitaloihin, osassa puutarhan ydinalueet ovat säilyneet, ja vanha puutarha on edelleen jäljellä, mutta kasvanut jo täyteen mittaansa ja alkaa olla uudistamisen tarpeessa.

Kuusiaidat

Itse Rantatien kannalta merkittävä siihen rajautuviin tontteihin liittyvä puutarhakulttuurin piirre ovat vanhat kuusiaidat, jotka aikanaan olivat leikattuja. Suurin osa niistä on säännöllisen hoidon ja leikkaamisen loputtua saanut kasvaa vapaasti korkeaksi aidaksi. Tien lähellä olevat aidat ovat ränsistyneet, koska aurauslumet lentävät aidan oksistoon. Itse tie on jatkuvasti korjausten yhteydessä noussut ja leventynyt. Pahimmillaan tien pinta on reilut puolitoista metriä korkeammalla kuin vuosisadan alussa. Samalla kun tien korko on noussut, se on myös leventynyt. Ajorataa on levennetty liikenteen lisääntymisen ja nopeuksien kasvun vuoksi, mutta myös tien koron nousu on aiheuttanut penkereiden leviämisen. Tien vieressä olevat puut, aidat, erilaiset rakenteet ja itse rakennukset ovat jääneet osittain tien sisään.

Kujanteet

Rantatien varrella on myös useita puukujanteita, jotka kuusialtojen tapaan ovat jo vanhoja. Kujanteet ovat pääasiassa koivua (Krapin, Onnela, Pvk). Syvälahden huvilalle johtaa harvinaisen jyhkeä kuusikujanne, joka on alun perin istutettukin harvemmaksi kujanteeksi. Järvenpääntieltä johtaa Pvk:lle lehmuskujanne, jonka puut tosin ovat kituliaita. Etenkin koivukujanteet ovat jo harventuneet ja häviämässä, ellei niitä uudisteta, kuten esim. Kuusiniemessä on jo tehty ja Pvk:illa on tekeillä.

Vanhat aidat ja portit

Aikaisemmin Rantatien varren pihat ovat olleet selkeästi rajattuja tien suuntaan. Kuusialtojen ohella tien varrella on ollut myös puuaitoja ja niihin liittyviä portteja. Näistä on joitakin vielä jäljellä ja osa on uusittu vanhan mallin mukaan.

Tie

Rantatien osuus on tielaitoksen hallussa oleva museotie. Se on samalla käytössä oleva tieyhteys, jota korjataan ja huolletaan jatkuvasti. Museotie-statuksen vuoksi kaikki tien ulkonäköön vaikuttavat ratkaisut pohditaan tarkkaan.

Itse tie on kuitenkin vuosien saatossa noussut korkeammalle rakenteiden korjausten yhteydessä, ja alkaa nykyisin olla museotieksikin liian ylhäällä viereisiin alueisiin verrattuna. Tien peruskorjaus alkaakin olla tarpeen sen tasauksen nousun aiheuttamista maisemallisista syistä.

Maisemanhoitosuunnitelma

Maisemanhoitosuunnitelman tavoitteena on Tuusulan rantatien varren entisen, hoidetun ilmeen palauttaminen ja asukkaiden rohkaiseminen ympäristön hoitoon. Toisinaan hoitaminen tarkoittaa istutustöitä, toisinaan huolenpitoa, ja toisinaan puuston kaatamista, jotta jäljelle jäävät yksilöt saisivat kasvutilaa. Puiden kaataminen vaatii asemakaavoitetulla alueella aina maisematyöluvan kunnan ympäristöviranomaisilta.

Maisemanhoitosuunnitelmassa on esitetty vain ne kohdet, joihin suunnittelija työn aikana kutsuttiin. Niistä esitettyjä selostuksia voi soveltaa koko Rantatiellä ja myös Kirkkotiellä, joka on aiemmin ollut osa samaa tieyhteyttä.

Rantatie tien näkökulmasta

Pihan ja tien raja

Rantatien varressa on edelleenkin monessa kohdassa kuuksaitoja. Monet niistä ovat vanhentuneita ja ränsistyneitä. Aidat ovat tien nousun vuoksi jääneet alas, ja aurauslumet rasittavat niiden ylempänä olevia oksia. Aitoja kannattaa uusia, sillä ne kuuluvat Rantatien perinteiseen ilmeeseen, mutta se kannattaa tehdä nykyisen aidan taakse suojaisempaan paikkaan, jossa se voi nousta kaikessa rauhassa jonkin aikaa vanhan aidan suojaamana. Leikkaamalla pystyy hoitamaan joitakin aitoja, jotka eivät ole alhaalta karsiintuneita, eivätkä ole kasvaneet vielä liian korkeiksi.

Tasaus

Rantatien tasaus on vuosien saatossa jatkuvasti noussut, kun tietä on korjattu rakennekerroksia lisäämällä. Koron nousu on aiheuttanut sekä tien levenemisen (tien luiskat ulottuvat sen reunassa olevien aitojen sisään ja rakennusten seiniin) että paikoin liittymien hankaloitumisen, kun tie nousee jatkuvasti ylemmäs. Rantatie on pitkälti osin järvelle viettävässä rinteessä, jolloin toiselle puolelle liittymä lähtee alas, toiselle ylöspäin. Nyt tie alkaa kuitenkin olla jo niin korkealla, että molemmilla puolilla olevat liittymät lähtevät tiestä alaspäin. Vaikein tilanne on Syvälahden ja Onnelan kohdalla, jossa paikallisliittymät nousevat jyrkästi Rantatien penkereelle, ja taloille johtavat tiet on jouduttu rakentamaan paikoin vaarallisenkin korkeille penkereille.

Onnelan kohdalla nykyisistä koroista voi päätellä, että Rantatie on vielä viime vuosisadan alkupuolella ollut miltei kaksi metriä nykyistä tasoa alempana. Myös Tuomalan kylän mäellä tien korko on noussut. Tien varressa olevan ladon ajoluiska on jäämässä maan sisään, ja Kuninkaalan

tilan vanha päärakennus on jouduttu purkamaan, kun se mätäni tien sisään.

Suunnitelmakarttoihin on merkitty ne osuudet, joilla tien tasausta pitäisi laskea. Usein riittäisi muutaman kymmenen sentin lasku, mutta paikoin tarvittaisiin 70 senttiä tai enemmänkin tasauksen alentamista. Tasauksen korjaaminen parantaisi tien museo-ilmettä.

Mikäli tien tasausta ryhdytään korjaamaan voidaan samassa yhteydessä uusia myös tien pintamateriaali museotietä paremmin vastaavaksi. Sirotepintausta, joka näyttää soratieltä, mutta on kestopäällyste, voisi soveltua hyvin tällaiselle tielle. Sitä on käytetty maanteiden päällysteenä arvokkailta maisema-alueilla.

Tien varren rakenteet ja kalusteet

Tien varren erilaiset rakenteet kuten muuntamot, puhelinlinkesukset, pysäköintikatokset, sähkökaapit, postilaatikot, roskankeräyssäiliöt ja kyltit vaatisivat yhtenäistä ja kulttuurimaisemaan sopivan ilmeen suunnittelua. Tehtävä on vaikea, sillä onnistuneita esimerkkejä ei juurikaan ole.

Rantatien tiealue on kaavassa melko leveä. Paikoin siitä muodostuu ongelma, kun rajaavaa aitaa tai istutuksia ei voi tehdä samaan paikkaan, missä ne ovat ennen olleet, koska tiealue on laajentunut. Mikäli rajauksen tekee uuden tiealueen mukaan, muuttuu tien tilavaikutelma oleellisesti väljemmäksi ja hahmottomammaksi.

Koska tiealue on laaja, sillä on runsaasti puustoa ja pensaikkoa. Sen hoitaminen on erittäin tärkeää tiemaiseman ja viihtyisyyden kannalta. Tiealueen kasvillisuuden hoito on tielaitoksen vastuulla, ja sitä samoin kuin tien lähellä yksityisen maalla olevaa kasvillisuutta koskevat myös liikenneturvallisuuden vaikuttavat asiat.

Meluntorjunta Järvenpääntien varrella on reunimmaisten tonttien kannalta tärkeä asia. Rantatien eteläpäässä on käytetty matalaa meluvallia, mutta ahtaassa tilassa se vie liikaa pinta-alaa, eikä ulkonäkönsäkään puolesta sovellu kulttuurimaisemaan. Parhaita aitatyyppisiä ovat kevyehköt, esim. puusta rakennettavat aidat, jotka ovat riittävän vahvoja meluntorjunnan kannalta. Aitaan voi halutessaan yhdistää miellyttävän vihreän kasvillisuusverhouksen, joka kannattaa tehdä oman tontin puolella. Sen voi toteuttaa esim. köynnöksillä, vapaamuotoisilla istutuksilla tai esim. leikattavalla kuusiaidalla.

Rantatien kaunis, maastoa mukaileva linjaus on säilynyt. Tuomalan eteläpuolella tie kaartuu kauniisti puuston sisään. Taustalla näkyy Oljymäen tiloja reunustava kuusiaita, joka suojaa pihvoja pohjoistuulilta.

Sähkökaapit voivat ajan mittaan verhoutua kasvillisuuden sisään, mutta niille on tarvittaessa päästävä. Tien varren kalusteiden tulisi olla ulkonäöltään huoliteltuja. Roskapisteet voitaisiin sijoittaa hieman sivummalle esim. kasvillisuudella rajatuille paikoille.

Paikoin tie on noussut viime vuosisadan alkuun verrattuna puolitoista, parikin metriä, kuten tässä Onnelan kohdalla. Liittymä Rantatielle on jyrkkä ja hankala etenkin talvisin.

Liittymät Järvenpääntiehen

Museotien liittymät sen molemmissa päissä ovat vaikeasti hahmotettavia ja tulevat yllättäen. Rantatie-kyltilin sijoituspaikka on tärkeä. Etenkin pohjoisemmassa liittymässä kyltti on nykyisin hyvin lähellä tien vanhinta linjaa, joka nykyisin on kevyen liikenteen väylänä. Kyltti saattaa ohjata kääntymään epähuomiossa jo kevyen liikenteen väylälle, varsinkin, kun väylä on vanhan tien levyinen.

Taistelukoulun kohdalla Rantatie jää helposti huomaamatta Taistelukouluntietä tultaessa. Pvk:n yleissuunnitelmasa Rantatielle on esitetty tällä kohdalla puuriviä, joka auttaisi hahmottamaan tien paremmin. Suunnitelmassa on myös esitetty vanhan portin ja sen edusta-aukion palauttamista, jotka osaltaan korostaisivat siirtymistä tilasta toiseen.

Levähdyspaikat ovat samalla näköalapaikkoja. Näkymät järvelle ja kulttuurimaisemaan ovat arvokkaita. Istutusten tulee olla luontevia, kulttuurimaisemaan kuuluvia lajeja, ja mieluiten yksittäin tai pieninä ryhminä. Taajaman tyypilliset massaistutukset eivät sovi maaseudun kulttuuriympäristöön. Sopivia paikkoja ovat esimerkiksi suurten puiden turvallisen tuntuiset kupeet tai avoin maisema.

Krapin pohjoispuolelle on ehdotettu pientä levähdyspaikkaa. Se voisi olla tien varrella kasvavan komean männyn vierellä.

Levähdyspaikat

Tien varressa kaivataan autoilijalle sopivia pysähdyspaikkoja. Avoimet näkymät järvelle ja kauniit kulttuurimaisemakohteet ovat arvokkaita tällaisilla pysähdyspaikoilla. Pysähtymiskohtia on esitetty Krapin pohjoispuolelle peltoaukealle tulevan haltiamännyn kupeeseen, Halosenniemen tienhaaran pohjoispuolelle pysäkin laajenuksena sekä Tuomalan kentän kohdalle.

Levähdyspaikkojen rakentaminen luonnistuisi parhaiten tien tasauksen korjaamisen yhteydessä. Levähdyspaikkoja ei tarvitse korostaa eikä merkitä mitenkään, käyttäjät löytävät ne kyllä. Kasvillisuudenkin on parasta olla luontevaa tien varren kukkivaa piennarniittyä ja lisäksi ehkä yksittäispuita tai -pensaita.

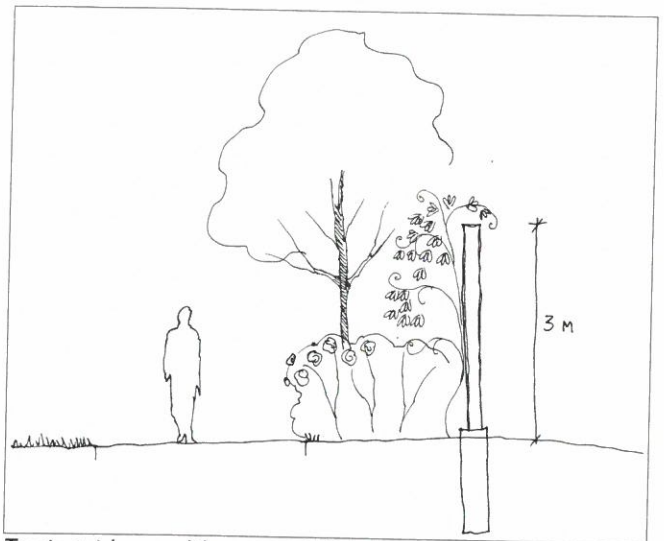
Vanhat peltosaarekkeet elävöittävät myös tien näkymiä. Tuomala.

Meluaidat

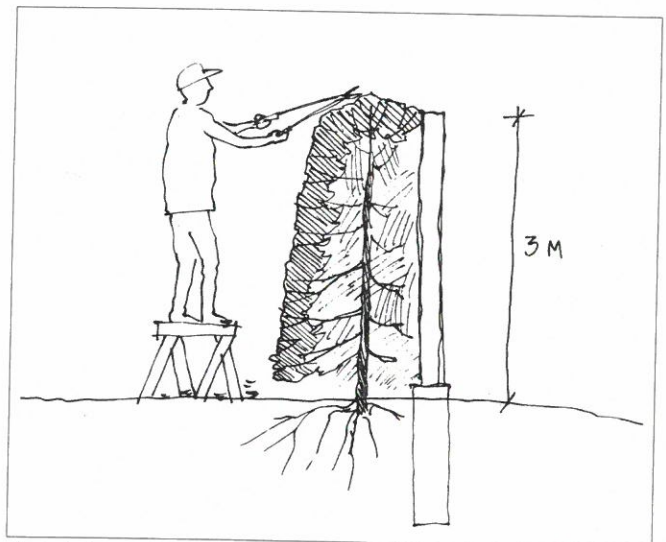
Järvenpääntien liikenne on vilkasta, ja sen varrella asuvat kaipaavat melusuojausta. Tien ja pihojen välinen alue on kapea, joten mitään suuria meluvalleja tms. sille ei pysty sijoittamaan. Vallit eivät myöskään sovi kulttuurimaisemaan kovin hyvin.

Ohessa on ehdotus puurakenteisesta aidasta, joka saadaan tontin suuntaan viihtyisäksi, kun sen lähelle istutetaan kasvillisuutta. Aita suojaa melulta suhteellisen hyvin, vaikka se ei välttämättä vastaa tiukkoja ääneneristysvaatimuksia. Aita on myös sellainen, että yksittäinen tontinomistajakin pystyy sen halutessaan rakentamaan.

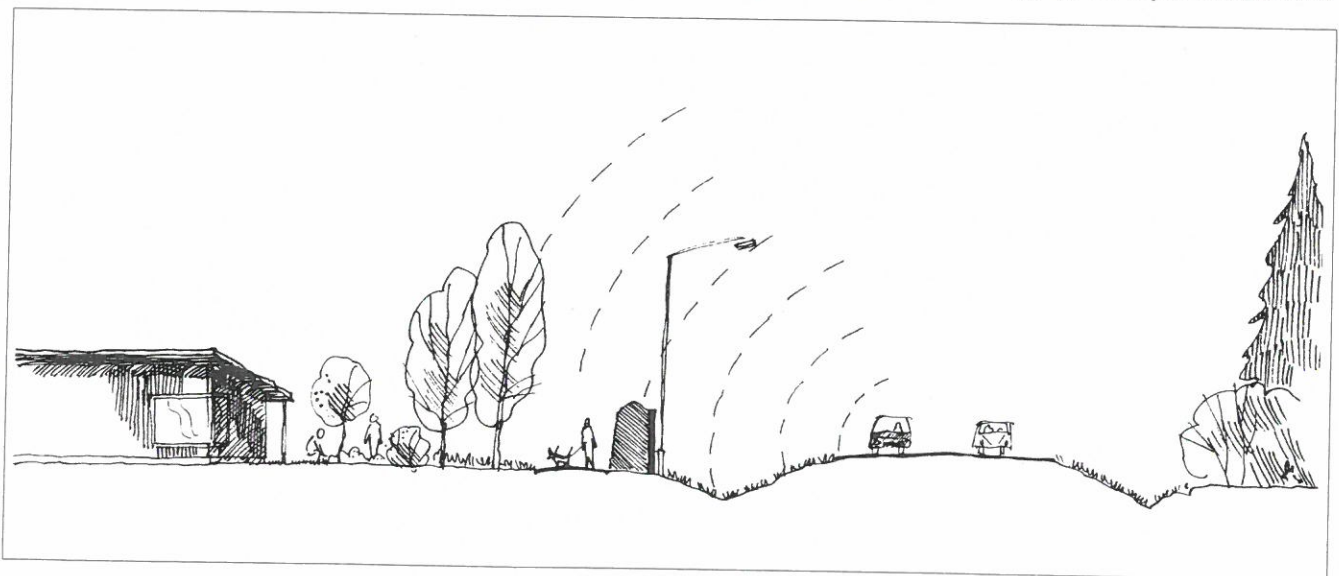
Aidan lähelle voi istuttaa joko puita, pensaita ja köynnöksiä vapaamuotoisesti tai vaikkapa Rantatien kulttuuriympäristöön sopivan perinteisen kuusiaidan. Mikäli aita on maksimissaan noin 3 m korkea, pystyy kuusiaidan vielä leikkaamaan. Lankkuaidan puolelle kuusiin ei kasva oksia, mutta toisen puolen vehreys peittää sen. Kuusiaidan ja lankkuaidan väliin voi myös jättää erillisen hoitokäytävän, jos haluaa kuusten kasvavan vehreinä molemmin puolin.

Tontin tai kevyen liikenteen väylän puoli kannattaa istuttaa.

Noin kolmimetrisen kuusiaidan pystyy vielä hyvin leikkaamaan.

Leikkauskaavio kevyestä melua vähentävästä aidasta, joka voisi soveltua Järvenpääntien puolelle. Aidan melua vähentävänä rakenteena toimisi vahvasta lankusta rakennettava puuaita. Koska korkea lankkuaita ei ole kovin kaunis, kannattaisi pihan puolelle istuttaa kasvillisuutta sitä verhoamaan. Istutuksiksi soveltuisivat esimerkiksi Rantatien perinteinen leikattava kuusiaita tai vapaamuotoisempi puuston, pensaston ja köynnösten yhdistelmä.

Osa-alueet ja kohteet

Osa-alueita ja kohteita koskevassa tekstissä on esitelty tarkemmin vain käyntikohteissa esille tulleita asioita, jotka ovat sovellettavissa laajemminkin Rantatien varren pihoil- la. Lisäksi tekstissä on käsitelty joitakin julkisluonteisia kohteita.

Krapi

Krapin pihalla on vanha lehmuspuisto. Istutusryhmässä olevat koivut ovat jo huonokuntoisia, ja ne pitäisi poistaa jo turvallisuudenkin vuoksi. Uusia lehmuksia on jo istutet- tukin. Pihan reunalla oleva perenna-alue on komea, ja se on pihan tärkein koriste.

Istutusmetsiköitä sekä Rantatien varressa että rannan puolella ja vanhan navetan lähistöllä olisi hyvä väljentää. Tiiviiseen istutetut taimet ovat nyt varttuneet eikä valoa ja tilaa riitä enää kaikille. Lisäksi kulttuurimaisemaan kuuluva avoimempi näkymä sekä Rantatieltä että muualta lähiym- päristöstä Krapille olisi tärkeä, sillä se on tärkeä vanha kulttuuriympäristökohde, ja Rantatien eteläpäässä Tuusu- lan uudemman taajamarakenteen lomassa Rantatien sym- bolinen portti. Myös matkailu- ja ravintolakäyttö edellyt- tävät näkyvyyttä. Etenkin vanhat rakennukset kuten päära- kennus ja Rantatien tuntumassa oleva vanha aitta sekä puutarha, pihapuisto ja kotieläinten laiduntarhat ovat näyt- tämisen arvoisia ja houkuttelevia paikkoja.

Vanhan Rantatien ja omenatarhan välissä oleva lehtomai- nen alue muutamine komeine vanhoine puineen on erit- täin kaunis. Aluskasvillisuutena on runsaasti keväisin keltai-

sena mattona kukkivaa lehtoleinikkiä, sinivuokkoa ja val- kovuokkoa. Lehdon pohja on aika ajoin karsittava, jotta aluskasvillisuus saa riittävästi valoa.

Vanhojen puiden kuntoa kannattaa myös seurata, sillä iäk- kääät puut saattavat vaivihkaa tulla huonokuntoisiksi, ja ne on osattava poistaa ajoissa. Julkisilla alueilla tai kulkureit- tien lähellä kasvaville merkittäville puille voi tarvittaessa teettää ultraäänitutkimuksen, jossa puuhun koskematta tutkitaan rungossa olevan lahon määrää. Kairaustutki- muksia ei enää suositella, sillä niiden kautta laho menee puuhun.

Tenniskentän aita on pihalla koettu hieman ongelmallisek- si. Aitaan voisi istuttaa köynnöksiä, joko vaivatonta villi- viiniä tai esim. kauniisti kukkivia kärhöjä, joista alppikärhö on vaatimaton ja helppo, siperiankärhö kaunis, valkokuk- kainen, Suomessa luonnonvarainen lajike, ja ns. virolaiset Kivistikin lajikkeet kauniita, suurikukkaisia ja suhteellisen helppohoitoisia lajikkeita, joille kosteahko, alavassa savi- kossa oleva kasvupaikka on eduksi, sillä kärhöt vaativat runsaasti kosteutta. Aita voisi muutamassa vuodessa muodostua houkuttelevaksi nähtävyydeksi. Köynnösten edustalle ja väleihin voisi aurinkoiselle paikalle istuttaa vaatimattomia vanhanaikaisia ruusuja kuten papulanruu- sua, mökinruusua, tornionjokilaaksonruusua tai mustia- lanruusua.

Krapin kohdalla Rantatie on liian korkealla, etenkin raken- nusten pohjoispuolella.

Pihan keskeisistä alueista kannattaisi teettää erillinen, yk- sityiskohtainen istutussuunnitelma.

Vanha ilmakuva Krapin tilakeskuksesta. Järvenpääntie on jo rakennettu. Tila on vielä maatilana ja pellot viljelyksessä.

Krapin maalaistalon pihapiiriä. Etualalla lehmuspuisto, taustalla karjapiha. Vanhat valokuvat Salme Holman kokoelmista.

Krapin komea päärakennus on nykyisin ravintolana.

Rantatien vanha linja jatkuu Krapin editse etelään ja muuttuu välillä kevyen liikenteen väyläksi ennen kuin yhtyy Kirkkotiehen.

Rantatie 6

Rantatie 6:n kohdalla Rantatie on liian korkealla, ja siksi tien häiriövaikutus on suurempi, kun autot kulkevat pihaa korkeammalla. Pihalta on jouduttu poistamaan suuria koivuja, ja nyt piha tuntuu avautuvan liikaa tien suuntaan. Rantatien varressa on koivurivistö, mutta sen runkorivi ei suojaa pihaa tien vaikutuksilta.

Pihan rajaukseksi voisi istuttaa idänvirpiangervoa, jota pitää alkuvuosina ja kuivina kausina kastella, sillä se joutuu kilpailemaan koivujen kanssa kosteudesta. Pensasrivi kannattaa istuttaa hieman sisemmäksi jo senkin vuoksi, että aurauslumet eivät sitä rasittaisi. Idänvirpiangervo, jota jotkut kutsuvat leikkisästi puuvartiseksi juolavehnäksi, on niitä harvinaisia kasveja, jotka pystyvät selviytymään koivun kanssa kilpaillen.

Sisäänkäynnin eteen perustettuun istutusryhmään sopisi lisäksi jokin pikkupuuh, esimerkiksi kirsikka.

Viereinen kuva: Rantatie 6:n kohdalla tie on hieman liian korkealla, ja liikennemelu kiirii suoraan ikkunoihin. Idänvirpiangervo on miltei ainoa kasvi, joka jaksaa pitää pintansa koivun alla. Koivurivistä hieman oikealle istutettuna se saa enemmän valoa ja kosteutta käyttöönsä.

Näkymä Krapin tilalle sen pohjoispuolella olevalta omakotialueelta. Avoin näkymä on kaunis, ja antaa naapureillekin silmän iloa. Istutusmetsiköitä kannattaa väljentää, jotta kasvavilla puilla on riittävästi tilaa.

Krapinpolun tilat

Krapinpolku I tila rajautuu Krapin pohjoispuolella olevaan avoimeen peltoalueeseen. Pellon säilyminen avoimena ja mieluiten viljelyksessä on arvo Rantatien maisemassa. Tilalla jäljellä olevan rakennusoikeuden puitteissa sille on vireillä kahden asuinrakennuksen rakentamishanke.

Tilan alue on osittain rakennuspaikkaa ja osittain maatalousmaata. Kaavassa maatalousmaan raja on likimain vanhan pellon reunassa.

Paikalla on aikanaan sijainnut Krapin vanha torppa. Sen perustuksia ja vanhoja pihapuita, ilmeisesti myös vanhaa puutarhaa (mm. omenapuut?) on edelleen näkyvissä. 1980-luvulla tilalle on rakennettu aumakattoinen asuinrakennus, jossa on punamullattu puuverhous.

Olevan rakennuksen paikka sitoo uusien rakennusten sijainnin hyvin tarkkaan. Uudet rakennukset tulevat näkymään aikaisempia enemmän, ja etenkin Rantatien puoleisen rakennuksen soveltuminen kulttuurimaisemaan on tärkeää. Sen materiaalin, muodon ja koon tulisi pohjautua mieluummin kulttuuriperinteeseen kuin lähiympäristössä jo olevaan rakennustapaan. Keveys, sirous, perinteiset materiaalit ja pihajärjestelyjen huolellinen miettiminen heti suunnittelun alkuvaiheessa ovat tärkeitä sekä tilan ekonominen käytön, asumisviihtyisyyden että kulttuurimaiseman kannalta.

Tila rajautuu Rantatien suuntaan nykyisin pellon reunan itsestään kasvaneella pensas- ja puustovyöhykkeellä. Mikäli alueelle tulee rakennus, ei vanha pellon reuna ole enää luonteva ratkaisu. Pihan voisi rajata viljellyn pellon suuntaan esim. jollakin pensasaidanteella. Rantatiellä käytössä olevia aitatyyppisiä ovat esim. leikattava kuusiaita (hidaskasvuinen), syreeni- tai juhannusruusuaidanne. Kuusiaita jatkaisi vanhaa perinnettä ja myös aitojen linjaa, sillä Krapinpolun varrella Rantatien kulmauksessa on vanha, va-

Krapinpolun varteen aiotaan rakentaa uusia taloja. Pihan rajaukseksi on ehdotettu syreeniaidannetta. Etualalla näkyvää tienvarsipuustoa raivataan.

paasti kasvava kuusiaita. Tällä reunimmaisella rakennuspaikalla sen tulisi kuitenkin olla noin 2(-3) m korkeaksi leikattava, jotta se liittyisi kauniisti peltomaisemaan eikä muodostaisi liian korkeaa seinää. Syreeniaidanne on nopeakasvuinen ja kaunis eri vuodenaikoina. Aidanteen voisi istuttaa valmiiksi jo ennen rakennustöiden alkua aivan nykyisen pellon reunan metsäisen kumpareen rajalle.

Kyseisen tilan eteläpuolella on pellon keskelle istutettu kuusiaita (seuraava tila rannan puolella) sekä mäntyriivi ja Terijoen salavia (alin tila). Näillä istutuksilla on rajattu kaavan mukainen M-alue, joka kuitenkin kuuluu ko. tiloihin. Tiloilla oleva M-alue ei kuitenkaan ole viljelyksessä. Istutukset vaikuttavat luonnottomilta pellon keskellä. Kulttuurimaiseman kannalta olisi parempi, jos vanha peltoalue olisi avointa tilaa ilman sen sisällä olevia rajauksia ja kujanteita. Pellolle rakennusten lähelle sopisivat esim. hedelmäpuut ja marjapensaat, kunhan ne eivät kavenna tieltä rannan suuntaan avautuvaa näkymää.

Pellolla on myös pari vanhaa koivusaarekettä. Toinen niistä on rannan puoleisen tilan pihamaalla, toinen M-alueella. Koivusaarekkeet ovat luonteva osa peltomaisemaa, mutta niitäkin kannattaa hoitaa niin, että kullakin saarekkeella on yksittäispuita ja puuryhmiä. Uudet nousevat taimet raivataan pois niin kauan kuin vanhat puut ovat hyväkuntoisia.

Rantatien näkymien kannalta tärkein tekijä on pellon säilyminen avoimena. Tien varren kasvillisuusvyöhyke (pellon ja tien välissä) kaipaa kevyttä ja huolella tehtävää raivautusta. Pellon rajautuminen pihoiksi on luontevinta esim. pensasaitojen ja puutarhojen välityksellä. Rakennusten, pihojen ja puutarhojen sijoittumisessa kannattaa noudattaa yhtenäistä linjaa, jossa otetaan huomioon ”maatalousmaana” säilytettävä tilan osa. Tälle alueelle voivat sijoittua esim. kasvimaat ja marjatarhat, rakennusten viereiselle alueelle myös hedelmäpuut.

Peltoaukean tiloja on rajattu havupuustutuksilla. Ne tulevat sulkemaan kaunistaa järvinäkymää.

Krapin peltoaukea

Krapin pohjoispuolella on Helsingin suunnasta tultaessa Rantatien ensimmäinen peltonäkymä. Koska viljelymaiset ovat Rantatien varrella nykyisin harvinaisia, ne ovat arvokkaita. Tien varrella on muutamia komeita puita. Etenkin vanhat männyt ovat tulevaisuuden "haltiapuita". Tien varressa olevat pajukot peittävät maisemaa nimenomaan siltä kohdalta, mistä järvi alkaa näkyä. Pajukot ja haavikot kannattaa raivata pois, samoin aivan mäntyjen lähellä olevat koivut kannattaa poistaa, sillä koivun piiskaoksat raastavat männyt muodottomiksi.

Vaahterat ja orapihlaja-aidanne joutuvat kilpailemaan tilasta ja ravinnosta. Vaahterat aiotaan poistaa.

Rantatie 19, Tyynelä

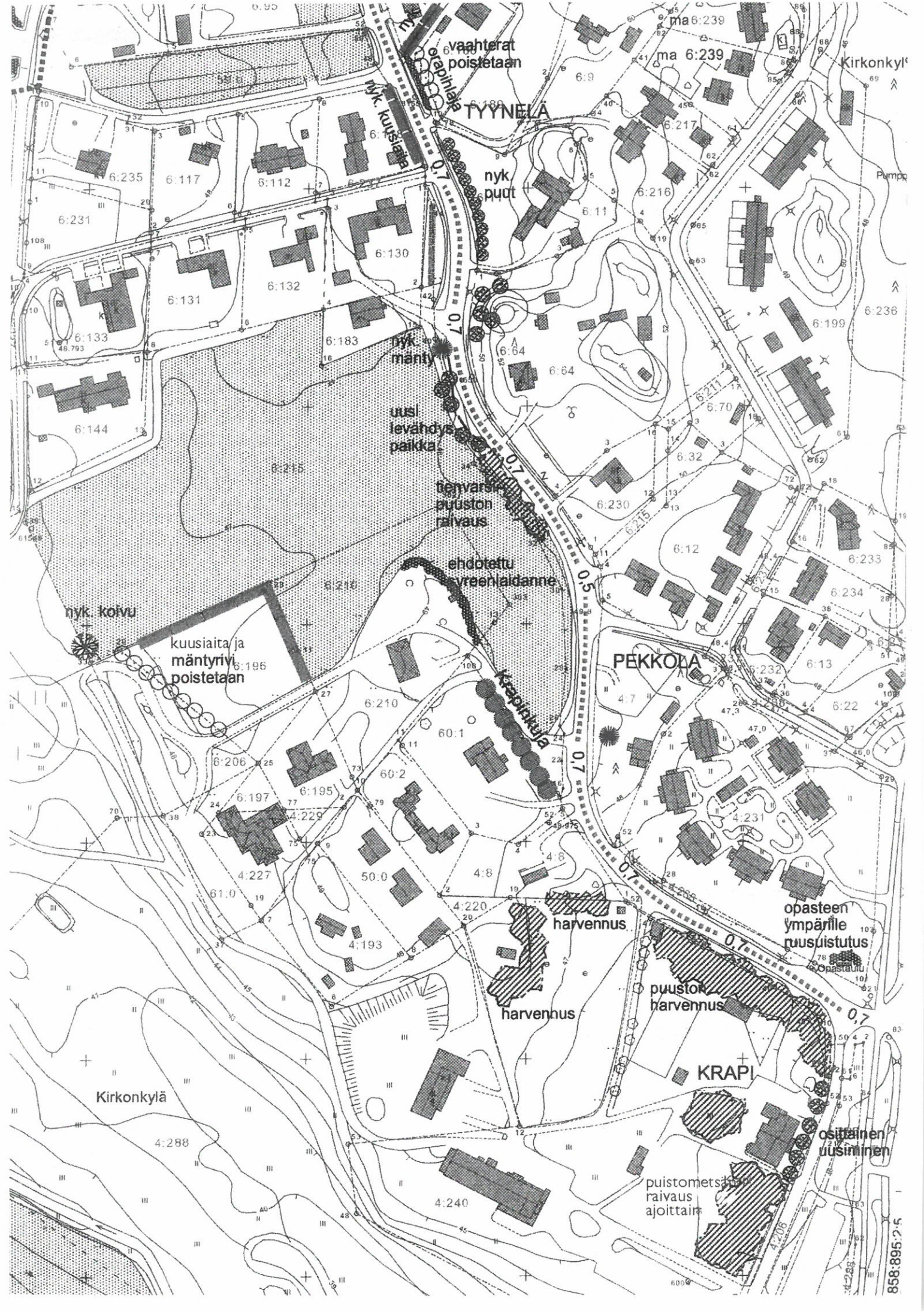
Rantatien laskeminen omistajien toiveena. Tie on noussut liian ylös, ja aiheuttaa häiriötä. Tien varressa kasvaa orapihlaja-aita, jonka on annettu kasvaa korkeaksi, jotta se suojaisi paremmin. Pihan puolelle on istutettu lisäsuojaksi myös vaahterarivi, mutta ne eivät ole oikein menestyneet, ja orapihlaja-aitakin alkaa kärsiä niiden varjostuksesta. Keskusteltiin vaahteroiden poistamisesta ja orapihlaja-aidan lannoittamisesta lehtikompostilla ja lannoitteella tai kompostoidulla hevoselannalla. Pihan puolella on mäntyjä, jotka kannattaa säästää. Niiden lähellä on myös koivuja ja pajuja, jotka kannattaa poistaa. Etenkin koivu tuhoaa männyn latvuksen kun se piiskaa vuosikasvaimet irti.

Naapurin vasten on kuusiaita. Sen tien puoleinen reuna on kasvanut huonosti, koska lähellä kasvavat koivut vievät aidalta kasvuvuiman ja kosteuden. Mikäli aidan haluaa tasaiseksi, on koivut poistettava. Talon kohdalla on kaksi vanhaa kuusta, jotka voisi poistaa. Niiden alla kasvaa vanhaa syreeniä, jonka voisi samalla leikata alas, lannoittaa ja lisätä kasvualustaa, jolloin syreenit lähtisivät hyvään kasvuun. Takapihalla olevan sysshortensian voi leikata hyvinkin voimakkaasti.

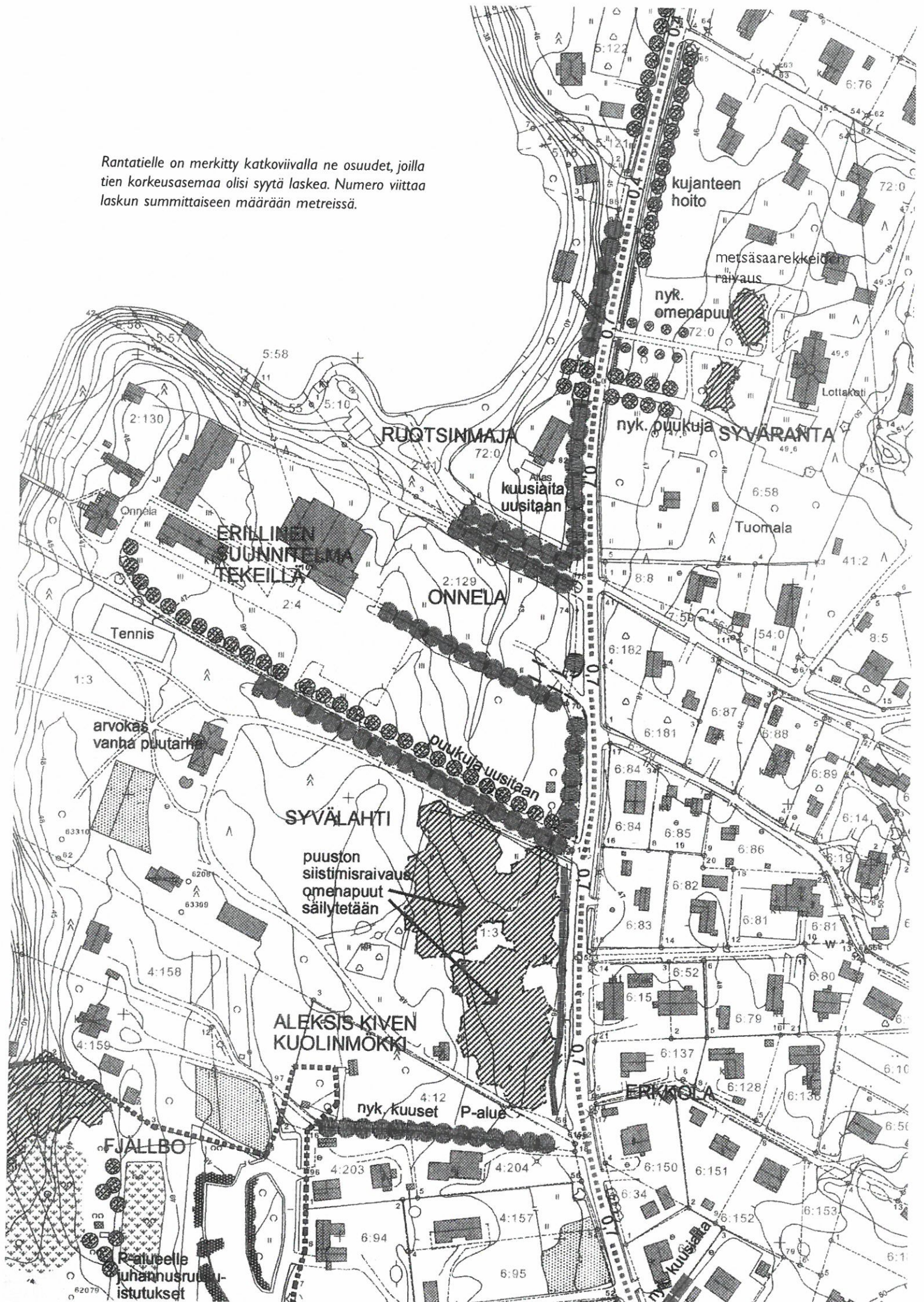
Vierekkäisillä, veljesten omistamilla tiloilla on useita vanhoja kauniita rakennuksia, mm. vanha päärakennus, siihen liittyvä ulkorakennus, vanha sauna ja pihan takaosassa vanha punamullattu torppa. Vanhan päärakennuksen sisäänkäynnin yhteydessä on kaunis aita ja portti. Vanhan talon takana on koivikko, josta pitää ottaa huonokuntoiset yksilöt pois.

Torpan seinustalla on vielä jäljellä vanhaa kukkamaata, jossa kasvaa mm. juhannusruusua, sinivuokkoa, pikkutalviota ja varjoliljaa. Rakennuksen seinän vierusta kannattaa kaivaa niin, että puurakenteet eivät ole kosketuksessa maahan. Kapean vaon tekeminen riittää niin, että kukkamaahan kosketaan mahdollisimman vähän. Samalla vanhaa kukkapenkkiä voi vähän kohentaa (lisähumus, lannoitus, varjostavien puiden poisto).

Rantatien lähetyvillä kasvaa joitakin suuria raitoja, jotka voisi poistaa. Vanhojen hopeapajujen kuntoa kannattaa myös seurata ja puut poistaa riittävän ajoissa. Kanukkapensasto kannattaa pitää raivaamalla kurissa, jotta se ei leviä liikaa.

Rantatiele on merkitty katkoviivalla ne osuudet, joilla tien korkeusasemaa olisi syytä laskea. Numero viittaa laskun summittaiseen määrään metreissä.

Fjällbo

Fjällbo on kunnan omistuksessa oleva entinen huvilatila, joka on nykyisin yleisten rakennusten korttelialueena ja puistona. Itse huvila on palanut, mutta sen leikkimökki on jäljellä ja vastikään kunnostettu. Huvilan vanhaa puutarhaa on jonkin verran raivattu. Raivauksia tulisi jatkaa myös rantametsässä, mutta vähitellen, niin että tiiviissä metsässä kasvavat puut ehtivät tottua valon lisääntymiseen. Tavoitteena voisi olla näkymien avaaminen järven suuntaan ja rantametsän muuttaminen väljemmäksi, kulttuurivaikutteisemmaksi ja läpinäkyvämmäksi puistometsäksi, jolloin sekä puutarha että metsän aluskasvillisuus saavat enemmän valoa.

Mikäli huvilan vanhasta puutarhasta, käytäväjärjestelyistä ja pihaistutuksista on tietoa, niitä voisi soveltuvin osin palauttaa paikalle, jolloin esim. rakennuksen paikka olisi päätehtävissä.

Pysäköintialueen puolelle rakennettu leikkikenttä tarvitsisi jäsentäviä istutuksia. Pysäköintialueeseen rajautuvat entiset peltosarat voisi vähitellen muuttaa kukkiviksi niityiksi.

Fjällbon leikkimökki on vastikään kunnostettu. Se on kunnan omistamalla virkistysalueella.

Aleksis Kiven kuolinmökin yhteyteen on rakennettu uusi pysäköintialue. Istutukset, esim. juhannusruusuidanteet, liittäisivät sen paremmin ympäristöönsä. Kun alue samalla jaettaisiin esimerkiksi kahteen osaan, voisivat ralliautoilunkin edellytykset huonontua.

Uusi pysäköintialue

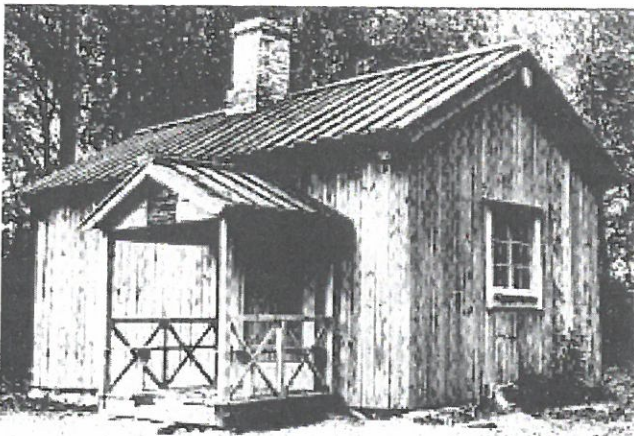
Aleksis Kiven kuolinmökkiä ja Fjällbon virkistysaluetta varten on hiljattain rakennettu uusi pysäköintialue. Se on sorapintainen, kaarevamuotoinen alue. Sorapinta ja ympäri ajettava lenkki houkuttelevat iltaisin ralliharjoitteluun, mikä asuntoalueen keskellä on häiritsevää.

Pysäköintialueen ympäriltä on raivattu (ilmeisesti entiselle pellolle noussutta) puustoa niin, että muutamia koivuja on jätetty. Jäljelle jääneet ovat kuitenkin kasvaneet niin tiiviissä taimikossa, että ne vaikuttavat nyt liian heiveröisiltä kasvaakseen kunnan puiksi.

Pysäköintikentän ympärille ja kenttää katkaisemaan tulisi sijoittaa istutuksia, jotka tekevät alueen viihtyisämmäksi ja estävät ajoharjoittelun. Vaatimaton ja helppohoitoinen juhannusruus Rosa pimpinellifolia Plena voisi soveltua hyvin vapaasti kasvavaksi pensasaidanteeksi.

Aleksis Kiven mökin ympäristö

Aleksis Kiven mökki on joitakin vuosia sitten entisöity perusteellisesti. Ilmeisesti samoihin aikoihin mökin pihapiiriin on istutettu jonkin verran ns. vanhoja perennoja. Karttojen perusteella mökki on rakennettu pellon reunaan. Vanhojen kuvienkin mukaan se on ollut avoimen tilan keskellä, ja mökin ikkunan alla on kasvanut pihakoivu. Nykyisin tilanne on miltei päinvastainen, mökki on varjostavan puuston keskellä. Mökistä on olemassa vanhoja valokuvia, joiden perusteella sen lähiympäristön pystyisi entisöimään suhteellisen tarkasti. Museoissa olisikin tärkeää itse rakennuksen ja sisustuksen säilyttämisen ohella myös lähiympäristön ja sen toimintojen säilyttäminen.

Kiven kuolinmökki vuonna 1952 tehdyn peruskorjauksen jälkeen.

Mökin ympäristö nykyisin.

Syvälähti (Kukkola)

Aikanaan koko alue on ollut Saksan kartanon lammashakaa. Huvilan ja rannan välisellä alueella on ollut pienempi omenatarha. Puita oli 4 kpl rivissä, kaksi polun kummallakin puolella. Ensimmäinen talon puolella ollut rivi on 1870-luvulta. 1920-luvulla Ignatiusten isä istutti lisää puita sekä pihaan että tien puolelle laajan omenatarhan. Rannan puolella talosta katsottuna vasemmalla oli lisäksi päärynäpuita, mm. Tonkovjatkaa ja jotakin pienempihedelmäistä. 40-luvun pakkastalvina kaikki paitsi 6 puuta paleltuivat.

Pihalla on ollut ruusuja ja kukkakäytävän varrella päivänliljoja. Berberis-aita on ollut jo ennen sotaa, mutta nykyiset unkarinsyreenit ovat uudempia ja nurmikolla vähän ylimääräisen oloisia.

Pihan ongelmana on umpeenkasvu sekä hoidon puute, koska kukaan ei asu alueella vakituisesti. Alue on jaettu erillisiksi tiloiksi. Ensimmäiselle, päärakennuksen eteläpuolella olevalle tilalle rakennetaan lähiaikoina.

Tien varteen on Aleksis Kiven bussipysäkin rakentamisen yhteydessä istutettu kuusiaita. Se on hyvä ja perinteinen raja-aita Rantatiellä. Aidan paras hoitotapa olisi leikkaus, jolloin se kannattaisi tehdä noin kolmimetriseksi. Ensimmäinen leikkaus on silloin syytä tehdä, kun aita on 2,80 metriä korkea, jotta yläosasta pystyy kasvattamaan kauniin.

Tien vieressä on aikanaan ollut usean sadan omenapuun tarha. Puut paleltuivat talvisodan kovina pakkasvuosina. Puutarhan alue on kasvanut vähitellen metsiköksi, jota on jokunen vuosi sitten jo harvennettu. Harvennusta kannattaa jatkaa, jotta puut kasvavat kauniisti ja tasapainoisesti kulttuurimaisemaan sopiviksi. Ne ovat silloin myös valmiita pihapuita tuleville rakennuspaikoille. Alueen voisi kehittää koivikoksi, jossa kasvaa myös tammia. Kuusia voisi ottaa pois, ensin taempaa, ja sitten kun aita on kasvanut, myös lähempää tietä. Aikanaan tammille pitää järjestää kasvutilaa koivuja poistamalla. Alkuun koivut ovat kuitenkin tammienkin kannalta tarpeellisia, sillä ne antavat suojaa ja tasaavat arkojen jalopuiden kasvuolosuhteita.

Alueen keskivaiheilla on mäki, jonka reunassa kasvaa koineita vanhoja mäntyjä. Niiden lomaan on noussut haapoja. Haavat saa pois vain kaulaamalla (poistamalla kuoren puun ympäriltä) ryhmän vanhat puut ja ainakin ns. emopuun.

Huvilasta on aikaisemmin avautunut näkymä järvelle. Rannan puolella kasvavat vanhat huonokuntoiset koivut ja nuoret, tiiviissä kasvavat männyt peittävät sen. Koivuja poistetaan reilusti jo turvallisuussyistä, ja mäntyjä harvennetaan.

Onnelan tie on osittain Syvälahden tilan puolella. Huolto-
liikenne on ajoittain häiritsevää. Onnelan tietä ollaan siir-
tämässä, ja lisäksi rajalle voisi rakentaa esim korkeahkon
pystysälepuuaidan, joka vaimentaa hieman myös ravinto-
lan terassilta tulevia ääniä.

Syvälahden huvilaan on kuulunut kaunis puutarha laajoine
omenatarhoineen, säteittäisine puutarhasommitelmineen
ja kukkaistutuksineen. Niitä on tarkoitus osittain palaut-
taa erillisen suunnitelman mukaan. Tien puoleisella etupi-
halla puusto ja talo varjostavat istutusalueita. Niillä kannat-
taa suosia kuivuutta ja varjoa kestäviä lajeja.

Syvälahden huvilaan on kuulunut laaja ja edustava puutarha.

Rantatien varteen Syvälahden vanhan, suuren omenatarhan
kohdalle on muutama vuosi sitten istutettu uusi kuusiaita. Tar-
han puista suurin osa paleltui sotavuosien pakkastalvina.

Puutarhassa on säteittäinen käytäväsommitelma, jonka kes-
kipisteessä on ollut pioniryhmä ja lipputanko. Päivänliljaistu-
tusten reunustama pääkäytävä kulkee lasikuistilta rantaan.

Huvilalle johtaa kaksirivinen kuusikujanne, joka on merkitty jo
1920-luvun karttaan. Kujanne on vanha, ja vaatii jossakin vai-
heessa uusimista, mutta saattaa kestää vielä monia vuosia.

Ylpeä isäntä huvilan vanhimmissa omena- ja päärynätarhassa
Vanhat valokuvat Syvälahden huvilan kuvakokoelmista.

Onnela

Puiston varhaisvaiheen kuvaus on tehty naapurissa kesäisin asuneen Ignatiuksen perheen vanhimman pojan kanssa tehdyn maastokäynnin, puistossa olevien jäänteiden sekä vanhan ilmakuvasen perusteella.

Onnelan pihalle on johtanut koivukujanne. Sekä sisääntulotie että Rantatie ovat olleet nykyistä alempana. Onnelan puistossa on ollut polkuja, joita pitkin vanha kenraali tapasi kävellä. Polku oli Onnelan vanhalla alueella, ja se kiersi takaisin kuusaidan eteläpuolelta (kuusiaita oli tilan pohjoisrajalla).

Onnelan nykyisen pysäköintikentän itäpuolella kasvavat pensaasivat jo kaatuilleet, mutta ne näyttävät muodostavan neliön muotoisen kuvion, joka lienee osa vanhaa puutarhasommitelmaa, esim. jonkinlainen huvimaja. Pysäköintialue on ollut puutarhaa. Kuusiaita oli jo varhain korkea, eli se on kasvatettu pohjoistuulia suojaamaan. Aluskasvillisuutena on mm. ukkomansikkaa, joka levisi naapuriinkin. Puisto oli harva ja valoisa.

Aivan Rantatien varrella on betoniperustus jäänteenä kahdeksankulmaisesta paviljongista, joka kuului puistoon. Se oli Ignatiuksen muistin mukaan nikkarityylinen ja väriltään vaaleanruskea, koristevärinä ehkä vihreää. Paviljonki oli avoin ja siinä oli penkki. Sen kautta kuljettiin tielle. Myö-

hemmin siinä oli Rantatien varren kioski. Paviljongin eteläpuolella, samoin Rantatien varrella oli pylväskäytävä, jossa on ollut ilmeisesti puiset 5”x5” pylväät ja kaareva, ilmeisesti metallinen yläosa. Pylväitä on ollut 12 kappaletta, ja pergola on ollut noin 18 metriä pitkä, tien suuntainen rakenne. Sen betoniperustukset ovat yhä näkyvissä. Pergola on ollut paikallaan vielä ainakin 1930-luvun alussa. Pergolan jälkeen tien varteen on rakennettu siinä vieläkin näkyvä pystysälepuuaita, joka nyt alkaa kaatua ja lahota.

Paviljongin ja pergolan pohjat ovat nykyisen Rantatien pinta miltei 1,5-2 metriä alempana. Tietä on nostettu huomattavasti. Onnelan vanhan portin pylväätkin on nostettu ja samalla siirretty, jotta bussit pääsevät kääntymään portista sisään.

Pihan ongelmia ovat naapurin rajan molemmin puolin oleva sisääntulotie, kaavassa säilytettäväksi merkityn koivukujanteen huono kunto, metsikön hoitamattomuus sekä hoidon puute osittain myös piha-alueella.

Nykyinen sisääntulotie tekee uuden päärakennuksen tienoilla loivan mutkan, jolloin puolet tiestä onkin naapurin puolella. Vanhan koivukujanteen jäljellä olevat puut ovat tiiviisti tien Onnelan puoleisella reunalla, joten tietä ei pysty siirtämään puita kaatamatta. Koivukujanteen puita ei

Aivan Rantatien vieressä on jäännökset Onnelan puutarhaan kuuluneesta pylväskäytävästä.

Puutarhasommitelmaan on kuulunut myös kahdeksankulmainen paviljonki, joka myöhemmin oli Rantatien varren kioskina. Nykyisin taustalla näkyvä tie on noin kaksi metriä ylempänä.

enää ole montakaan jäljellä, sillä huonokuntoisimmat on jouduttu kaatamaan. Jäljellä olevatkin ovat vanhoja ja niiden latvuksessa on jo kuollutta, mikä koivulla tarkoittaa erittäin huonoa kuntoa. Koska sisääntulotie on kapea ja sillä kulkee huoltoliikennettä, tarvittaisiin myös kevyen liikenteen väylä (asiakkaat sokeita, kulkeminen kapealla tiellä yhdessä huoltoliikenteen kanssa vaarallista).

Metsikössä kasvaa mm. lehmuksia, tammia, siperianpihtoja, siperianlehtikuusia ja valkopoppeleita, jotka ovat selvästi istutettuja. Ojan tienoilla vanhan tilan keskiosassa on lisäksi orapihlajaa sekä jasmiketta ja lisäksi omenapuu, jotka viittaavat selvästi koristepuutarhan suhteellisen kaukana rakennuksesta. Nämä kasvit ovat tuskin levinneet samalle paikalle esim. lintujen kuljettamina, vaan lienevät osa alkuperäistä sommitelmaa. Vanhempi puusto sijaitsee sisääntulotien lähellä ja toisaalta Rantatien vieressä. Nykyinen metsikkö onkin ilmeisesti aikaisemmin ollut rakennuksen keskiakselin kohdalta avointa ja puistomaista, sillä nämä muutamit vanhat puut erottuvat sieltä edelleenkin. Ne lienevät vuosisadan alkupuolella istutettuja puiston puita, ja monet lajikkeet ovat venäläisperäisiä. Puiston päätteenä on ilmeisesti ollut jonkinlainen paviljonkirakennus sekä pergola Rantatien varrella. Paviljongista on jäljellä kahdeksankulmainen betoniperustus, ja pergolasta pylväiden perustukset.

Rantatien puoleisella tasanteella on näkyvissä tiivis sarkaojitus. Vanhojen karttojen mukaan (mm. 1927 mitattu) alue onkin ollut peltoa. Muistitiedon mukaan sokeilla on 1930-luvulta lähtien ollut tällä paikalla viljelypalstoja.

Puistomaista aluetta rajaa vapaasti kasvava, korkea kuusi-aita, jollaisia istutettiin yleensä puutarhan suojaksi etenkin sen pohjoispuolelle.

Puisto/puutarha sekä kuusiaidan pohjoispuolella oleva entinen pelto ovat vuosien varrella pusikoituneet ja metsittyneet (uusina, itsestään kasvaneina lajeina lähinnä raitaa, pihlajaa, haapaa, koivua ja kuusta). Puusto on vanhoilla peltoalueilla kuitenkin vielä selvästi matalampaa ja pienikasvuisempaa kuin puiston vanhat istutetut puut.

Metsikkö/vanha puisto vaatii pikaisia hoitotoimenpiteitä, mm. aluspuuston raivausta. Hoidon tavoitteena tulisi olla vanhan puiston näkyminen Rantatielle.

Rantatie on vuosisadan alkupuolen ajoista noussut noin puolitoista metriä, mikä aiheuttaa hankaluuksia kaikkien vanhojen liittymien järjestelyissä. Mm. Onnelan vielä pysyvässä oleva puusäleaita on runsaan metrin verran tien pintaa alempana. Museotiellä tien korkeustasoa olisikin syytä laskea!

Onnelan sisääntulotietä siirretään hieman pohjoiseen päin niin, että tie tulee kokonaan omalle puolelle. Samalla tien varteen rakennetaan jalkakäytävä. Myöhemmin puistoon rakennetaan toinen kävelytie vanhan käytävän paikalle kuusiaidan eteläpuolelle, jolloin kurssikeskuksen asiakkaille saadaan pieni virkistytymisreitti omalle alueelle. Vanhan tien varrella oleva huonokuntoinen kujanne uusitaan tien siirron yhteydessä.

Huoltopiha voitaisiin erottaa sisääntulosta kasvillisuudella ja samalla pysäköintialueen huonokuntoiset ja vaikeasti hoidettavat syvät kurttulehtiruusuistutukset voidaan vaihtaa helpommin hoidettavaan lajiin.

Onnelan ranta on jyrkkä ja paikoin kallioinen. Rantametsässä on runsaasti komeita mäntyjä, jotka ovat jäämässä alta nousevan lehtipuuston varjoon. Männylle se merkitsee helposti karsiutumista, eli alikasvoksena kasvavaa lehtipuustoa on karsittava. Osa männyistä on kuollut tervarosan vaivaamina. Rannan tuntumassa on myös muutama suuri, laho koivu, osa jopa pökkelöinä. Koko rantametsä pitää käydä harventaen läpi ja vaaralliset ja sairaat puut pitää poistaa. Rantakalliolla on kaunis tasanne, joka soveltuisi rakennetun näköalatasanteen paikaksi. Rinteessä on huonokuntoinen maakellari.

Pihassa on tehty mm. salaojitustöitä, joiden johdosta istutukset ovat kärsineet. Vanhat vuorimännynyt ovat huonokuntoisia, kasvualustoihin on pesiytynyt juuririkkaruohoja, ja osa pensaista on ylikasvaneita. Vanhojen rakennusten maa-
lauskunnostuksen yhteydessä kasvillisuus on poistettu seinien vieriltä. Leikkialue ei enää täytä uusimpia turvallisuusvaatimuksia. Sille tulisi tehdä peruskunnostus.

Koko julkisluonteinen ja runsaassa käytössä oleva pihalue kaipaa sekä täydennyssuunnitelman että myös hoitoselostuksen ja sen vuosittaisen läpikäynnin töistä vastaavan henkilön kanssa.

Rantatie 35

Rantatie 35 on tyhjä alue, johon ryhdytään pian rakentamaan. Tila on kuulunut viereisen talon pihapiiriin, ja sitä rajaa lumimarja- ja orapihlaja-aidat. Uudet asukkaat haluavat aidan myrkyttömäksi ja piikittömäksi pienten lasten takia. Koko aidan voisi uusita esim. yhtenäiseksi syreeni- tai juhannusruusuaidanteeksi. Molemmat menestyvät melko vaatimattomissakin oloissa, ja kukkivat kauniisti. Juhannusruusu on piikikäs, mutta ei vaarallisen piikikäs, kuten orapihlaja saattaa olla. Korkea pengeri, jolle orapihlajat on istutettu, kannattaa säilyttää, ja sitä voisi jopa hieman korottaa, jolloin melusuojavaikutus paranee.

Pihalla kasvavat omenapuut ovat vanhoja, mutta täysin kunnostettavissa leikkaamalla. Puiden runkoon kasvanutta jäkälää voi myös harjata pois pehmeällä juuriharjalla esimerkiksi keväällä, jolloin runko on kostea ja jäkälä ja kuoren irtain osa lähtevät helposti. Liian rajusti ei harjasta pidä tehdä, vaan niin, että kuoren elävä osa ei vahingoitu. Samalla häviävät erilaisten tuholaisten munat ja elinpaikat kaarnan kolosissa. Puiden leikkaaminen kannattaa tehdä monena vuonna peräkkäin aina hiukan kerrallaan, jotta puu ei lähde liian voimakkaaseen kasvuun. Paras leikkuaika on maaliskuuhun. Leikkauksena pakkasta ei saisi olla -6°C enempää.

Pihan nurkalla olevan koivun voisi poistaa, koska se tulee viemään pensasaidalta kosteuden ja ravinteet. Sen tilalle voisi istuttaa tammen taimen hieman sisemmäksi puutarhaan.

Yläkuvassa on Onnelan vanha päärakennus rannan suunnasta. Rantatörmä on erittäin jyrkkä.

Keskellä Onnelan rantaa, joka kaipaa jo siistimisraivausta. Rannalta ja rantapuuston lomitse avautuu komea näkymä Sarvikalliolle ja Tuusulanjärven kapeikkoon.

Alakuvassa Rantatie 35 vanhaa puutarhaa. Vanhoja omenapuita ja marjapensaita säilytetään paikalle rakennettavan uuden talon pihamaalla.

Syväranta ja Ruotsin maja

Syvärannan puutarha on kuvauksista päätellen ollut upea, ja sellaisena myös Rantatien muiden asukkaiden mielestä vieras ja erilainen. Rikas miljonääri rakennutti vaimolleen puiston suihkulähteineen, patsaineen, vierashuviloineen, huvimajoineen, kalalammikoineen, laitureineen ja uimakoppeineen. Päärakennuksen tornissa oli iso vesisäiliö, josta vesi virtasi keittiöön ja puiston suihkulähteisiin. Oma sähkögeneraattori valaisi taloa ja puistoa. Järveen tuotiin joutsenparvi, ja riikinkukot tepastelivat pihalla. Talon asukkaat kokivat suomalaisen luonnon ja ilmapiirin masentavaksi, ja lähtivät yhtä nopeasti kuin olivat tulleetkin. He veivät mukaansa kaiken paitsi istutukset, rautaisen portin ja yhden marmorisen patsaan.

1930- ja 40-luvulta peräisin olevissa vanhoissa valokuvissa Syvärannan puutarha näyttää suhteellisen tavanomaiselta, hyvinhoidetulta suomalaiselta puutarhalta, jossa kasvaa syreenejä ja kukkapenkissä mm. päivänliljoja, työhtöangervoa ja terassin kaiteella krassia.

Puutarhassa on edelleenkin jäljellä vanha omenatarha Rantatien lähellä. Vanhoja omenapuita on korvattu uusilla, ja niiden alustaa hoidetaan niittynä. Rantatien yli johtaa komea lehmuskujanne entisen rantalaiturin paikalle. Portin pielissä kasvaa edelleenkin punalehtiruusut. Omenatarhan yläosaan on noussut jonkin verran nuorta puustoa, joka kasvaa liian tiiviinä. Puita pitäisi hieman harventaa. Pihan takaosa, joka on nykyään varsinainen sisääntuloapuoli, rajautuu hieman epämääräisesti naapurin suuntaan. Yhtenäinen syreeniaidanne sopisi hyvin rajaukseksi.

Ruotsin maja kuuluu myös lottamuseon kiinteistöön. Rantatien rajauksena on aikanaan ollut hyvin hoidettu, leikattu kuusiaita, joka on nyt ylikasvanut ja alaosastaan oksaton. Aidan ainoa hoitotapa on sen uusiminen. Uuden aidan voisi istuttaa hieman sisemmäksi, jolloin se voisi varttua rauhassa jonkin aikaa ja saada hieman korkeutta ennen kuin vanha aita kaadettaisiin.

Syvärannan portti, jota aikanaan korostivat kullatut hämähäkit.

Syvärannan vanha uimahuone ja laituri.

Syvärannan vanha päärakennus, joka paloi vuonna 1947. Vanhat valokuvat Syvärannan Lottamuseon kuvakokoelmista.

Ruotsin majan kohdalta Sarvikallio näkyy parhaiten.

Syvärannan puutarhan loistokkaista koristeista on jäljellä vain marmorifiguuri.

Ruotsin majan kuusiaita, joka on ollut matalaksi leikattu.

Syvärannan puutarhan pääkseli johtaa rantaan. Sarvikallio on sen päätteellä.

Uimalaituri ja -paviljonki ovat olleet rannalle johtavan lehmuskujanteen päätteellä.

Töyhtöangervot ovat kasvaneet puutarhassa jo 1930-luvulla.

Syvärannan portti nykyisin.

Pikku-Toivola

Pikku-Toivola on aikaisemmin ollut toimiva maatila, jossa on kasvatettu karjaa ja elintarvikkeita. Pihapiirissä on pieni asuinrakennus, aitta ja vanha iso navetta, talli ja varastovaja. Aikaisemmin navetan portin kautta on kuljettu sen pohjoispuolelle, missä on ollut mm. puimahuone.

Talon puutarha on ollut sen koillis- ja itäpuolella. Kirsikat ovat levinneet hedelmällisessä maassa laajalle alueelle navetan ja talon välille ja ympäristöön.

Kasvimaa on ollut talon ja tien välissä. Peltö on edelleenkin avointa. Tilaa reunustaa kuusiaita tien ja Toivolan puolella tulotien molemmin puolin. Tien puoleinen aita on harsuuntunut ja vaatii uusimista. Uuden aidan voisi istuttaa hieman sisemmäksi, jotta lumen auraus ei pääsisi vahingoittamaan sitä niin kuin nykyistä. Kuusi kestää myös varjostusta, joten vanhan aidan voi antaa olla paikoillaan, kunnes uusi on hieman saanut mittaa.

Pysäköintipaikka on nykyisin tulotien varrella hieman ahtaasti. Uuden pysäköintipaikan voisi tehdä kuusiaidan sisäpuolelle pellon kulmaukseen.

Pihapiirissä on ollut kauniita kukkamaita, mm talon eteläpuolella olevan kivipenkereen päällä ja sen itäpuolella ”klasinlustapenkkinä”, ja maastossa näkyy edelleenkin villiintyneitä kasveja talventörröttäjinä. Pihalla kannattaa käydä kesällä inventoimassa rikkaalta vaikuttavaa kasvilajistoa. Talon uudet asukkaat ovat myös kiinnostuneita puutarhan hoidosta, josta samalla voi antaa ohjeita.

Pikku-Toivolan kuusiaidan sisäpuolelle voisi istuttaa uuden kuusiaidan. Sen taakse saa myös autopaikan katseilta piiloon.

Toivolankuja I

Toivolankujan rakennuspaikkojen kohdalla on ollut tiivis, vanha puusto. Talojen rakentamisen vuoksi puustoa on jouduttu harventamaan. Sitä on harvennettu myös järvinäkymien avaamiseksi. Osa jäljellä olevasta puustosta on edelleen huonokuntoista, kun se on kasvanut aiemmin metsän sisällä kapeana ja valoon pyrkivänä. Äkillisesti erilaisiin oloihin joutuessaan puu saa shokin, eikä välttämättä kestä uusia olosuhteita. Ainakin muutama jäljellä oleva pihan puu vaikuttaa huonokuntoiselta.

Tulosuunnassa on koivikkoalue, jolta voisi poistaa kuuset ja tehdä alueesta puhtaan, valoisian koivikon. Etelän puolelle naapurin metsäisen tilan rajalle voisi istuttaa pensastoa, lajiksi sopisi esim. pähkinäpensas ja osalle aluetta rodot, jopa melko kookkaaksi kasvavat lajit kuten Rhododendron Tigerstedtii.

Talon etupihalla on lahjaksi saatu kääpiömänty. Japanilaispuutarhaa voisi kehittää pitemmällekin. Siihen soveltuisivat varvut kuten kanerva ja mustikka, matalat pensaat, sora- ja singelipinta ja erilaiset luonnonkivet. Niihin saa sammalen kasvamaan kaatamalla piimää kivelle, jolloin ilmassa lentävät itiöt pystyvät kiinnittymään ja saavat sopivan happaman kasvualustan.

Autotallin puolelle tulokäytävän varrelle voisi istuttaa valkoisen kukkatarhan, lajeina esimerkiksi valkonarsissit, vuokot, päivänkakkarat, sammalleimut ja syysleimut, valkomaksaruoho, isorikko jne.

Etupihalle kannattaa istuttaa uusia puita korvaamaan huonokuntoisia ja kaadettuja. Lajiksi metsäiselle niemelle sopisi tavallinen suomalainen mänty. Täydennyspuina voisi käyttää tien lähellä kotipihlajaa. Etupihan ja Toivolankujan rajaukseksi sopisi vapaasti kasvava pensasaidanne esimerkiksi tavallista valkoista kerrottua juhannusruusua. Aidanne kannattaisi jatkaa kaikkien kolmen pihan editse.

Pikku-Toivolan pihassa on runsaasti arvokasta perinnekasvilajistoa.

Norra Udden

Norra Udden on Sarvikalliota vastapäätä oleva Tuusulanjärveen työntyvä kalliioniemi. Sillä on vanhaa puustoa, rannan tuntumassa ja kalliolla komeita mäntyjä, sisempänä myös kuusia ja muutama koivu. Puusto vaikuttaa hyväkuntoiselta. Vaikka suurin osa puista on vanhoja, on joukossa myös nuoria yksilöitä.

Norra Udden on aikanaan toiminut usean tilan yhteisenä venealkamana ja uimarantana. Rannan tuntumassa on vanha polku.

Niemenkärjen eteläpuolella olevalle alueelle on jokin aika sitten rakennettu kolme uutta asuinrakennusta, joiden pihapiirissä puustoa on harvennettu Norra Uddenin maanomistusrajaan asti. Niemenkärki muodostaakin enää hyvin kapean vyöhykkeen pihamaan ja rannan väliin.

Näkymä Halosenniemestä

Pekka Halosen sanotaan maalanneen usein Norra Uddenin kärjessä olevia vanhoja petäjiä. Koska ne ovat edelleenkin hyväkuntoisia, niiden säilyttämisestä ja hoidosta tulee huolehtia. Niemi näkyy myös Halosenniemeen erittäin hyvin. Sieltä käsin se muodostaa yhdessä Sarvikallion kanssa Tuusulanjärven maisemakuvan komeimman kohdan, sen porttimaisen kapeikon. Mikäli Halosenniemestä avautuvia näkymiä halutaan säilyttää aikaisemman kaltaisina, on tär-

keää, että Norra Uddenin kärjen takana olevat uudet rakennukset säilyvät puuston peitossa. Norra Uddenin säilyminen puustoisena on tärkeää myös laajemmassa Tuusulanjärven maisemassa.

Norra Uddenin puustoa tulee hoitaa. Koska metsikkö on nykyisinkin melko hyvässä kunnossa, mitään yhtäkkistä ja radikaalia hoitotoimenpidettä ei tarvita. Hoidoksi riittää nuoren kuusikon harventaminen tarkasti yksilö yksilöltä valikoiden niin, että esim. liian lähellä mäntyjä kasvavat yksilöt poistetaan, samoin erittäin huonokuntoiset (kuivuvat, harsuuntuneet) poistetaan tai liian tiheissä ryhmissä kasvavat harvennetaan.

Mikäli koivu kasvaa liian lähellä mäntyä, se piiskaa sitkeillä oksillaan männyn vuosikasvaimet pois ja mänty jää koivun puolelta aivan paljaaksi. Tarvittaessa tällaiset koivut poistetaan. Niemen puusto voikin olla hyvin mäntyvaltaista, mutta kuusia jätetään etenkin alueen itäosaan. Muutama koivu tuo myös vaihtelua ja heleyttä alueelle. Ne soveltuvat parhaiten kuusien yhteyteen.

Alueella on vireillä kaavamuuotos, jossa se on osoitettu maisemallisesti arvokkaaksi alueeksi, jolla ympäristö säilytetään. Aluetta tulee suojella, uudistaa ja hoitaa siten, että sen maisemallinen merkitys säilyy.

Toivolankujan uusille rakennuksille on ehdotettu juhannusruusaidannetta kujan varteen.

Näkymä Halosenniemestä Tuusulanjärven kapeikkoon. Mäntyiset, karut niemet ovat tärkeä osa haloslaista maisemaa. Yksi näistä niemistä on Norra Udden.

Pelto Rantatien ja Järvenpääntien välissä

Pikku-Toivolan ja Suvilahden kohdalla Rantatien itäpuolella on peltoalue. Se on merkittävä myös Järvenpääntien maiseman kannalta. Asutus on laajentunut peltoalueen eteläpuolelle Einari Vuorelan kujan varteen. Järvenpääntien meluhaitan ja pohjoistuulien torjumiseksi soveltuisi hyvin matala, leikattava kuusiaita, joka voisi sijoittua Einari Vuorelan kujan pohjoispuolelle.

Pellolla on kaunis pieni puustosaareke. Ne alkavat olla harvinaisia Rantatien maisemissa, ja siksi arvokkaita ja vaalimisen arvoisia. Saarekkeen puustoa kannattaa aika ajoin hoitaa siistimällä. Jatkuva hoito takaa sen pysymisen ”puustomaisessa” kunnossa.

Näkymä Suvilahden kohdalla etelään Einari Vuorelan kujan suuntaan. Pellon reunaan sopisi perinteinen, matalana pidettävä kuusiaita, joka samalla suojaisi pihapiirejä pohjoisen suuntaan.

Suvilahden tila nykyisin.

Suvilahti

Suvilahden tilalle ollaan rakentamassa toista asuinrakennusta. Samassa yhteydessä vanha hirsirakennus kunnostetaan. Rantaan on jo tehty osakkaiden yhteinen saunarakennus.

Pihaa rajaa osittain vanha kuusiaita, joka on vaurioitunut, kun rekka on peruuttanut siihen. Muilta osin aita olisi vielä suhteellisen hyväkuntoinen ja kärsivällisillä leikkauksilla ehkä pelastettavissa. Aita on ollut joskus leikattu, mikä näkyy noin neljän metrin korkeudessa olevasta haaromiskohdasta. Tuhoutuneiden puiden kohdalle joudutaan istuttamaan uudet taimet, joiden varttumisen täyteen mittaan kestää useita vuosia. Mikäli aidasta halutaan siisti ja yhtenäinen, sen voi myös uusida kokonaan. Kun uusimisen tekee mahdollisimman suurilla taimilla, joille rakentaa kunnollisen kasvialustan, on kasvukin nopeampaa. Mikäli päädytään vanhan aidan säilyttämiseen, sitä voi hoitaa myös leikkaamalla. Työ vaatii tarkkuutta ja huolellisuutta. Leikkauskorkeus voisi olla hieman vanhaa paikkaa korkeammalla (1-2 m).

Vanhan aidan leikkaaminen pitää aloittaa katkaisemisella ja sivujen muotoon leikkaamisella, mikä ohjaa seuraavan vuoden kasvun heti täydentämään haluttuja alueita. Leikkauksella muotoa täydennetään ja ohjataan joka vuosi.

Kuusiaidan eteläpuolella pellon kohdalla tien varsi on avoin. Pellolle on tarkoitus istuttaa hedelmätarha, ja vanhojen ilmakuvioiden mukaan talolla onkin ennen ollut komea puutarha samalla etelään viettävällä rinteellä.

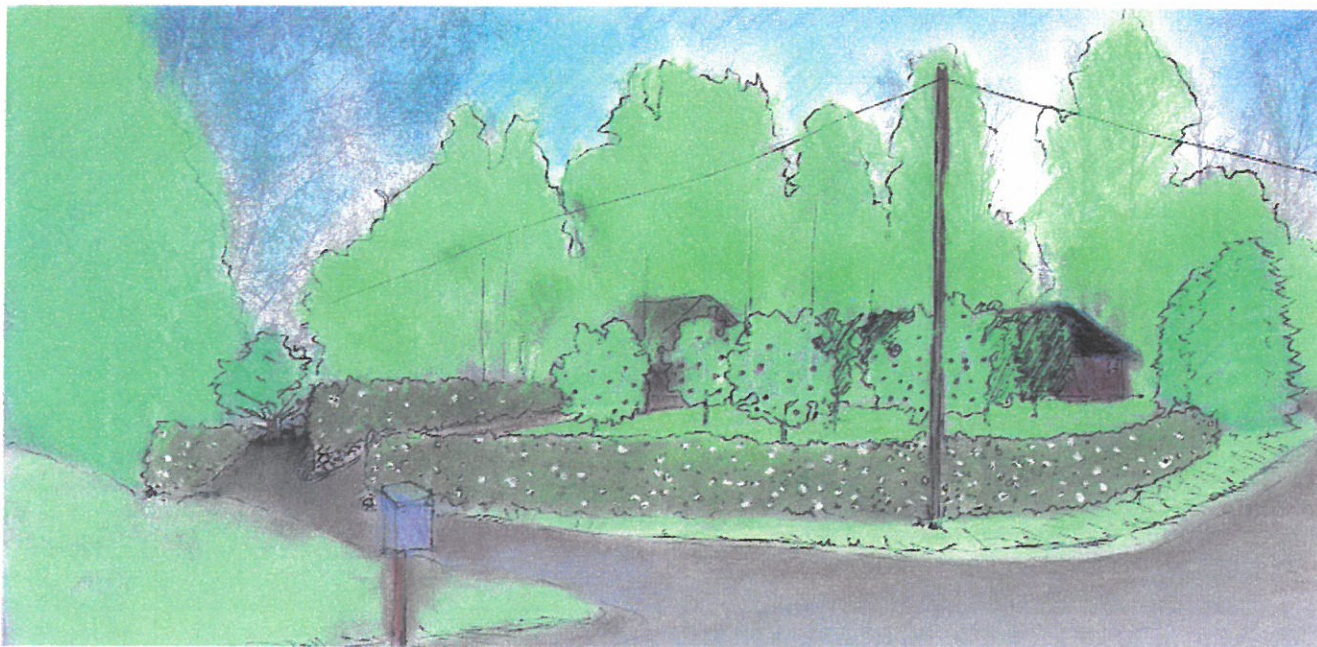
Tulevan hedelmätarhan kohdalla tien varren rajauksen voisi hoitaa esim. ruusuilla. Lajikkeeksi sopisi vaikkapa vähän etelämpänä tien varressa kasvava Pohjolan kuningatar tai matalaksi aidanteeksi jäävä papulanruusu, suviruusu tai juhannusruusu.

Rantatieltä vanhalle talolle johtavassa kujanteessa on yksi erittäin huonokuntoinen yksilö, ja muut ovat jo aika huonoja. Huonokuntoiset puut kannattaisi poistaa kerralla ja istuttaa uusi säännöllinen kujanne, jolla olisi valossa paremmat kehittymismahdollisuudet. Kunnollinen kasvialusta ja kastelu nopeuttavat puiden kasvua. Pihapiirissä siihen olisi paremmat mahdollisuudet kuin etäämpänä.

Vanhan talon ympäristö

Seinustoilla olevat vanhat jasmikkeet ovat hyväkuntoisia. Koska taloon on tulossa remontti ja etenkin sen lautarakenteista itäpäätä joudutaan korjaamaan myös ulkopuolelta, ei istutuksille kannata tehdä mitään ennen remonttia. Myöhemmin kukkapenkit voi täydentää vanhan mallin mukaan perinnelajistolla. Pihalle kannattaa valita kuivan ja varjoakin kestävä paikka lajistoa. Mikäli halutaan komeaa kukkivaa perennapenkkiä, on pihan valoisuudesta huolehdittava kaatamalla riittävästi puustoa pois tieltä.

Vanhan talon takana on erittäin komea männikkö. Männyt säilytetään. Mahdollisesti yksi talon lähellä kasvava voidaan poistaa. Vanhat kuuset poistetaan mäntyjen lomasta. Van-

Vanhalle pellolle istutetaan omenapuita. Tien vierelle ja rannan puolelle rakennettavalle uudisrakennukselle on ehdotettu juhannusruusuaidanteita.

han ja uuden talon välissä kasvaa ruusua, josta voi ottaa pistokkaita ja laajentaa istutusta vapaamuotoiseksi rajaidanteeksi.

Suvilahden ja Tiilikanojan rajalle voisi istuttaa leikattavan kuusiainan. Se toimisi tuulen- ja näkösuojana myös talviaikana (tulevan rakennuksen pohjoispuoli). Kuusiainan loppullinen korkeus voisi olla noin 2-3 metriä. Kuusiainan sopiva istutustiheys on kolme kappaletta metrille, lajiksi sopivat joko tavallinen suomalainen kuusi *Picea abies* tai siperianpihta *Abies sibirica*.

Saunan ja eteläpuolen talojen rajalle istutetaan syreeniä (tavallinen sininen syreeni *Syringa vulgaris*, taimien etäisyys noin 75 cm) Aidanteelle kunnostetaan yhtenäinen kasvualusta ennen istutusta. Paras istutusajankohta on keväällä roudan sulamisen jälkeen kesäkuun alkuun asti tai syksyllä noin 15.8.-20.9., jotta taimet ehtivät kunnolla juurtua ennen talven tuloa.

Saunan edustalla on tällä hetkellä avoin tila, jonka keskellä on yksinäinen kuusi. Kuusi saattaa alkaa voida huonosti, kun sen elinolosuhteet ovat muuttuneet. Sen annetaan kuitenkin toistaiseksi olla. Mikäli kuusi kuolee, sen tilalle istutetaan toinen puu (esim. vaahtera).

Saunarannassa oleva vanha kivinen rantamuuri on kaunis, mutta kivet ovat hieman liikkuneet. Muuri korjataan ja sen yläpuolelle voidaan täyttää hiekalla tasanne, joka saa nurmettua luonnostaan. Tasanteen nurmi leikataan aika ajoin (luonnonmukainen).

Alatalolle johtavan tien yläpuolella on luiska, jonka alareuna tuetaan lohkokivistä tehtävällä muurilla niin, että maa pysyy paikoillaan. Muurin päälle ja tien toiselle puolelle istutetaan juhannusruusuainan aitoa kerrottua juhannusruusua (*Rosa pimpinellifolia Plena*), taimien välinen etäisyys n. 75 cm.

Puutarhan reunalla kasvava lumimarjapensas uudistetaan joskus myöhemmin, kun muut istutukset ovat päässeet vauhtiin.

Puutarhaa rajaavat myös valkoiset syreenit. Vanhan talon vieressä on kerrottukukkainen lajike. Syreenit voidaan myös uudistaa tarvittaessa (myöhemmin). Vanhat oksat leikataan pois maata myöten ja juurakolle tuodaan sekä puutarhamultaa että siihen sekoitettua palanutta hevosenlantaa.

Puiden kaataminen vaatii rakennuskaava-alueella aina maisematyöluvan.

Suvilahden pihassa kasvaa Tuusulanjärven mäkisille rannoille tyypillisiä vanhoja mäntyjä.

Pihalta avautuu kaunis näkymä peltomaisemaan.

Suvilahden lähellä Rantatien varressa kasvaa Pohjolan kuningat; vanha, kestävä ja upeasti tuoksuva ruusu.

Tiilikanoja

Tiilikanoja on Helsingin seurakuntayhtymän omistuksessa. Pihan ongelmana on umpeenkasvu sekä hoidon puute, koska kukaan ei asu alueella vakituisesti. Talon edelliset omistajat olivat kirjoittaneet hyvän muistion, jossa on mainittu pihalla olleet istutukset ja järjestelyt silloin, kun piha vielä oli hyvässä kunnossa. Talosta ja puutarhasta löytyy runsaasti vanhoja valokuvia, ja alueelta on vanhoja ilmakuvia, joissa hienosti hoidettu puutarha erottuu hyvin.

Vanhoin tietojen mukaan Rantatietä vasten on ollut punaisia ja vaaleanpunaisia jaloangervoja. Tien rajauksena on nykyisin vanhan mallin mukaan rakennettu puuaita, mutta sen sisäpuolella ei ole istutuksia, ja aita on hieman tyhjän olinen. Puuaitaa jatketaan Pvk:n rajalle asti, ja sen sisäpuolelle voi istuttaa jaloangervoja vanhan mallin mukaan. jaloangervot ovat komeita ja korkeita perennoja, jotka reunustavat aitaa kauniisti.

Sisääntulopiha on puuston vaikutuksesta hieman varjoisa. Sillä on perennaryhmä, jota voi täydentää komealla valkoisella perennalla, esim. tähkäkikimikillä, perhoangervolla, virginiantädykkeellä tai valkoalvilla. Punaisen rakennuksen päätyyn kannattaisi istuttaa helppohoitoisia perennoja kuten vuohenkelloa ja akileijaa. Sininen väri sopii taustan punamultaan vasten.

Rantatien varren aita on hiljattain uudistettu vanhan mallin mukaiseksi.

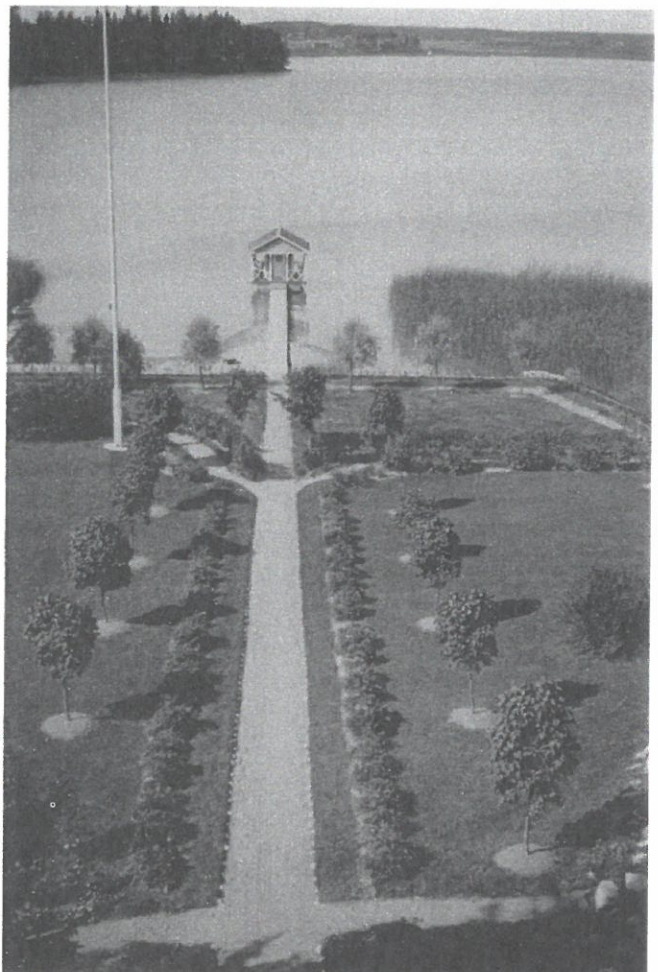
Tiilikanojan uimapaviljonki on säilynyt.

Suvilahden rajaa vasten uuden rakennuksen kohdalla Tiilikanojan puolella puistoaluetta hoidetaan monikerroksellisenä vihreänä vyöhykkeenä, johon istutetaan mm. ylväitä metsälehmäksiä. Aluskasvillisuutena voi olla puistossa jo kasvavia pensaita.

Kuusiaidan vierusta kannattaa raivata puhtaaksi molemmin puolin, jotta aidalla on paremmat kasvuolosuhteet, ja se säilyy selkeänä maisemaelementtinä.

Rannassa on ollut aitamainen rivistö komeita pajuja. Suurin osa niistä on kuollut vanhuuttaan. Koska pajut ovat olleet merkittävä osa sommitelmaa, rantaan ehdotetaan istutettavaksi kolme kujapajua korvaamaan kuolleet yksilöt. PVKK:n rajalla olevan komean männyn takaa poistetaan matala paju, jotta vesipinta saadaan esiin. Männyn takaa pitää poistaa PVKK:n puolelta koivuja, jotta ikimänty ei karsiudu koivun piiskaamisen vuoksi.

Pihalla kannattaa käyttää kasviluettelossa mainittuja kuivan paikan ja varjon perennoja, sillä varttunut puusto varjostaa. Parhaita lienevät posliinirikko ja tuoksukurjenpolvi.

Kuva Tiilikanojan puutarhasta 1930-luvulta. Puut ovat olleet leikattuja, käytävät kantattuja ja niitä on reunustanut vaaleiden kivien rivistö. Helsingin seurakunnan / Tiilikanojan kuvakokoelmat.

Rantatie 65

Vääräkalliontien varrelle mahdollisesti istutettavan kujanteen uusiminen kannattaa tehdä naapurin kanssa yhteistuumin. Kaavassa suojellun kujanteen uusimisen vuoksi joudutaan mm. poistamaan Rantatie 65:n puolella, aivan Vääräkalliontien vieressä kasvava raita. Rantatie 65:n tulentien eteläpuolelle sopisi esim. tammi sisääntuloaikkaa merkitseväksi porttipuuksi. Se kannattaa istuttaa riittävän etäälle tiestä. Paikalla olevat vuorimännyt alkavat olla ylikasvaneita, ja ne voisi poistaa.

Taloyhtiössä on pohdittu kivituhkan vaihtamista kestopäällysteeseen. Laatoitus on kallis, ja asfaltti ei miellytä asukkaita. Ns sirotepinta, joka on bitumiin sidottua kiviainesta, saattaisi olla Rantatien varrella hyvä vaihtoehto. Hiljaisella ajoväylällä pinta ei kulu. Ulkonäöltään se muistuttaa soratietä jopa niin, että niitä on vaikea erottaa toisistaan. Pihan nykyisen kivituhkan alla olevat rakennekerrokset ovat paikoin epätasaiset, ja mikä tahansa pinnoite vaatiikin siltä osin rakennekerrosten korjaamisen.

Etummaisen rakennuksen seinustalla on pysäköintipaikkoina pidettyjä kulmauksia, jotka voisi tarpeettomina muuttaa istutusalueiksi. Talojen väliseen luiskaan sopisivat paahteisen paikan maanpeitekasvit kuten maksaruohot, sammalleimut ja rikot.

Rantatie 67

Pihalle johtavan Vääräkalliontien varressa on kaavan mukaan suojeltava puurivi. Kujanteen puista on vain kaksi enää jäljellä, ja nekin vanhoja ja huonokuntoisia. Tien varteen on noussut itsestään mm. raitoja ja kuusia. Tien varren kujanne kannattaa uusia kerralla koivukujanteeksi. Rantatien ja Vääräkalliontien kulmauksessa on nuorehko koivu, jonka voi jättää kasvamaan ”porttipuuksi”, mutta muu osa kannattaa tehdä kerralla, jotta tuloksesta saadaan tasainen ja hyvä. Tie tulee näyttämään jonkin aikaa autiolta. Puiden väliin voisi istuttaa idänvirpiangervoa, joka kasvaa suhteellisen nopeasti rajaamaan tietä etelään päin. Uusien koivun taimien kohdalle aidannetta ei pidä istuttaa. Kun koivut varttuvat, on pensasaidannekin levinnyt itsensä niin pitkälle kuin pystyy.

Pihan perällä on kaunis vanha kiviaita, joka lienee ollut vanhan pellon rajana. Sen takana olevaa Pvk:n aluetta olisi syytä käydä läpi siivousraivauksena.

Rakennuksen sisäpihalla on luiska, joka viettää etelään. Luiskaan voisi istuttaa paahteiseen paikkaan soveltuvia maanpeitekasveja, esim. kivikkoryhmään soveltuvia lajeja.

Autotalliin seinustalla kasvaa haapoja, jotka tekevät jatku-

vasti juurivesoja. Haavat voisi poistaa, sillä rajalla on runsaasti nousevaa nuorta vaahteraa, jota sitäkin olisi syytä harventaa, jotta jäljelle jäävät saisivat riittävästi kasvutilaa. Haavat on poistettava kaulaamalla ne ensin kuorettomiksi noin puolen metrin matkalta ja antamalla puiden kuivua pystyyn. Vain sillä tavalla pystyy estämään juurivesojen leviämisen. Kuivuminen voi kestää joskus jopa kolmekin vuotta, eikä puu sinä aikana ole kaunis katsottava.

Autotallin edessä olevalla kivituhkalla kasvaa pari vanhaa koivua. Mikäli kujanne uusitaan ja haavat poistetaan, ne kannattaa vielä säilyttää, jotta koko alue ei muutu liian rajusti. Kun muut alueet alkavat saavuttaa haluttua ilmettä, voi koivutkin poistaa ja niiden sijaan istuttaa esim. yhden vaahteran sopivaan paikkaan, mutta ajoreittien kannalta riittävän syrjään. Puun voi istuttaa kivituhka-alueellekin. Sille kaivetaan riittävän kokoinen istutuskuoppa, joka täytetään kasvualustalla. Kasvualusta tiivistetään ja sen päälle levitetään kivituhkakerros, jotta alue näyttää yhtenäiseltä.

Rantatie 69

Tilalla on ollut Turkin sotilaan mökki. Vanha pihapiiri näkyy vielä kasvillisuudessa, puustossa ja ruohostossa.

Eteläpuolen pensasaita on kasvanut vähän hitaanlaisesti. Se vaatii lannoitusta ja kastelua kuivina kausina. Syreeniaidallekin voisi antaa lisää kasvovoimaa lisäämällä multaa sen juurelle.

Alhaalla Rantatien tuntumassa piha-alueella on Terijoen salavia. Osa kasvaa huononlaisesti isojen vaahteroiden vaikutuspiirissä. Salavat eivät oikein sovellu vanhaan kulttuurirympäristöön, ja ne ovat hieman liian suuria järvinäkymän puolelle. Niiden tilalle voisi istuttaa kuivuuttakin kestäviä matalia lajeja, esim. vanhoja ruusuja kuten Pohjolan kuningatarta, juhannusruusua tai sen sukulaisia papulanruusua tai suviruusua.

Vaahteroiden alla ei ruohokaan menesty. Mullaoksella olevan maan sade huuhtoo pois, ja siihen pitäisi saada jotakin vaatimatonta kasvia, joka sitoo maan. Sellaisia voisivat olla esim. rönsyansikka, varjorikko ja kivikon alvejuuri.

Talo sulkeutuu järvelle päin, vaikka pihan yli avautuisi järvinäkymä. Ulkoterassin aidan voisi poistaa, jotta sen kohdalta olohuoneestakin näkisi järven. Olohuoneen länsiseinällä olevan ikkunan voisi myös suurentaa yläikkunasta normaaliiksi.

Rantatie 65:n liittymään voisi istuttaa tammen porttipuuksi ylikasvaneiden vuorimäntyjen tilalle.

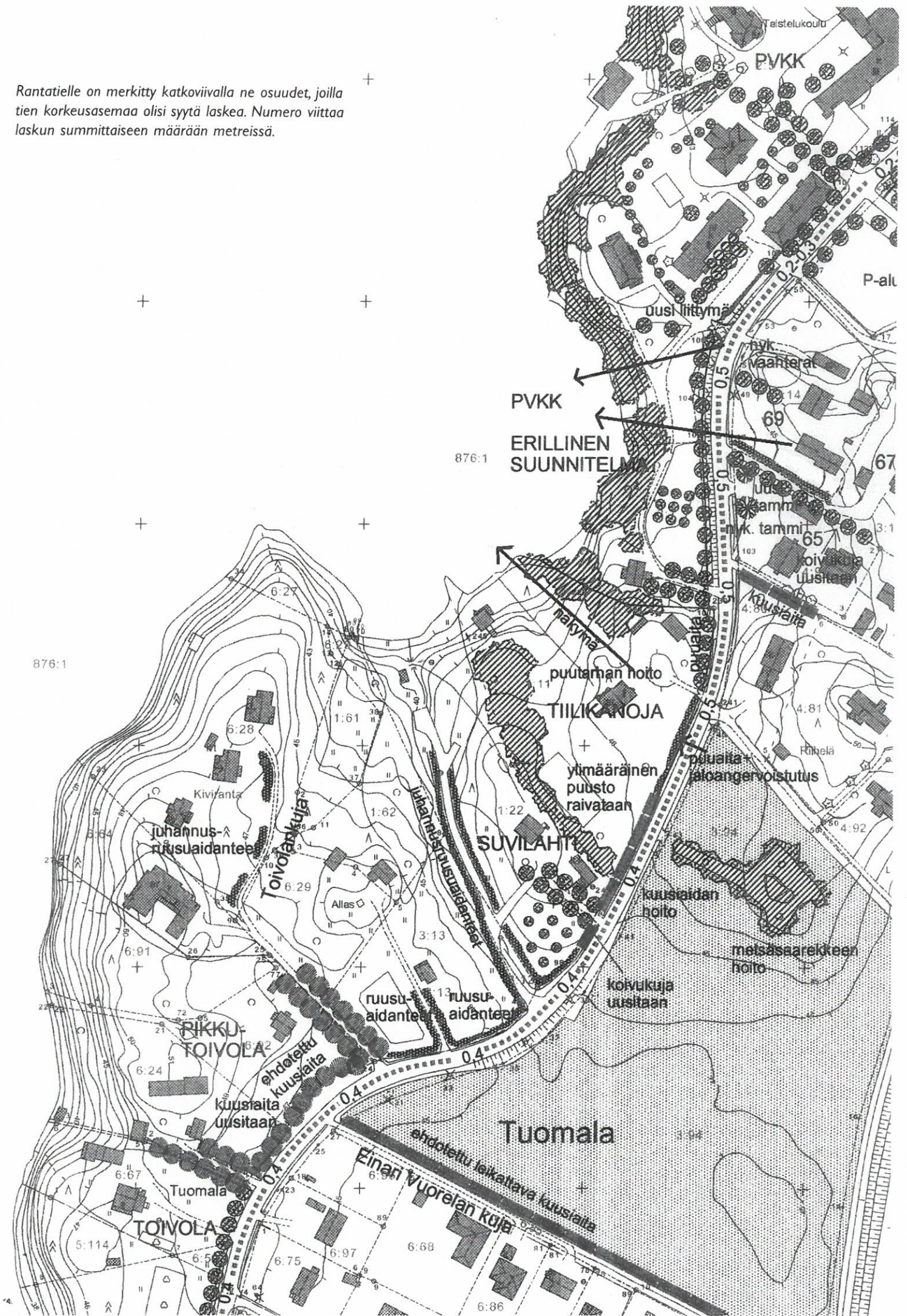
Vääräkalliolle johtava kujanne on kaavassa suojeltu. Vanhoja puita on vain pari jäljellä. Kujanne on syytä uusita kaatamalla vanhat ja itsestään kasvaneet puut ja istuttamalla uudet.

Mikäli asunnon olohuoneeseen lisättäisiin ikkuna rannan puolelle, siitä avautuisi kuvan näkymä Turkin sotilaan vanhan pihapiirin kautta Tuusulanjärvelle.

Rantatielle on merkitty katkoviivalla ne osuudet, joilla tien korkeusasema olisi syytä laskea. Numero viittaa laskun summattaiseen määrään metreissä.

KUUSINIEMI

ehdotettu kuusiäitä

uusiksi kuusiäitä

Hiivonlahti

EINOLA

HALOSENNIEMI

nyk. korvi

nyk. tervaleppä

Tuomala

uusi leikkokas

rantapuuston harvennus

puuston harvennus

leikkokas kuusiäitä

puuston raivaus ja hoito

näkymä

bs

1:70
istutettavia kuusia

uusi koivukuja

0.2-0.3

metsikön harvennus

Tuomala

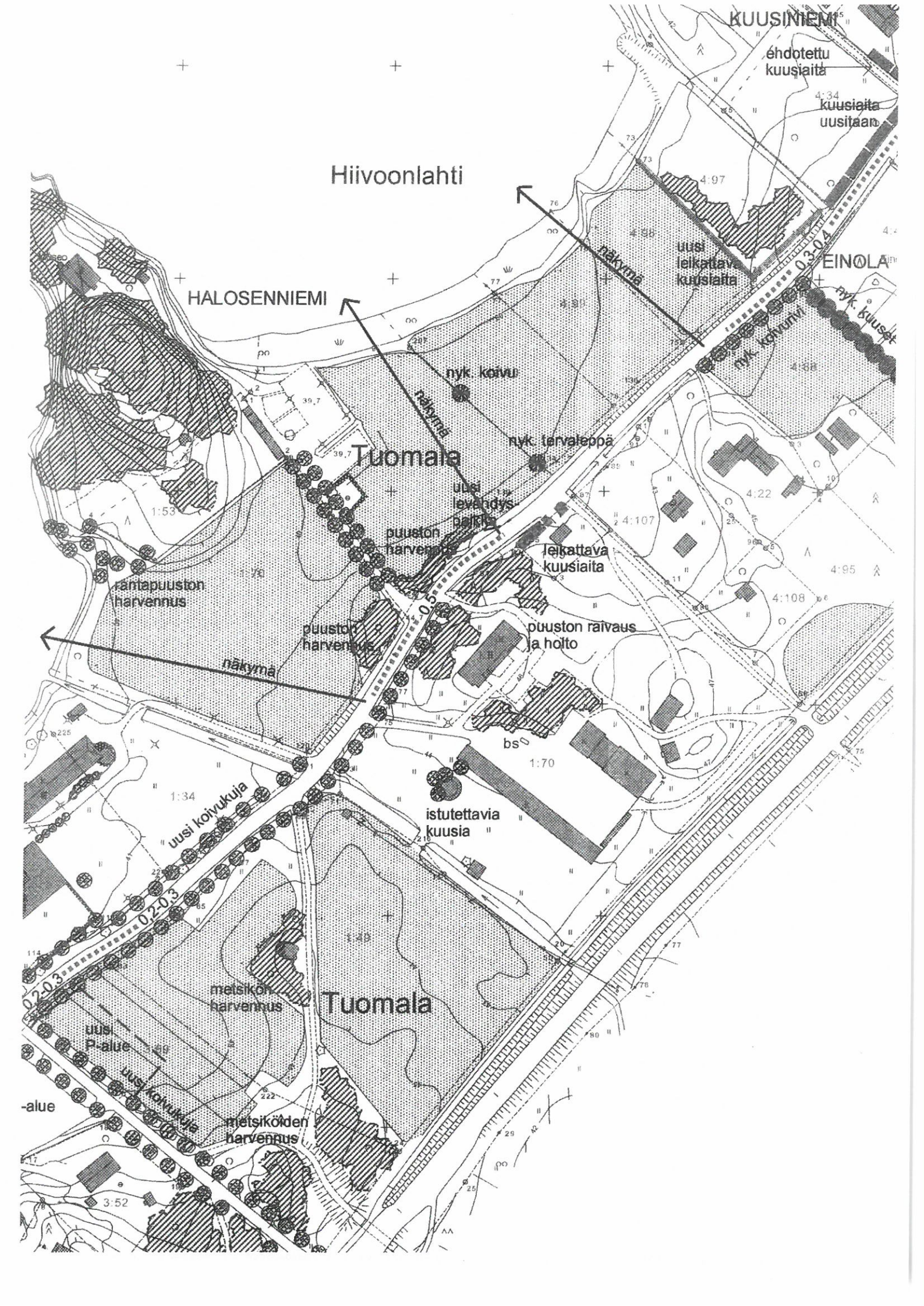
uus P-alue

uusi koivukuja

metsiköiden harvennus

-alue

3:52

Puolustusvoimien koulutuksen kehittämiskeskus

Puolustusvoimien koulutuksen kehittämiskeskuksen edeltäjä Suojeluskuntain päällystökoulu muutti 1920-luvulla Koivikon tilalle Tuusulan rantatien varteen. Tilalla kasvoi nimensä mukaisesti runsaasti koivuja, mm. rantatieltä johti päärakennukselle nelirivinen, tiheä koivukujanne. Puutarha-arkkitehti Paul Olsson laati suunnitelman vuonna 1930 tilan vanhan päärakennuksen, nykyisen upseerikerhon sekä 1930-luvulla rakennettujen voimistelusalin ja hallinto- sekä asuinrakennusten lähiympäristöön.

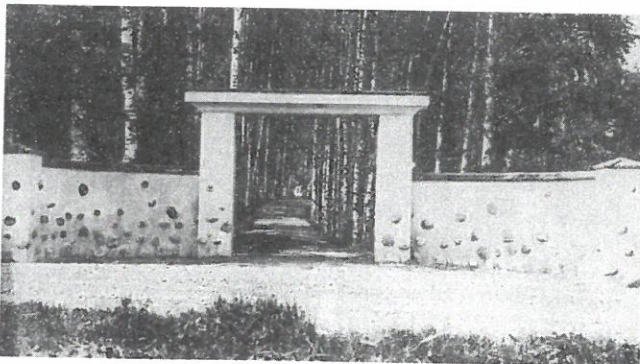
Pvkk:n alueelle on tehty maisemanhoidon yleissuunnitelma, joka valmistui vuonna 1999. Keskeisellä alueella on tehty suunnitelman perusteella puuston harvennusta lähinnä poistamalla huonokuntoisimpia puita.

Suunnittelualue käsitti vain Pvkk:n keskeisen alueen. Reuna-alueet, kuten Halosenniemen ja Tiilikanojaan rajautuvat alueet eivät kuuluneet suunnittelualueeseen. Rantatien maiseman kannalta niidenkin käsittely on tarpeen.

Halosenniemen vasta kunnostetun puutarhan eteläpuolella kasvaa Pvkk:n puolella varjostavaa puustoa. Rajalta puutarhan aidan vierestä kaadetaan mm. vaahtera ja joitakin maastossa merkittyjä haapoja (kaulataan ensin ja kuivataan pystyyn ennen kaatamista, jotta haavat eivät lähde vesomaan). Koko alue siivotaan ja aluspuusto raivataan.

Koulutusrakennuksen pohjoispuolella olevan ojan puusto käydään läpi "siivousraivauksella". Myös entisen urheilukentän pohjoispuolelle ojan varteen kasvaneita puita poistetaan, jotta avoin maisematila jatkuu pelloilta nurmikentille.

Halosenniemen kujanne näyttää kartan perusteella olevan Pvkk:n maalla. Koivukujanteen alle on kasvanut muuta puustoa. Se poistetaan. Myös kaapelin alle kasvava pajukko poistetaan pellon reunalta. Kaivon ympärille jätetään

Koivikon tilan vanha portti. Pvkk:n yleissuunnitelmassa Rantatien varteen on esitetty aita, ja siihen vastaavalla tavalla kaarevaa porttiaukiota. Pvkk:n kuvakokoelmat.

muutama raita niin, että kaivo jää aikanaan piiloon.

Kujanteen päässä tien puolella olevat saarekkeet käydään läpi siistimisraivauksella niin, että pysäkin puoleisen saarekkeen läpi saadaan näkymiä pellolle ja järvelle. Kuusisaarekkeesta harvennetaan jalokuusia ja niiden seasta poistetaan hontelot koivut ja männyt. Tien varren koivurivi jätetään, mutta isommat yksittäiskuuset poistetaan Pvkk:n puolelta. Saarekkeet ovat osittain tiealueella, joten raivauksia tehdessä kannattaa olla yhteydessä tiemestariin. Yleensä lupa tien varren raivauksiin on helppo saada.

Halosenniemen pohjoispuolella pellon ojaan on kasvanut puustoa. Tien varressa sähkökaapin kohdalla oleva tervaleppäryhmä ja rannan puoleinen yksinäinen koivu jätetään, muu osa puustosta poistetaan.

Itäpuolisen pellon saareke, jossa on vanha maakellari, raivataan siistien, samoin Järvenpääntiehen rajautuvan metsikön reunat. Saarekkeen ja metsikön väliin jätetään avoin tila, jonka kautta Pvkk näkyy Järvenpääntielle.

Myös Rantatien itäpuolella olevan asuntoalueen puusto käydään läpi hoitoraivauksena.

Savenvalajan mökin rannan puusto on leimattu jo aikaisemmin. Ranta harvennetaan ja komeat männyt jätetään, ja niiden ympärille raivataan valoisaa tilaa. Tiilikanojan rangan kulmassa oleva vanha petäjä raivataan esiin. Talon lähellä sekä rannan että Tiilikanojan puolelta poistetaan raidat. Tiilikanojan rajalle jätetään korkea, kapealatvuksinen tammen taimi (aika huomaamaton, jos harvennukset tehdään lehdettömänä aikana!). Pihalle yleissuunnitelman mukaan sijoitettava oleskelupaikka väljennetään aurinkoisemmaksi. Vanha omenapuu jätetään verannan viereen. Kanukat uudistetaan leikkaamalla ne alas, samoin orapihlajat. Mökin puutarhaan on joskus istutettu puita liian tiiviiseen. Leimatut puut poistetaan raivausten yhteydessä. Tammen taimia voi siirtää tarvittaviin paikkoihin. Mikäli siirtopaikkoja ei ole, muut taimet poistetaan, mutta 1-2 jätetään niin, että niiden välinen etäisyys on vähintään 10 metriä.

Kerhon edustalta kaadetaan vielä yksi vanha koivu, jotta tammi saa paremmin valoa. Piha-alueelle jää vielä vanhoja koivuja, joiden kuntoa on seurattava jatkuvasti, jotta ne eivät ole vaaraksi. Koivujen kaatamista joudutaan lähivuosina jatkamaan. Niiden tilalle istutetaan uusia koivun taimia sitä mukaa kuin vanhoja poistetaan.

Suunnitelmaan merkitty Rantatieltä pihalle johtava koivukujanne tulisi istuttaa mahdollisimman pian.

Halosenniemen pellot

Tuusulan rantatien peltorannat ovat olleet hyvin avoimia aina 1940-luvulle asti, jolloin kulttuurimaisema vielä kuokosti tällä alueella. Avointa rantaviivaa voi ja tulee tietyn paikoin vielä nykyäänkin olla, jotta itse Tuusulanjärvi näkyy Rantatien maisemassa edes paikoin. Tuusulanjärven lahdenpohjukat kuuluvat maisemallisesti alavaan laaksoon, jossa maisema luontevimmin jatkuu niittyvyöhykkeen kautta pelloksi.

Halosenniemen läheisyydessä olevat pellot ovat Rantatien maiseman kannalta erittäin tärkeitä, ja niiden tulee säilyä viljelyksessä. Niiden yli avautuu maisema järvelle ja myös Halosenniemen metsäinen kalliomäki korostuu viljelymaiseman kontrastina. Peltojen kohdalla ranta-alueita kannattaa pitää avoimena niin, että näkymät avautuvat järvelle. Pelto-ojiin ei myöskään kannata päästää puustoa tai pensaikkoa. Rantatien vartta pidetään avoimena, Halosenniemen tien kohdalla väljänä saarekkeena, jonka läpi maisema siintää.

Pohjoisempaa Hiivonlahtea on ruopattu kesällä 1999. Vedestä nostettu liete lienee hyvin ravinteista, joten niittyä pitää hoitaa niitoilla ja leikkuujäte pois viemällä tai ra-

jaamalla rannalle esim. pienen laitumen kesälammasta varten. Lammaslaitumen tulisi ulottua myös pysäköintialueen puolelle, jotta eläimet pääsevät sen kohdalle olevien puiden alle varjoon.

Rannan sitomisen voisi tehdä esim. kivillä. Seulanpääkivi ei luonteensa vuoksi sovi paikalle, eikä pyöreä kivi muutenkaan pysy hyvin paikoillaan. Rannoilla on useissa paikoissa käytetty matalaa, yhden kiven korkuista luonnonkivilohkareista tehtyä "muuria". Tällainen ratkaisu voisi soveltua tällekin paikalle, mikäli kosteikkokasvillisuuden juuristo ei riitä rannan sitomiseen. Muuri tulisi sijoittaa aivan vesipinnan kuluttamalle kohdalle. Sen ala- ja yläpuolelle voitaisiin tuoda kosteikkokasvien juurakoita, jotka kätkisivät kivimuurin sisäänsä. Sopivia lajeja ovat esimerkiksi osmankäämi ja keltakurjenmiekka. Niitä kasvaa esim. Tuomalan peltoaukean kohdalla ruopattavalla rantaosuudella. Kasvien juurakkoja voi nostaa nykyiseltä paikaltaan esim. kaivurilla ja levittää tulevalle kasvupaikalleen kuin maata, ne lähtevät kasvuun ilman suurempia asetteluja. Osmankäämi viihtyy vain matalassa vedessä, keltakurjenmiekka kosteassa. Lahden ruoppaaminen syvemmäksi pitää itsessään huolen siitä, ettei kasvillisuus leviä syvemmälle.

Pvkk:n alueella olevat vanhat pellot säilytetään viljelyksessä.

Hiivonlahteen laskevan ojan puustoa on jo raivattu.

Halosenniemen johtava kujanne. Kujanteen alustaa on siistitty ja Rantatien varressa olevaa saareketta on raivattu niin, että sen lomitse näkee maiseman.

Halosenniemen puutarhaa on ryhdytty kunnostamaan jo joitakin vuosia sitten. Pvkk:n puolelta on nyt raivattu pois sitä varjostavaa puustoa.

Puhelinkeskus

Hiivonlahden kohdalla tien itäpuolella on puhelinkeskusrakennus, joka on tehty puusta, ja maalattu päärakennusten tapaan vaaleaksi. Rakennus on ikkunaton, "sokea", ja siksi hyvin oudon näköinen. Rakennuksen piha avautuu tielle sorakenttänä. Koska kyseessä on Rantatien kulttuurimaisemaan sopimaton huoltorakennus, sen voisi sulkea pois tiemaisemasta aidan, esim. leikattavan kuusiaidan tai korkeahkoksi kasvavan syreeniaidan avulla.

Näkymä Einolan suunnasta Halosenniemeen.

Näkymä Hiivonlahdelle kesällä kirkkosoutujen aikaan. Lavin kuvakokoelmat.

Rantatie 91

Nykyisen talon takana Järvenpääntien puolella on kaavan mukaan toinen rakennuspaikka. Sen kohdalla on nykyisin metsää. Rakennuspaikka voisi soveltua paremmin vieressä olevalle avoimelle pikku pellolle, jolloin valmiiksi kasvanut metsä saisi jäädä suojaksi Järvenpääntien suuntaan. Pelto ja metsä kasvavat molemmat samanlaisella, Tuusulanjärven laaksosta hieman koholla olevalla ylätasanteella, joten rakennuspaikan sijoittamisella ei ole muuta maisemallista perustetta kuin nykyinen peitteisyys. Tilanne on lisäksi muuttunut viime vuosikymmenien aikana, kun suuri osa Rantatien itäpuolella olevista entisistä pelloista on muuttunut metsiksi. Syynä ovat Järvenpääntie, joka on pilkkonut niitä pieniksi ja hankalakäyttöisiksi sekä myös elämäntavan muutos, kun pikku peltoja ja puutarhoja ei juuri enää tarvita. Tien toiselle rakennukselle pystyisi johtamaan nykyisen rakennuksen pohjoispuolitse.

Taloon kuuluu myös osuus rannasta, jossa on pieni aitta. Rannalla kasvaa komea vanha tervaleppä, joka on pitkään hallinnut paikkaa yksittäispuuna. Rannalle on istutettu jonkin verran uutta puustoa. Se on nyt saamassa mittaa, ja vaatisi jonkin verran väljentämistä, jotta tervaleppä ei jäisi uuden puuston varjoon.

Lavien ranta-aitta ja vanha tervaleppä ovat päässeet postikorttiin. Kuva O-K Hännikäinen.

Einolan talo ja emäntä vuonna 1946.

Sama paikka vuonna 2000. Maa on rehevää, sillä mänty on kasvanut valtavaksi.

Puutarhan käytävät ovat edelleenkin paikoillaan, mutta istutukset ovat muuttaneet luonnettaan. Puusto varjostaa suurta osaa entistä puutarhaa.

Einola

Einolan ja eteläpuolella olevan naapurin rajajojaan on kasvanut lepikkoa, joka kannattaa raivata pois. Vanha teräsverkkoaita betonipylväineen on myös kaatunut, ja sen voisi poistaa.

Talolta on aikaisemmin näkynyt puistometsän läpi järven suuntaan. Metsän tiivistyessä ja tien toiselle puolelle istutetun kuusiaidan kasvaessa näkymä on umpeutunut. Puustoa kannattaisi raivata järven suunnasta niin, että näkymän pystyisi palauttamaan. Pohjoisempaan puusto voi edelleen olla suojana tietä vastaan. Tilannetta auttaisi myös rannan puolella olevan kuusiaidan hoitaminen Rantatien perinteen mukaisesti leikattuna noin 3 metrin korkuiseksi.

Rakennuksen eteläpuolella on ollut kaunis hoidettu puutarha, johon talossa oleva uloke on avautunut. Sen edustalle on istutettu mäntyjä ja tuijia, jotka samoin kuin 1930-luvun valokuvassa talon itäpuolella oleva pieni mänty ovat nykyään valtavia. Puutarhan hoitoon ei enää ole mahdollisuutta samalla tavoin kuin ennen, eikä sen laajamittaiseen restaurointiin siksi kannata ryhtyä.

Talon hedelmätarha, johon kuuluu omenapuita ja vanhoja luumupuita, on sen itäpuolella. Järvenpäätien puolella on toinen rakennuspaikka, jonka reunalle on istutettu koivuja. Melulta suojautuminen vaatisi esim. lankkuaidan rakentamista. Aidan voisi peittää istutuksilla, esim. kuusiaidalla, pensasaidalla tms.

Puutarha vanhassa asussaan. Käytäviä reunustaa laattarivi, ja keskellä kukkii kivikkoryhmä. Vanhat valokuvat Elina Svinhufvudin kuvakokoelmista.

Kuusiniemi, Rantatie 86

Talon pohjoispuolitse kulkee tie niemen perukoilla olevalle rakennuspaikalle. Sen vierelle voisi istuttaa esim. vapaasti kasvavan idänvirpiangervoaidanteen. Aidanne tulisi hie-man etäämmälle rakennuksesta, jolloin talon varjo ei sitä häiritse. Tien varrella on ollut vanha koivukujanne, josta on enää vain kannot jäljellä. Kujanteen uusiminen kohentaisi paikkaa.

Rantatien varressa on korkeaksi venähtänyt siperianhernepensasaidanne ja sen takana itsestään kasvanutta puustoa. Puustoa pitäisi harventaa parhaat ja terveimmät yksilöt säästäten. Puiden joukossa oleva tavallinen kuusi on harsu, eikä se tule enää kasvattamaan uusia oksia alasaansa, joten sen voisi poistaa.

Piha on avoimen ja suojattoman tuntuinen Rantatien suuntaan. Leikattava, noin 3 metriä korkea kuusiaita sopisi hyvin tien rajaukseksi. Sitä voisi jatkaa talon eteläpuolella olevan tien varteen, jolloin ulko-oleskelutilan saisi suojaisam-

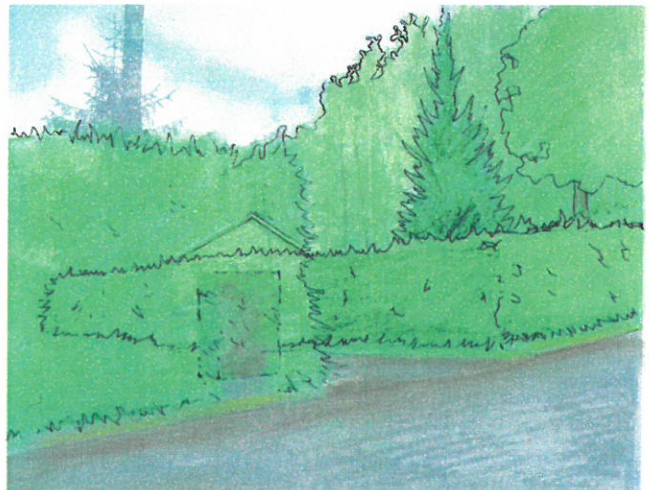
Kuviteltu tilanne, kun Rantatien varren aita on uusittu ja koivukujanne kasvanut. Alla sama paikka nykyisin.

maksi. Kuusen taimet kestävät varjostusta, joten ne voi alkuun istuttaa muun kasvillisuuden sekaan. Aidan linjalta puusto ja pensaat kannattaa kuitenkin poistaa, jotta aidalle pystyy rakentamaan riittävän hyvän kasvualustan. Kunnollinen, vahva kasvualusta nopeuttaa huomattavasti muuten hidaskasvuisen kuusen kasvua. Koska kuusella on pintaajuuristo, kannattaa jatkossa huolehtia myös heinikon poistamisesta juurialueelta. Sen voi tehdä esim. panemalla kasvualustan pintaan kerroksen havupuun kuoresta tehtyä kuorikatetta.

Kuusiniemeen johtavan tien varressa kasvaa terijoensalavarivistö. Salavat voivat olla paikallaan kunnes kuusiaita saa enemmän mittaa. Myöhemmin ne kannattaa poistaa.

Puutarhakeinin vieressä on matalahko aidanne vaatimontonta, yksinkertaisena vaaleanpunaisena kukkivaa ruusua. Sen voisi uudistaa kerrotusta, tuoksuvasta juhannusruususta Rosa pimpinellifolia Plena.

Näkymä Rantatie 86:n pihan suuntaan, kun siperianhernepensas uusitaan paikan perinnettä kunnioittaen kuusiaidaksi. Alla sama näkymä nykyisin.

Tuomalan eteläpuolen pellot

Tuomalan etelä- ja pohjoispuolella on vielä pelloja. Ne ovat Rantatien kulttuurimaiseman kannalta merkittäviä, ja korostavat talonpoikaista Tuomalan kylää, jossa on edelleenkin ammattiviljelijöitä.

Kylän eteläpuolella uusi asutus on laajentunut Kuusiniemen pohjoispuolelle. Tonttien rajaukseksi tien puolelle soveltuisi joko matalaksi leikattava kuusiaita tai leikattava orapihlaja-aita. Rakennukset ovat matalahkoja, joten niiden tyyliin sopii matalahko aita.

Kylän eteläpuolella on pieni peltosaareke, jossa kasvaa mm. haapoja. Niitä on syytä pitää karsimalla kurissa, jotta ne eivät liiaksi valloita saarekettä. Haapojen poistaminen vaatii niiden kaulaamista.

Tuomalan eteläpuolella olevan tontin rajaukseksi sopisi hyvin esim. orapihlaja-aita. Alla sama paikka nykyisin.

Muuntamo

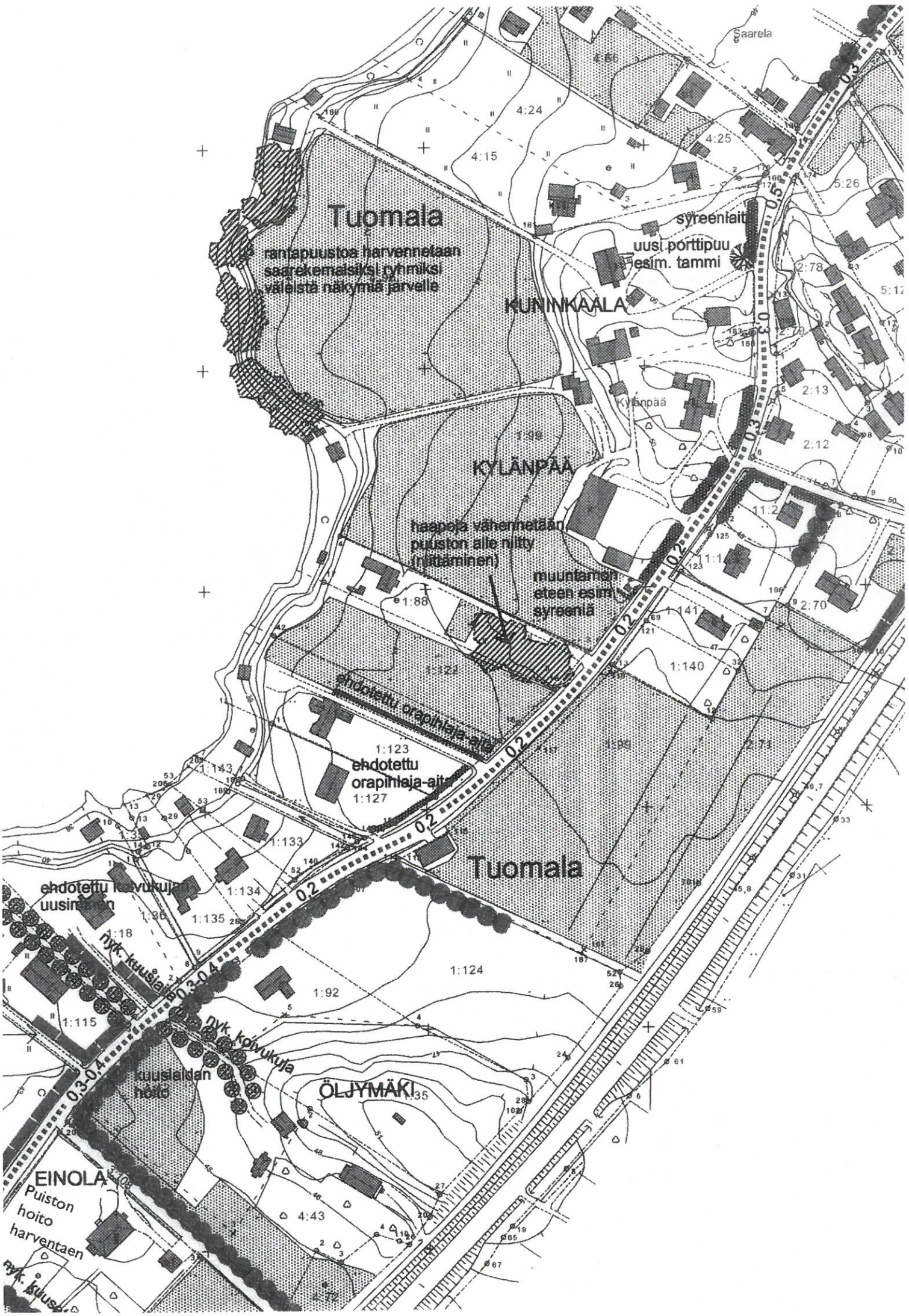
Kylänpään talon eteläpuolella on pieni muuntamorakennus, joka ei tyyliinsä puolesta sovi Rantatielle. Sen eteläpuolelle ja tien varteen voisi istuttaa näkösuojaksi esim. syreeniä.

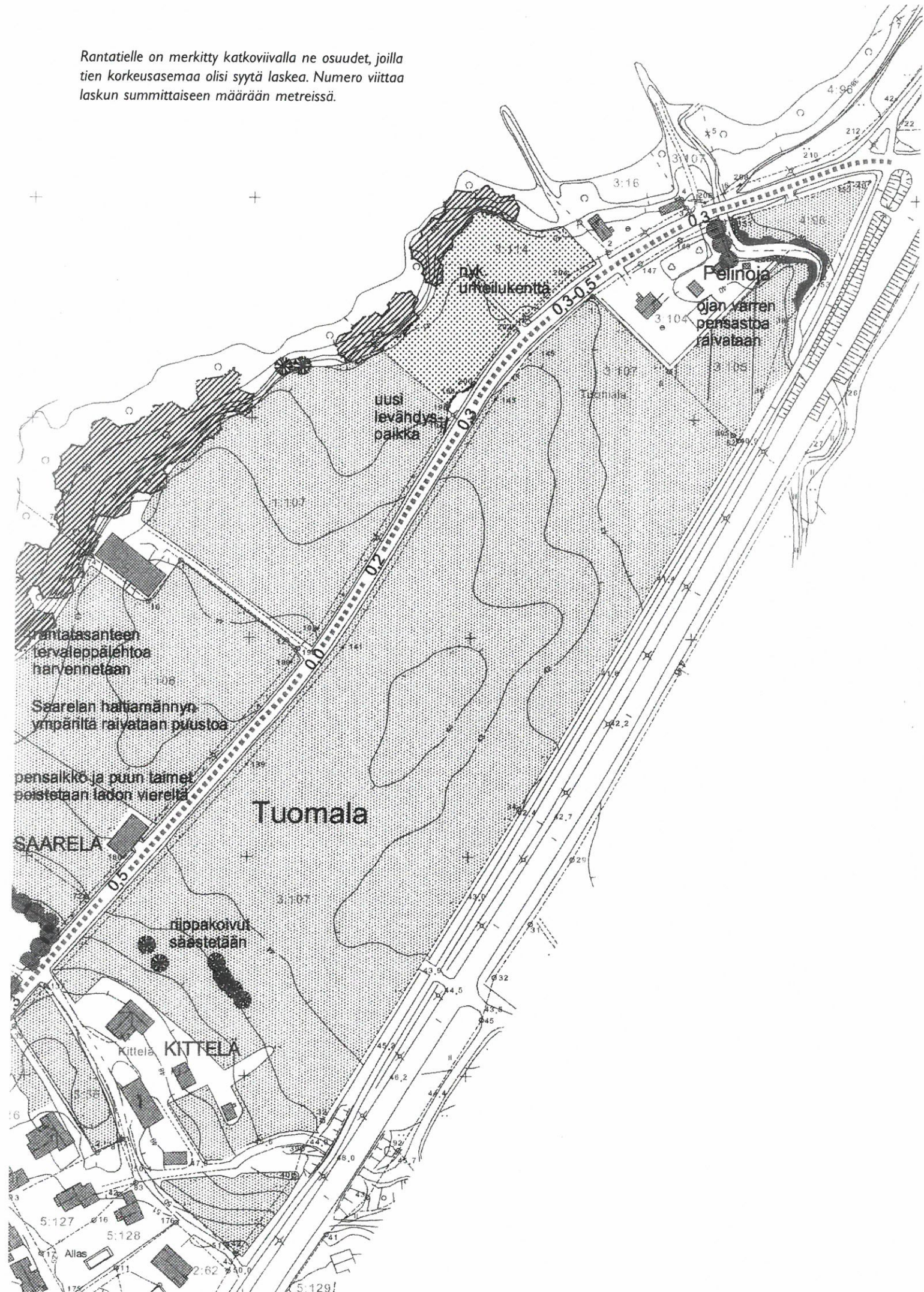
Muuntamo poikkeaa kylän vanhasta rakennuskannasta. Syreenipensaat rajaisivat sen piiloon.

Rantatielle on merkitty katkoviivalla ne osuudet, joilla tien korkeusasemaa olisi syytä laskea. Numero viittaa laskun summittaiseen määrään metreissä.

Rantatie 113

Pihan ongelmana on Rantatien puoleiselta rajalta hiljattain kaadetut kolme suurta koivua. Niiden alla ei kasvanut mitään ja nyt paikka on tyhjän ja aution oloinen. Rajalla on aikanaan ollut leikattu orapihlaja-aita, joka jatkuu nytkin Kylänpääntien puolella. Vanhat aidan taimet ovat Rantatien varrella joten kuten elossa. Ne on keväällä leikattu alas ja itse asiassa taimet näyttävät nousevan hyvää vauhtia.

Paikan päällä sovittiin, että Rantatien rajaukseksi kasvataan vanhoista taimista ja sivummalle nousevista vesoista, joita siirtämällä heikkokasvuisia kohtia voi vahvistaa, uusi, leikattava orapihlaja-aita. Sellainen sopii hyvin 1950-luvun rintamamiestalon tyyliin. Rajalle rakennettu kevyt verkko-aita voi jäädä jopa pensasaidan sisään tai sitten se voidaan poistaa, kun aita on kasvanut hieman korkeutta.

Talviseksi näkösuojaksi tietä vasten voi pihan kulmaukseen istuttaa vuorimäntyjä, joita sillä jo onkin. Istutus kannattaa tehdä sen verran etäälle pensasaidasta, ettei se vie aidalta kasvuvoimaa ja aitaa pääsee helposti hoitamaan.

Rantatie 113:n orapihlaja-aita saadaan taas elpymään, kun paikalla olleet koivut on kaadettu.

Saarelan rantapuustoa nykyisin.

Kuninkaala

Orapihlaja-aita ja mäntyriivi Rantatien varressa eivät tyydytä omistajia. Orapihlaja-aita on niin matala, että se ei suojaa, ja piikit rikkovat jatkuvasti leikkurin renkaita. Mäntyriivillä eivät muutaman vuoden kuluttua muodosta enää suojaa, kun latvus kohoaa ylemmäksi. Ne myös varjostavat pihan vanhasta omenatarhasta vielä jäljellä olevia puita. Istutusten paikalla on ollut tilan vanha päärakennus, joka jouduttiin purkamaan, kun Rantatietä korotettiin niin, että talon puuosat jäivät maakerrosten alle ja alkoivat lahota. Myös ikkunan korkeudella vilistelevä liikenne ja aura-autojen ikkunoihin sinkoilemat kivet häiritsivät.

Orapihlaja-aidan voisi korvata vapaasti kasvavalla syreeni-aidanteella (tavallinen sinikkukainen syreeni *Syringa vulgaris*), joka kasvaa niin korkeaksi, että se antaa suojaa tietä vasten.

Tulotien kulmauksessa olevat koivut alkavat olla vanhoja. Huonokuntoiset koivut poistetaan, ja tilalle jätetään kasvamaan paikalla jo kasvava nuori koivu, tai pihalle istutetaan hieman sisemmäksi (ehkä noin 5 metrin päähän tien reunasta) tammen taimi niin, että sen pitkät oksat eivät tulevaisuudessakaan tule liian pitkälle tien päälle. Kun tammelle antaa riittävän ja hyvälaatuisen, noin kuution kokoisen kasvualustan, se on nuorenakin nopeakasvuinen.

Rantanäkymän edustalla olevaa puustoa on harvennettu. Kuvaparissa on esitetty nykytilanne ja ehdotus näkymän väljentämiseksi niin, että järvi näkyy myös kesällä, ja rantapuut muodostavat pehmeälinjaisia saarekemaisia ryhmiä. Rannan hoitoon olisi mahdollista hakea myös erityisympäristötukea, mikäli muut tuen ehdot täyttyvät.

Kuvankäsittelyllä tehty ehdotus puuston harventamisesta. Koivujen merkitys maisemassa kasvaa, kun ne saavat tilaa ympärilleen. Samalla järvi saadaan näkyviin myös kesäaikaan.

Saarelan peltoaukea

Jyrkän rantatörmän alapuolelle on Tuusulanjärven pinnan säännöstelyn jälkeen syntynyt alava rantatasanne. Jäät ovat kasanneet uuden rantapalteen hieman edemmäksi. Rantapalteen yläpuolella on tervaleppikkoa, ja sen väleissä pajua ym aluskasvillisuutena. Kaislikko ulottuu matalalla lahdella hyvin pitkälle, ja aiheuttaa ongelmia, kun vesi ei kesällä liiku kaislikon sisällä. Maatuvan kaislikon johdosta ranta kasvaa vähitellen umpeen yhä pitemmälle.

Kalastuskunta on ehdottanut, että veden säännöstelykorkeuden tasoon luonnon muovaaman uuden rantapalteen yläpuolelle kasattaisiin lahdelta nostettavaa lietettä. On esitetty myös ajatus massojen kuljettamisesta Gustavelundin pysäköintipaikan ympärille. Edullisinta on kuitenkin sijoittaa massat mahdollisimman lähelle niiden syntypaikkaa, jolloin voidaan saada aikaan myös säästöjä niin, että rahoitusta riittäisi myös Gustavelundin läheisten rantojen ruoppaamiseen.

Lietettä voi sijoittaa palteen taakse vain suunnilleen palteen yläpinnan korkotasoon asti, jolloin täyttökerros ei tule olemaan kovin paksu. Rannalla kasvavat tervalepät

ovat säännönmukaisesti kasvaneet pienille kohoumille ja sisempänä olevalle vanhemmalle rantapalteele, joten ne ovat jo valmiiksi hieman ylempänä. Lisäksi tervaleppä kestää täyttöä melko hyvin. Ei myöskään ole haitaksi, jos tervaleppikko harvenee vielä nykyisestä, sillä kesällä näkyviä järvelle ei laakealla rantatasanteella kasvavan tiiviin puuston kohdalta ole.

Tervaleppä ja muut harvinaiset puulajit kuten tuomi, haapa ja pihlaja ovat puumateriaalina arvokkaita, joten ne kannattaa ottaa talteen ja toimittaa edelleen sisustus- tai työmateriaaliksi.

Saarelan ladon eteläpuolella rantatörmän yläosassa kasvaa vanha kolmihaarainen petäjä. Sen ympäristöstä puustoa kannattaa harventaa, jotta valaistusolosuhteet eivät muutu eikä petäjä ryhdy karsimaan komeita oksiaan.

Urheilukentän kohdalla rantaa on hoidettu jo pitempään, ja paikoin puuston lomitse avautuu näkymä järvelle kesäaikaankin. Tien varteen kaivattaisiin pientä pysähdyspaikkaa autolle. Kentän laitaa pitkin pääsisi käymään rannalla.

Saarelan peltoaukea Rantatien pohjoispäässä on komea maisematila.

Rantatien pohjoispäässä on tehty paljon maisemanhoitotöitä. Kylän pelikentän kohdalta rantakasvillisuutta on harvennettu. Järvimaisema houkuttelee kävijöitä niin, että tien varteen tarvittaisiin pieni pysähdyspaikka.

Saarelan rantatörmää. Suurten tervaleppien alla kasvaa runsaasti taimikkoo, jota voi harventaa. Ladon takana siintää rannalla oleva komea petäjä, joka ilman harvennuksia tukehtuisi muun puuston alle.

Vieressä Kuninkaalan vanha päärakennus, joka jouduttiin 1980-luvun alussa purkamaan. Kuvat Vainion kuvakokoelmista.

Ehdotus Kuninkaalan rannan harventamisesta. Yläkuvassa nykytilanne.

Kittelä

Kittelän tila on Tuomalan kylän portti pohjoisesta päin tultaessa. Tilan pohjoispuolella kasvaa suuria riippakoivuja, jotka kehystävät maisemaa hyvin kauniisti. Koska ne kasvavat avoimella pellolla, ne voivat kasvaa edelleenkin rauhassa, vaikka osa alkaa jo olla iäkkäitä. Pellon keskellä ne eivät aiheuta vaaraa.

Kittelän pihan vanha pihlaja. Nybäckin kuvakokoelmat.

Rantatien pohjoispää

Pelinojan suuta on muotoiltu uudelleen syksyn 1999 aikana. Uoma on käännetty, ja samalla puustoa on raivattu. Järvinäkymien avaaminen onkin tarpeen, sillä ne ovat viime vuosina kasvaneet liiaksikin umpeen.

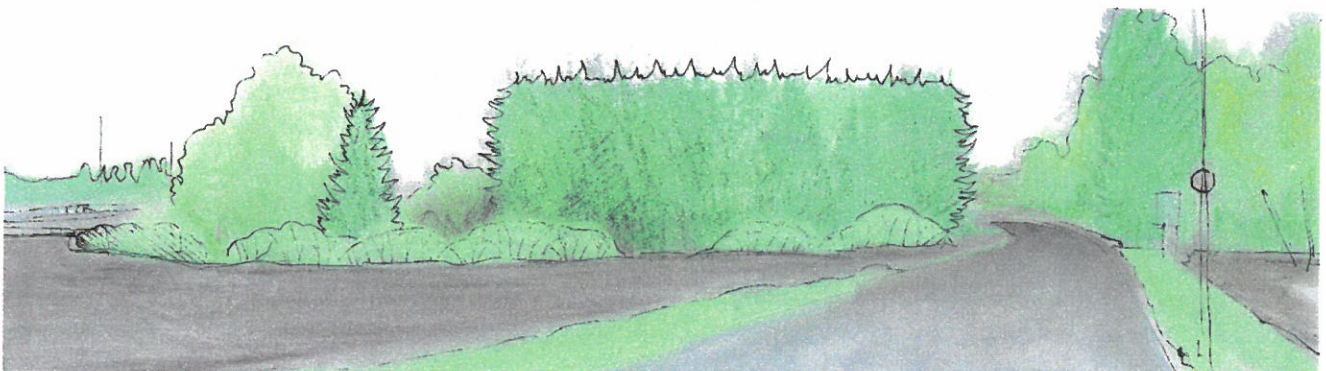
Pelinojan pohjoispuolella rannassa jatkuu kaunis siluetti-mainen tervalepikko. Se on kaunis sellaisenaan, mutta hahmottaessa muutaman yksilön voi poistaa, jos kaivataan väljempää ja avoimempaa näkymää. Poistettavat puut kannattaa valita huolellisen tarkastelun perusteella niin, että lopputulos on luontevan ja epäsäännöllisen oloinen.

Tuusulan rantatie päättyy kauniisti hoidettuun pihapiiriin.

Pelinojan uoma nykyisin. Alla piirros uoman pensaston raivauksista.

Iloniemi/Kirkkotie

Iloniemen pihapiiri on ollut komea, mutta se on vähitellen rapistunut. Liian työstä pihasta ei kuitenkaan haluta, mutta siihen voisi palauttaa vanhan pihan pääpiirteitä.

Talon edessä on vanha kukkapenkki, jossa kasvaa narsisseja, särkynyt sydän, kevätkaihonkukkaa, varjoliljaa, akileijaa, vuohenkelloa, ruusu (kasvaa, mutta ei ole kukkinut), valkoinen jaloangervo, jalopähkämö, tarhakurjenpolvi, leikkattu säleikköomenapuu, valkea floksi nurkassa ja Clematis itäpäädyssä. Kiviseinän vieressä on hyväkuntoinen, laajalle levinnyt ja kaunis hyvin tummanvihreälehtinen harvinainen Clematis mandshurica. Kukkapenkki on talon tärkein istutus, ja se kohennetaan ”edustuskuntoon”. Työ on parasta tehdä syksyllä, paras ajankohta on 15.8.-20.9., jotta uudelleen istutetut perennat ehtivät juurtua ennen talvea. Kasvualusta olisi hyvä rajata jollakin sopivalla materiaalilla. Funkistalon tyyliin sopisivat hyvin esim. säännöllisen muotoiset lohkotut ns. nurmikon reunakivet tai muut säännölliset luonnonkivet. Sopiva tapa rajata alue on tehdä se ns. kanttaamalla, ts. perenna-alueen reunaan tehdään suorareunaisella lapiolla pieni painanne, joka rajataan siihen uudelleen aina kitkennän yhteydessä. Perennat istutetaan takaisin ja niitä kastellaan, kunnes ne ovat selvästi ryhdistäytyneet ja juurtuneet. Uudelleen istutuksen yhteydessä perennoja voi jakaa, jaettaviksi sopivia ovat esim. valkoinen syysleimu, pähkämö sekä kurjenpolvi. Perennat kannattaa istuttaa lajeittain laajempiin yhtenäisiin ryhmiin, jolloin niiden luonne ja runsaus tulevat parhaiten esiin, ei tipotellen sinne tänne. Kukkapenkin yhteydessä oleva vanha säleikköomenapuu jätetään paikoilleen ja sen leikkaamista jatketaan (leikkaus hieman joka kevät maaliskuussa, kun pakkaset ovat ohi, mutta kasvu ei ole vielä alkanut).

Penkissä ja nurmella on myös vanhoja narsissipehkoja. Narsissit jakaantuvat usein tiiviiksi pehkoiksi, joissa keskimäiset sipulit jäävät puristuksiin ja kukinta heikentyy. Narsissit kannattaakin aika ajoin jakaa nostamalla sipulit ylös ja istuttamalla ne uudelleen harvaan, ohjeen mukaan 60 sipulia neliometrille eli hieman yli kymmenen sentin väleihin. Ne voi myös istuttaa ryhmiin, mutta kuitenkin edellä mainitulla tiheydellä. Seuraavana kesänä narsisseista nousee yksi kukkavarsi kustakin sipulista, mutta jo sitä seuraavana useampia, kun sipulit ovat taas alkaneet jakaantua. Tämä on helppo tapa lisätä narsisseja. Narsisseja voi istuttaa myös kukkapenkkiin perennojen lomaan, jolloin penkissä on eri aikoina kukkivia lajeja. Narsissien kukinnan jälkeen niiden lehtiä ei saa poistaa, vaan niiden pitää saada kuivua ja vetää ravinteet takaisin sipuliin, jotta ne kukkisivat ja lisääntyisivät. Lehtiniput voi siisteyden vuoksi esim. solmia kimpuiksi, letittää, tms. Kukkapenkissä lehdet jätetään piiloon nousevien perennojen lomaan.

Talon itäpäädyssä olevan kukkaryhmän voisi supistaa pelkäksi villiviinin kasvialustaksi. Nurmikon reunalla on jonkin verran kukkia, mm. pioneja. Muut paitsi pionit voisi siirtää yrttimaan ja perennapenkin yhteyteen. Tien varrella oleva pietaryrttikasvusto on komea ja se jätetään paikoilleen.

Tulotien toisella puolella on ollut pyöreä kukkapenkki. Sen voisi korvata esim. matalalla kukkivalla pensaalla. Lajiksi sopisi esim. pikkujasmike, Philadelphus lemoinei.

Vanhan pihapuun ympärillä on jo huonokuntoiseksi lahonnut penkki. Penkki kannattaa uusia vanhan mallin mukaan.

Pihan reunalla iso kolmihaarainen koivu on kaatunut ja avannut näkymää järvelle. Vieressä on kuollut haapa, joka on kaulattu jokin aika sitten. Eteläisen naapurin rajalla on aikaisemmin ollut syreeniaita. Se olisi hyvä palauttaa jo hyvässä ajoin ennen kuin toinen iso koivu alkaa voida huonosti. Syreenin taimia on pihalla eri puolilla, niitä voi siirtää joko kevään istutuskautena tai syksyllä kosteamman kauden alettua, mutta niin aikaisin, että taimet ehtivät juurtua (yleensä ennen 20.9.) Syreeniaita kehystäisi ja rajaisi pihan kauniilla ja perinteisellä tavalla etelän suuntaan. Aitaa kannattaa jatkaa pihan yläosan tasaiselle osuudelle (hieman leikkimökistä rannan suuntaan), jotta se ei peitä alapuolella olevan pellon yli avautuvia komeita näkymiä.

Talon alapuolella rantajyrkänteen yläreunalla on aikaisemmin ollut myös syreenilehtimaja. Myös sen voisi palauttaa esim. kahtena puolipyöreänä kaarena niin, että majan läpi avautuu näkymä järvelle.

Leikkimökin vieressä kasvaa tammi, samoin n. 20-30-vuotias järvelle suuntautuvan näkymän reunalla. Tammien annetaan kasvaa rauhassa. Niiden latvuksen alueelle ulottuvat muut puut poistetaan, jotta latvuksesta kehittyy kaunis ja tammelle luontaisen leveä.

Kellarin katto on vanha oleskelupaikka. Vanhan valokuvan mukaan näkymä järvelle on ollut avara. Alapuolen rantametsikkö on kasvanut umpeen, mutta harventamalla näkymää voi avartaa. Raivaus kannattaa tehdä syksyllä, talveksi raivausjätteet jätetään kuivumaan, keväällä poltetaan jos mahdollista. Alapuolella olevassa rinteessä, etenkin sen yläosassa, on useita huonokuntoisia koivuja. Rannalla kasvavat koivut ovat nuoria ja hyväkuntoisia. Puuston väljentäminen auttaa myös aluskasvillisuutta kohentamaan.

Talon rannan puolelle on keväällä istutettu mintun taimi, joka on kesän kuluessa kehittynyt valtavaksi pehkoksi. Maa

on ilmeisen hedelmällistä ja lämmintä. Paikalle sopivat muutkin voimakaskasvuiset yrtit kuten piparjuuri, lipstikka, rakuuna (mielellään vain ranskalainen), mäkimeirami ym. Yrttimaan kupeeseen voisi istuttaa pensasryhmän pehmentämään talon liittymistä maastoon. Sopivia lajeja ovat esim. erilaiset jasmikkeet (pihajasmike, kameliajasmike tai tähtijasmike) noin kolmen kappaleen ryhmänä, istutusetäisyys 1-1,5 metriä.

Saunan rannassa on kauniit vanhat puuistutukset. Saunan pohjoispuolella oleva maasto on varjoisaa eikä puiden alla kasva juuri mitään. Paikalle siirretään yläpuolen rinteessä kasvavaa jättitarta suurina paakkuina ja sen annetaan levitä ja vallata aluetta. Jättitatar muodostaisi alueelle

hauskan labyrintin, joka soveltuisi lasten leikkeihin.

Kirkkotien lähellä on kaunis kallion kupeeseen istutettu kivikkoryhmä. Sen tien puoleiseen osaan on levinnyt hie-man rikkaruohoja. Rikkaruohot poistetaan ja ryhmälle levitetään lisää puutarhamultaa (säkeittäin ostettavaa, jotta lisää rikkaruohoja ei tule mullan mukana). Ryhmää voi haluttaessa täydentää komeamaksaruoholla, *Sedum telephium 'Herbstfreude'*. Portin ulkopuolella kasvavat tyräkin ja isomaksaruohon taimet voi myös siirtää ryhmään.

Portilta johtavan tien vierellä näkyy vanhaa mukulakiveys-tä, joka on jäänyt sammalen ja karikkeen alle. Kiveys kannattaa ottaa esiin.

Iloniemen kaunis päärakennus on säilynyt 1930-luvulla uusitussa funkisasussaan. Iloniemen kuvakokoelmat.

Villa Salmela, aikaisempi Havulinna

Tuusulan Salmelasta eli Havulinna on olemassa 1900-luvun alusta peräisin oleva lohkomiskartta, jossa on näytetty myös rakennuksen ympärillä olleen puutarhan pääpiirteet.

Kartassa näkyy Tuusulan kirkolle johtavalta tieltä erkaneva pihatie, jonka molemmiin puolin on ollut laajat hedelmätarhat, kartasta vanhoista valokuvista päätellen omena-, kirsi- ja marjatarhat. Tulotien eteläpuolella hedelmätarhassa on soikionmuotoinen käytäväsommitelma ristikkäisten käytävien yhtymäkohdassa. Entisen hedelmätarhan alueella on nykyisin asuintontteja.

Päärakennus sijaitsee aksiaalisesti tulotien päässä. Sen edustalla on laajahko avoin sorapiha, ja tie tekee ympäriajettavan lenkin tulotien eteläpuolella sijainneen talousrakennuksen editse. Lenkin sisään jäävälle alueelle on merkitty tulotien suuntainen linja, joka sijainniltaan vastaa paikalla nykyisin olevaa luonnonkiviterassia. Talousrakennusta vastapäätä on puutarhapaviljonki, joka näkyy useissa vanhoissa valokuvissa.

Päärakennuksen eteläpuolella kartassa näkyy pienempi ns. pikkuhuvila eli puutarhurin rakennus. Sen ja päärakennuksen välissä karttamerkinnyt viittaavat puistomaiseen ympäristöön.

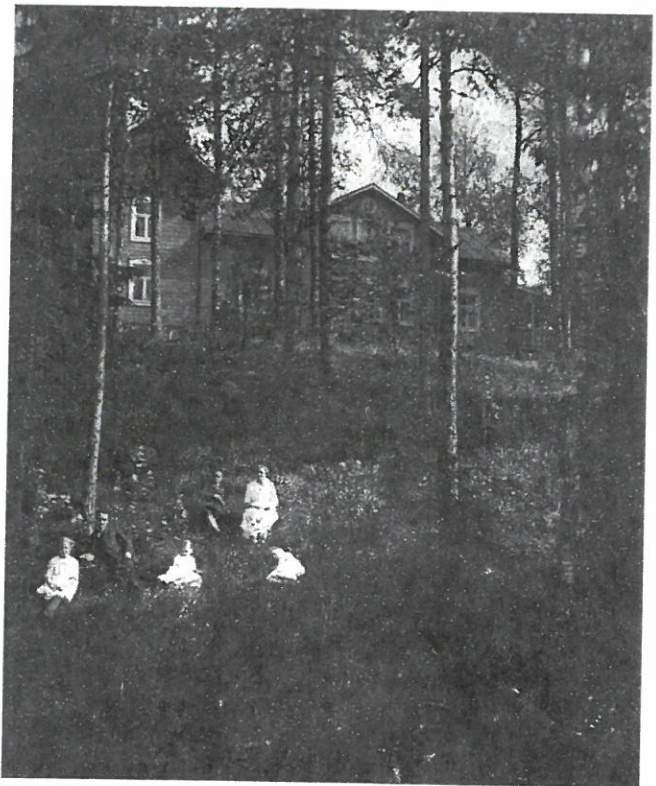
Salmelan rannasta. Taustalla kokkokallio, vasemmalla pilkistää airohuone.

Rakennusten alapuolella järvelle viettävässä rinteessä on ajan tyylin mukainen, runsas ja kiemurteleva polkureitistö. Polkujen lomassa on erillisinä pikku rakennuksina maakellari, jääkellari, airohuone ja uimahuone. Rannassa on sauna.

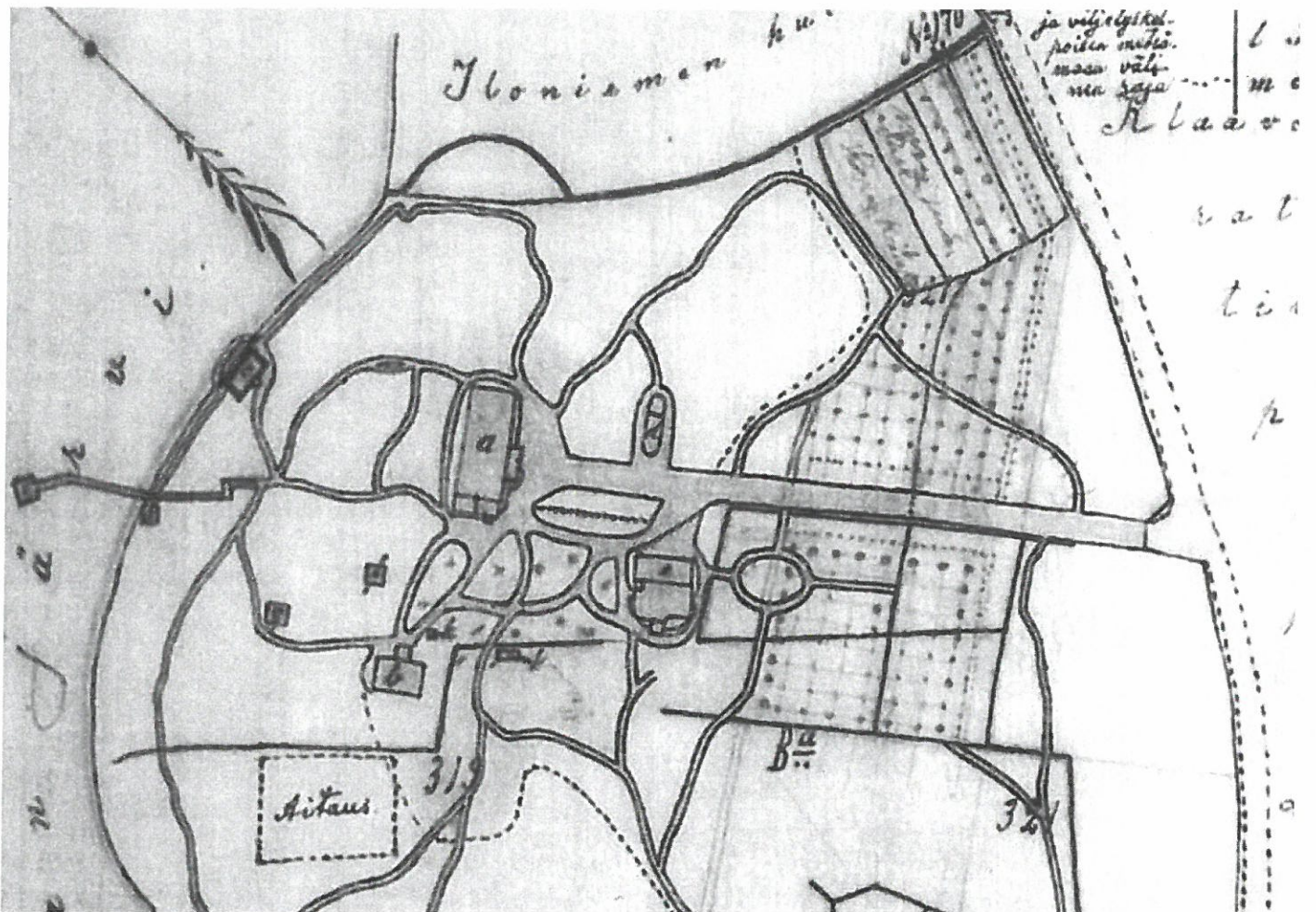
Kartan mukaisia polkuja on edelleenkin vanhoilla paikoillaan Salmelan puutarhassa. Rakennuksista ovat säilyneet päärakennus ja sauna. Vanhan puutarhan jäänteinä rannan puoleisessa rinteessä kasvaa yhä mm. töyhtöangervoa ja köynnöskuusamaa. Lisäksi rinteessä on useita nuoria pähkinäpensaan taimia, jotka ovat raivaustöiden jälkeen valon lisääntyä lähteneet kasvuun.

Nykyisin tulotie on kaivettu päärakennuksen edustalla jonkin verran aikaisempaa syvemmälle, jotta etupihan vesiongelmien on saatu ratkaistuksi. Syreeniaidanteen tilalla on nykyisin kukkapenkki, ja tulotien kulmauksissa on jo pitkään kasvanut juhannusruusua. Nurmialueella kasvaa nuori ja hyvässä kasvussa oleva tammi.

Nykyiset omistajat ovat kiinnostuneita puutarhan hoidosta, ja he ovat talon ja sen ympäristön remontin yhteydessä istuttaneet mm. kukkapenkkejä ja raivanneet umpeutunutta rantarinnettä sekä siirtäneet ja korjanneet vanhan kasvihuoneen. Puutarhan järjestelyistä on laadittu erillinen suunnitelmaluonnos.

Kuva Salmelan saunan katolta päärakennuksen suuntaan. Rannan puoli on ollut avoimehkoa, mäntyvaltaista puistoa, talon lähiympäristö on ollut avoin. Vanhat valokuvat Salmelan ja sen entisten omistajien kuvakokoelmista.

Ote Salmelan vanhasta lohkomiskartasta.

Vanha kuva päärakennuksen etupihalta, naisten vaateuksesta päätellen 1920-luvulta. Puutarhassa näkyy kukkapenkki rakennuksen edustalla. Etupihan syreeniaidannetta ei vielä ole, sen tilalla kasvaa yksittäinen runkosyreeni.

Kasvillisuuslistat

Rinnevyöhyke (mäkien rinteet, alla usein moreenia tai hiekkaa)

	Luontopainotteinen	Kulttuuripainotteinen
pääpuulaji	kuusi koivu mänty	tammi vaahtera metsälehmus saarni
täydennyspuita	tuomi kotipihlaja	jalavat pihlajat koristeomenapuut kirsikkapuut
pensaat	pähkinäpensas tuomipihlajat metsäruusu lehtokuusama koiranheisi taikinamarja karjalanruusu selja	juhannusruusu papulanruusu suviruusu mustialanruusu kartanoruusu kirkonruusu Pohjolan kuningatar-ruusu syreenit hortensiat kultasade kuusamat jasmikkeet alppiruusut angervot
perennat	kielo vuokot maahumala mukulaleinikki mintut poimulehdet tuoksumatara hiirenporras kotkansiipi alvejuuret	kielot suikeroalpi jaloangervot ukonhattu lehtosinilatva tähtiputki ritarinkannus päivänliljat varjoliljat liljat akileijat lupiinit leimukukat pionit unikot orvokit tädykkeet kellot suopayrtti sipulikasvit

Laaksovyöhyke (savikot)

	Luontopainotteinen	Kulttuuripainotteinen
pääpuulaji	koivu mänty (kumpareet) kuusi (tuulensuojaus)	saarni metsälehmus jalavat vaahtera
täydennyspuita	tervaleppä (rannat) haapa tuomi pajut	lehtikuusi pajut kirsikat omenapuut
pensaat	lehtokuusama taikinamarja näsiä terttuselja koiranheisi	kuusamat pähkinäpensas kultasade tuoksuvatukka pihlaja-angervo pajuangervo angervot lumimarja syyshortensia kuusiaidat orapihlaja-aidat
perennat	vuokot talvikit kielo mesiangervo metsäkurjenpolvi käenrieska kiurunkannus mukulaleinikki lemmikit kullero isoalvejuuri hiirenporras kotkansiipi	kevätesikko särkynytsydän töyhtöangervo preeria-angervo kurjenpolvet sormustinkukka jalokiurunkannus akileija varjolilja ranta-alpi suikeroalpi rantatädyke rantakukka varjoyrtti konnantatar kuuniljat päivänliljat lehtoängelmä iirikset
avoin tila	niityt	viljelykasvit ns. maisema- ja kukkapellot aurionkukka pellava tattari sinappi ym.

Varjoon soveltuvia perennoja

ukonhatut, lehtoakileija, isotähtiputki, konnantatar, ukonkello, särkynytsydän, kuunliljat, siperiankurjenmiekka, varjolilja, lemmikit, lehtosinilatva, kevätesikko, jaloangervot, posliinirikko

Kuivan ja aurinkoisen kasvupaikan perennoja

peurankello, vuohenkello, kissankello, vuorikaunokki, kevätkuohenuuri, verikurjenpolvi, päivänkakkara, myskimalva, harmaamalvikki, tulikukat, rohtosuopayrtti

Kostean paikan perennoja

päivänliljat, kuunliljat, siperiankurjenmiekka, keltakurjenmiekka, luhtalemmikki, lehtosinilatva, kevätesikko, kullero

Syvärannan kujanteen puu on vaurioitunut liikenteen johdosta.

Arvokkaita yksittäispuita Rantatien varrella.

Kuusiaidan hoito

Leikattuina kuusiaidat ovat olleet huoliteltuja, eivätkä ne ole varjostaneet liikaa omaa eikä naapurin pihaa, mutta samalla ne kuitenkin ovat antaneet tiiviin näkö- ja tuulensuojan kaikkina vuodenaikoina. Leikkaus on suositeltava hoitotapa nykyisinkin, koska muuten heleät järvimaisemat ja puutarhat synkistyvät ja pimenevät ja peittyvät.

Uusi kuusiaita kannattaa istuttaa pienistä aitataimista, joita istutetaan leikattavaan aitaan kolme kappaletta metrille. Kunnollinen kasvualusta nopeuttaa alussa yleensä hidasta taimien kasvua.

Kasvatettavan kuusiaidan leikkaus kannattaa aloittaa noin kaksikymmentä senttiä ennen haluttua korkeutta. Silloin aidan yläosasta saa kasvatetuksi kauniin ja tasapainoisen. Aitaa leikataan sivusuunnassa jo ennen kuin se on saavuttanut lopullisen korkeutensa, jotta se alkaa muodostaa tiivistä ja "samettimaista pintaa". Aita muotoillaan ylöspäin kapenevaksi, jotta lumi ei paina ja riko aitaa. Laudasta tehty leikkausmuotti helpottaa aidan pitämistä muodossaan. Leikkaustyö tehdään kevättalvella.

Kujanteiden hoito

Puukujanteet istutetaan yleensä noin 8-12 metrin välein puulajista ja halutusta vaikutelmasta riippuen. Joskus koivuja istutetaan tiheämpään, viidenkin metrin välein. Ne kasvavat silloin yhtenäiseksi aidanteeksi, jossa jokainen yksilö on tärkeä. Suositeltavin etäisyys koivulle on 8 metriä. Mikäli kujannetta ollaan uusimassa, kannattaa uudet taimet istuttaa säännöllisesti esim. vanhojen kantojen viereen.

Kujanteen alaosa kannattaa pitää puhtaana muiden puiden taimista ja itsestään kasvavista pensaista, sillä ne vievät energiaa itse kujanteelta ja vaikuttavat puiden muotoon.

Kun kujanne on vanhentunut, se kannattaa yleensä uusia kerralla parhaan tuloksen aikaansaamiseksi.

Yksittäispuiden hoito

Rantatien varrella on joitakin komeita yksittäispuita. Krapin pohjoispuolella, peltoaukean laidalla on vanha mänty, joka on tulevaisuuden komea haltiapuu. Sen lähetyvillä kasvaa nuori puu, josta aikanaan tulee vanhemman seuraaja. Tällaisia maisemallisesti arvokkaita yksittäispuita kannattaa hoitaa ja vaalia kuin puistopuita. Kun puut vanhentuvat, kannattaa katsoa niille seuraaja jo valmiiksi. Männyt voivat seisoa keloinakin vielä jonkin aikaa ennen kuin ne alkavat lahota ja käydä vaarallisiksi.

Kirjallisuutta

Hiltunen, P. 1988. Tuusulan Rantatie Ruotsin vallan aikana. Uudenmaan tie- ja vesirakennuspiiri. Helsinki 1988.

Meri, V. 1981. Tuusulan rantatie. Keuruu 1981.

Niinikoski, A. 1999. Tuusulan rantatie. Rakennus- ja ympäristöarviointi ja suosituksia alueen detaljikaavan kehittämiseksi. Teknillinen korkeakoulu. Diplomityö. Otaniemi 1999.

Suomen teiden historia I. Pakanuudenajalta Suomen itsenäistymiseen. Tie- ja vesirakennushallitus. Suomen tieyhdistys. Helsinki 1974.

Sälejoki-Hiekkänen, L., Heinonen, J., Virpimaa, R. 1986. Tie yhdistää. Tiemuseon julkaisuja 2. Tie- ja vesirakennuslaitos TVH 701215. 1986.

Tuusulan Rantatie Pekka Halosen aikaan. Rantatien ja Kirkkotien varren asukkaita 1900-luvun alkupuolella. Piekämäki 1990.

Tuusula-Seuran aikakirja IX. Vuosijulkaisu 1997.

Tuusula-Seuran aikakirja X. Vuosijulkaisu 1998.

Upola, U.-M. Tuusulan Rantatie - ympäristön kehityksen ja rakentamisen ohjaus. Tampereen teknillinen korkeakoulu, arkkitehtuurin osasto. Diplomityö. Tampere 1989.

Ympäristöministeriö. Museovirasto. 1993. Rakennettu kulttuuriympäristö. Valtakunnallisesti merkittävät kulttuurihistorialliset ympäristöt. Helsinki 1993.

Valokuvat

Museovirasto
Syvärannan lottamuseo
Tuusulan museo
Tuusulan kunta
Lentokuva Vallas Oy

Yksityiskokoelmat:
Holman kuvakokoelmat
Ignatiuksen kuvakokoelmat
Iloniemen kuvakokoelmat
Kuusjärven kuvakokoelmat
Lavin kuvakokoelmat
Nybäckin kuvakokoelmat
Pvkk:n kuvakokoelmat
Salmelan ja sen entisten omistajien kuvakokoelmat
Svinhufvudin kuvakokoelmat
Tiilikanojan kuvakokoelmat
Vainion kuvakokoelmat

MA-arkkitehdit, jos ei toisin mainita

Karttalähteet

Alanen, T., Kepsu, S. 1989. Kuninkaan kartasto Suomesta 1776-1805. Suomalaisen kirjallisuuden seura. Tampere 1989.

Ilmakuva 1:2000. Kuvaus 10.6.1943. Topografikunnan arkisto.

Salmelan huvila, lohkaistu Kilaavolan veroratsutilan puolikkaasta Hyökkälän kylässä Tuusulan pitäjää ja Uudenmaan lääniä 22 p. syyskuuta 1876. G.A. Kajanus. Kartassa on al-lekirjoitus: Helsingissä 21 p. toukokuuta 1913. J.W. Havulinna.

Senaatin kartta eli 1/2 virstan kartta 1:21 000. Rivi IX. Lehti 30. 1898 vuoden mittaus. Sota-arkisto.

Tikkanen, M. 1989. Vantaanjoen valuma-alue. Geomorfologinen kartta 1:100 000. Maanmittaushallituksen karttapaino, Helsinki 1989.

Topografikartta 1:20 000. Tuusula. 1920 vuoden mittaus täydennetty 1927. Yleisesikunnan topografikunta. Maanmittaushallituksen kivipaino Helsinki 1928.

Yhteystiedot

Tuusulan kunta
Kaavoitus
puh. vaihde 09-87181
kaavoituspäällikkö Lea Varpanen
kaavasuunnittelija Anita Pihala
kaava-arkkitehti Ulla-Maija Upola

MA-arkkitehdit
maisema-arkkitehti Marja Mikkola
puh. 09-669 155

Takakannessa Öljymäen koivukujanne.

